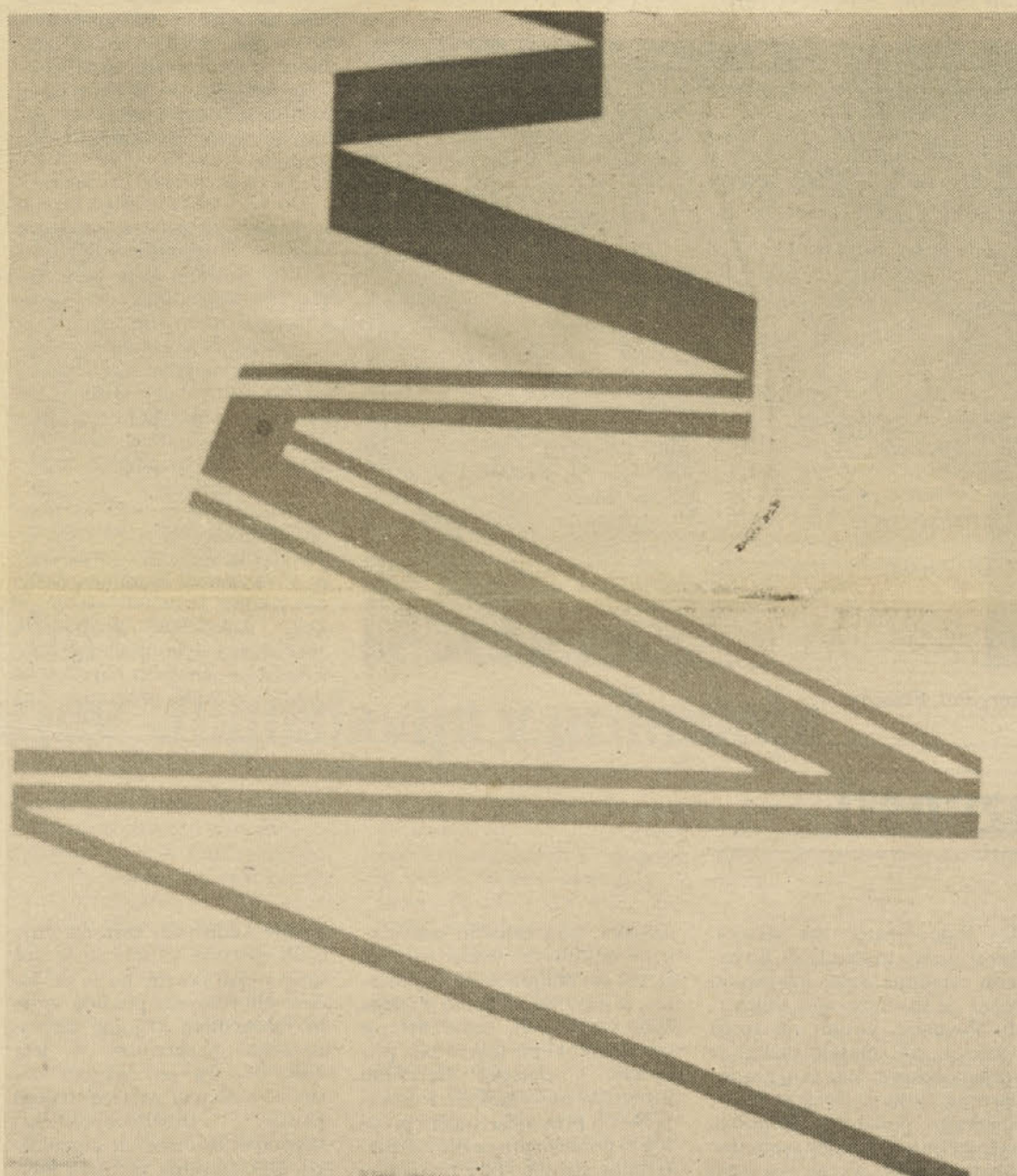

prosvetni delavec

Ramos Galvez, Peru

Življenjsko preverjanje reforme

S prve sekcijske javne razprave o odprtih vprašanih vzgoje in izobraževanja

Prva javna razprava o odprtih vprašanih, ki nastajajo pri preobrazbi vzgoje in izobraževanja — pripravil jo je svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL kot odziv na znano odprto pismo visokošolskih in drugih znanstvenih delavcev, 6. januarja 1983 v Cankarjevem domu v Ljubljani — je pokazala, da je zanimanje za reformo danes precejšnje, zavzetost za pravilno uresničevanje njenih temeljnih načel in ciljev živa, razen strokovne obveščenosti o sami reformi in njenih poteh pa pri nekaterih bolj skromna. Tisti, ki so pričakovali strokovno poglobljeno obravnavo odprtih vprašanj, so prišli na svoj račun samo pri maloštevilnih razpravah. Tisti, ki so prišli na sekcijsko obravnavo z željo, da bi obračunali z »nosilci« reforme (»dajte nam imena«, je nekdo zahteval), so ostali razočarani, saj so se znašli na zatožni klopi npr. programi, pri katerih je sodelovalo na stotine strokovnjakov in pedagoških delavcev, ali pa različni pogledi na to, kako izoblikovati

nov sistem vzgoje in izobraževanja, kakršnega potrebujemo na prehodu v novo tisočletje. In ko so se v polemični razpravi kresala različna mišljenja, se je njihova ostrina pogosto skrhala, kot se začnejo krhati idealne zamisli tedaj, ko jim postavimo nasproti trdno stvarnost in njene omejene možnosti.

Razpravljanje o reformi očitno ni preprosta zadeva. Preveč različnih vprašanj hkrati razumemo pod pojmom reforme. Zato pripisujemo na primer usmerjenemu izobraževanju odgovornost za težave, ki bi jih imeli tudi brez njega. Tudi brez reforme bi morali usklajati izobraževanje s potrebami združenega dela, posodabljanje programov, ki naglo zastarevajo, spreminjati tista področja in dejavnosti, ki očitno zaostajajo za časom. Ujeta med navzkrižna hotenja, očitne razvojne potrebe in različne predstave o tem, kako izoblikovati novo šolo, je sekcijska razprava poleg kritike sedanjega skušala dati veliko koristnih predlogov in pobud za na-

daljnje reformno delo. Poglejmo najbolj tehtne med njimi.

Izobraževanje mora biti usmerjeno v prihodnost

Pri oblikovanju programske zasnove celotnega izobraževanja in vzgoje ter posameznih programov srednjega in visokega izobraževanja ne smemo gledati nazaj, niti videti le sedanjih gospodarskih potreb in možnosti. Izobraževanje in vzgoja pripravljata za prihodnost — izobrazba in znanje sta pomembna razvojna dejavnika. Če gledamo v prihodnost z vidika dolgoročnih razvojnih načrtov, kakršen je na primer načrt »Slovenija leta 2000«, odkrijemo, da se nam utegne hudo maščevati, če bomo preveč omejevali možnosti mladim za izobraževanje na srednji in visokošolski ravni ter jih podredili potrebam sedanje nizke tehnološke razvitosti. Po sedanjih trendih bi imeli v letu 2000 v Sloveniji samo 12 odstotkov delavcev z višjo in visoko izobrazbo. To bi

(Nadaljevanje na 2. strani)

Med drugim preberite

- PROTI ZVIŠANJU UČNE OBVEZNOSTI, str. 2
- NAJMLAJŠI ROD — PONOS NAŠE DRUŽBE, str. 3
- SEKCIJA ZA PEDAGOGIKO PROSTEGA ČASA POMAGA PRAKSI, str. 4
- ALI JE RAZISKOVANJE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V NAŠI DRUŽBI POSTRANSKA DEJAVNOST?, str. 5
- BREZ OVINKOV DO PRAVIČNOSTI, str. 6
- BNOGATA DEJAVNOST, VELIKA PRIZADEVNOST, str. 8
- POVEJ MI, KAJ TE ZANIMA, IN POVEM TI, KDO SI, str. 11

Pionirsko kolo bratstva in enotnosti

Štirideseto obletnico delovanja Zveze pionirjev Jugoslavije proslavljamo delovno in slovesno v pionirskih odredih po vsej domovini, pa tudi zunaj njenih meja. Praznujejo ne le pionirji, temveč vsa Jugoslavija.

V letu, ko slavimo 40. obletnico delovanja pionirske organizacije, se spominjamo tudi 90. obletnice rojstva tovariša Josipa Broza Tita, velikega prijatelja in vzornika pionirjev. To je bilo leto kongresov in dogovorov za skupno uresničevanje vseh nalog, pri katerem tudi pionirji prispevajo svoj delež. Da je to res, kaže pripravljenost pionirjev delegatov, ki so svojo republiško problemsko konferenco naslovili z besedami: »Kako pionir varčuje in prispeva k stabilizaciji gospodarstva«. O teh vprašanih pa so pionirji spregovorili že prej — na konferencah pionirskih odredov in na občinskih srečanjih.

Ko govorimo o mestu in vlogi pionirske organizacije in pionirjev, lahko ponosno poudarimo, da so tudi otroci, vrstniki pionirjev pred štirimi desetletji, po svojih močeh, ob pomoči mentorjev mladincev in skojcev, v najtežjih dneh narodnoosvobodilnega boja in ljudske revolucije veliko pripomogli k uspehom in se zapisali v zgodovino naše slavne preteklosti.

Lik pionirja je izpolnjen z najlepšimi humanimi in etičnimi vrtilinami, po njem se zgledujejo tudi zdajšnji rodovi pionirjev, ki z delom in učenjem, z iskrenim prijateljstvom in s tovariškim odnosom do sošolcev in do starejših oblikujejo svoj odnos do obveznosti, ki jih pionirji prevzemajo od odraslih.

Tovariš Tito je zmeraj namenjal izjemno pozornost vzgoji pionirjev v duhu tradicij narodnoosvobodilnega boja in revolucije; pri tem je poudarjal delež otrok kot najmlajših bojevnikov, kurirjev, bombašev, njihove junaške podvige, samoopovedovanje, trpljenje med ofenzivami, v taboriščih, pa tudi to, kako so pionirji pomagali borcem, aktivistom po vaseh in mestih, ko so zbirali in prenašali zdravila, obutev in hrano. Pionirji so obiskovali tudi partizanske šole, prepevali partizanske in pionirske pesmi, nastopali na mitingih, se združevali v pionirskih odredih in se tako pripravljali na nove naloge.

Na temelju teh izročil nadaljuje delo pionirska organizacija, ki je nastala v dneh boja in je bila ustanovljena v zadnjih dneh decembra leta 1942 v takrat osvobojenem bosanskem mestu Bihaću. Tedaj je bil na prvem kongresu jugoslovanske mladine (USAOJ) sprejet sklep o ustanovitvi pionirske organizacije kot izraz skupne skrbi za ohranitev in družbeno vzgojo najmlajšega rodu.

Zveza pionirjev, ki je nastala v vojnem metežu, je doživljala v svojem razvoju pomembno rast: postala je gibanje, ki se je razširilo po vsej Jugoslaviji. Junakom boja so sledili junaki dela, nadalje se je kalilo jeklo bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki je nastalo v najtežjih dneh revolucije.

Tovariš Tito je pred leti takole spregovoril delegaciji slovenskih pionirjev: »Našo preteklost spoznavate iz knjig in iz pripovedovanj starejših ljudi in tako, da obiskujete kraje, znane iz našega narodnoosvobodilnega boja. To je bil trd in dolgoleten boj vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. To je bila epopeja, na katero smo lahko vsi ponosni. Vzgajajte se in učite ob teh svetlih tradicijah in negujte največjo pridobitev tega boja — bratstvo in enotnost. Nikoli ne pozabite na enotnost naših narodov, negujte ljubezen do domovine, do dela, do delovnega človeka in do vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.«

Pionirji v pionirskih odredih vsak dan prispevajo k ohranjanju in razvijanju revolucionarnih tradicij in vrednot narodnoosvobodilnega boja, bratstva in enotnosti; ob pomoči mentorjev, zunanjih sodelavcev, učiteljev, staršev tudi k oblikovanju vsakega pionirja v marljivo, vestnega in samostojnega učenca, samoupravljavca, ki deluje vsaj v eni izmed široko razvejanih interesnih dejavnosti v okviru pionirskih odredov v šolah in v krajevnih skupnostih.

Naloge, ki so pred pionirji, zagotovo ne bodo pretežke, če jim bodo pri njihovem delu pomagali pionirski sveti, mladinci in mentorji, povezani v zvezo prijateljev mladine. In ker smo sklenili, da bomo jubilej praznovali delovno, ponujajo torej z danjšnje dveletne 13. jugoslovanske pionirske igre pod geslom »Pionirji, veselo na delo!«, ki so sestavni del programov pionirskih odredov, veliko možnosti in veliko priložnosti za vsakega pionirja. Spodbudimo vsakogar k sodelovanju tako, da bo v praksi z delom spreminjal in izboljševal delovne razmere v šoli in v njenem okolju ter si pridobil življenjske in samoupravljavske izkušnje pri gospodarjenju z dosežki svojega in skupnega dela, saj bo tako prispeval tudi k razvoju političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Vse to so vrednote, ki pionirje, mladino in vse delovne ljudi v slobodni, socialistični, samoupravni in nevršeni Jugoslaviji, povezujejo v trdno kolo bratstva in enotnosti, s trdnim prepričanjem, da bomo nadaljevali pot, ki sta nam jo pokazala in utrdila v 40 letih delovanja pionirske in mladinske organizacije tovariš Tita in Zveza komunistov Jugoslavije.

FRANCI KRŽAN

dogodki novosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

nam onemogočilo preoblikovanje in dvig gospodarstva na višjo tehnološko raven (I. Svetlik).

Z vidika dolgoročnih perspektiv je izredno pomembna kakovost osnovnega, srednjega in visokega izobraževanja in vzgoje. Posebno pomembno je znanje trajne vrednosti, to, da naučimo mlade misliti, da razvijamo njihovo ustvarjalno misel, kritičen odnos do sveta in družbe, v kateri doraščajo, pa tudi do sebe, svoje dejavnosti in svojega odnosa do dela. Omogočimo jim, da bodo pri izobraževanju prišli čim dlje — do koder sežejo njihove sposobnosti! Zato se ne bojimo zahtevnejših programov, kakršne imamo npr. v naravoslovno-matematični usmeritvi. Komur bo srednja šola dala trdno in široko izobrazbeno podlago za življenje, ta se bo že znašel v spremenljivem svetu, veliko bolje kot tisti, ki mu je šola dala le ozko poklicno usposobljenost.

V sekcijki razpravi so izstopali dobro organizirani predstavniki naravoslovno-matematičnega področja. Zavzeli so se za enakovredno, če že ne prednostno obravnavo naravoslovno-matematične usmeritve, ki daje dobro podlago za nadaljevanje izobraževanja na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo in drugih tehniških visokih šolah. Ta izobrazbena podlaga bo zagotovo tako dobra kot tista, ki jo bodo dobili absolventi štiri letnega izobraževanja v ustreznih strokovnih usmeritvah. Vpis v naravoslovno-matematično usmeritev naj bi se ravnal ne samo po trenutnih zahtevah in potrebah ožjih strok, temveč po širših razvojnih potrebah po tovrstni izobrazbi. Razpravljajci so

se tako zavarovali pred očitkom, da bi naravoslovno-matematična usmeritev lahko postala nekaka nova gimnazija, privilegirana kot prejšnja, ali pa šola, ki bi namerno odtegovala drugim strokovnim šolam najbolj sposobne učence in jih tako siromašila.

V sekcijki obravnavi pa se, proti pričakovanju, še zdaleč niso enakovredno oglašali zagovorniki družboslovnega področja in njegovih razvojnih perspektiv. Izvzenelo je tako, kot da so za prihodnost pomembni le naravoslovje, matematika in tehnika, družboslovje pa bo imelo le stransko vlogo. Naš družboslovni »vrh« očitno premalo zavzeto in dolgoročno razmišlja o izobraževanju z vidika leta 2000.

Kakšno šolo in kakšnega učitelja želimo?

V razpravi je bila večkrat zavzeto poudarjena določilna vloga učitelja — temeljnega dejavnika reforme in oblikovalca nove šole. Razpravljajci so z zgledi dokazovali, da so dobri učitelji pomembnejši kot šolska oprema in prostori. Kot očiitek načrtovalcem šolske mreže so izzvenele besede, da upoštevajo samo zunanje okoliščine, ne pa tudi učiteljev, ki ustvarjajo šolo. V marsikaterem odročnem središču smo imeli doslej manjše, vendar zaradi borih učiteljev in kolikor toliko ustreznih gmotnih možnosti zelo dobre srednje šole, ki jih želijo zdaj odpraviti.

Šola stoji in pade z učiteljem, smo večkrat slišali v razpravi. Vendar tudi učitelj stoji in pade s šolo (je dodal F. Strmčnik). Pri uresničevanju reforme moramo zato bolj upoštevati ta človeški dejavnik, višje vrednotiti učiteljevo delo in se bolj opirati na izkušnje pedagoških delavcev.

Življenjsko preverjanje reforme

ljevo delo in se bolj opirati na izkušnje pedagoških delavcev.

Predstavniki srednje šole (M. Vidovič) je poudaril, da je reforma predvsem zahtevna strokovna naloga. Učitelji potrebujejo več strokovne pomoči, za nove naloge se čutijo premalo usposobljene, pedagoška znanost jim pri uresničevanju sodobnih zamisli premalo pomaga.

Da bi izoblikovali šolo, kakršno želimo, moramo v prihodnje nameniti mnogo več skrbi in truda notranji preobrazbi šole in tako imenovani pedagoški reformi, ponovno uveljaviti zahtevo po večji vzgojni vlogi šole pri razvijanju osebnosti mladih (E. Rojc).

Dobri učitelji vzgajajo dobre učence, najboljši učitelji vzgajajo tudi najboljše učence! Zal je zdaj med srednješkimi učitelji veliko takih, ki nimajo potrebne strokovne izobrazbe ali pa si še niso pridobili dopolnilne pedagoške in andragoške izobrazbe. Doslej smo storili premalo, da bi se to izboljšalo. Če bomo to spoznanje prezrli pri reformi visokošolskega izobraževanja, se bodo pokazale podobne posledice.

Kakšna naj bo programska zgradba usmerjenega izobraževanja?

V razpravah o programski sestavi celotnega izobraževanja po osnovni šoli so bila mnenja pogosto različna, včasih so si celo zelo nasprotovala, le v nekaterih pogledih pa enotna. Če pustimo ob strani posameznike, ki mislijo na prihodnost le z merili preteklosti in bi zato najraje ostali pri starem šolskem sistemu, je večina razpravljajcev imela pred seboj tako ali drugačno vizijo novega, izpopolnjenega vzgojno-izobrazbenega sistema. Nekomu se je sicer zdela najboljša rešitev desetletka in po njej krajše in daljše

oblike strokovnega uposabljanja in izobraževanja. (Ko bi vedel, kako je ta zamisel v praksi v nekaterih drugih republikah žalostno propadla!) Večina je sprejeli sistem usmerjenega izobraževanja vzela kot model, ki je stvaren in ga je treba programsko in organizacijsko le čim bolj izoblikovati. Zavzela se je za široko zasnovanost vzgojno-izobrazbenih programov — proti njihovi drobitvi in prirejenosti ozkim potrebam proizvajalca. V časih, ko se tehnologija hitro spreminja in se mora gospodarstvo čim bolj prožno prilagajati zahtevam mednarodnega tržišča, moramo dati mladini široko splošno in strokovno izobrazbo, ki bo omogočala delavcem prilaganje in hitro preusmerjanje k novim proizvodnim nalogam. Zato naj dajo praktično znanje za nekatera dela in naloge predvsem delovne organizacije. Njihova izobrazbena središča morajo nadaljevati delo šole, uvažati v delo in usposabljanje mladince v pripravniški dobi, pozneje pa venomer dodajati novo znanje, in če je potrebno omogočiti strokovno preusmeritev zaposlenih.

Do kod lahko krčimo število srednješkoleških programov, o tem bi se morali zediniti že zdaj, ko so v javni razpravi nove programske zasnove za oblikovanje programov v usmerjenem izobraževanju. Najbolj radikalen predlog: Integracija programov naj bo čim večja, tako da jih bo ostalo kvečjemu toliko, kolikor imamo zdaj posebnih izobrazbenih skupnosti (R. Močnik).

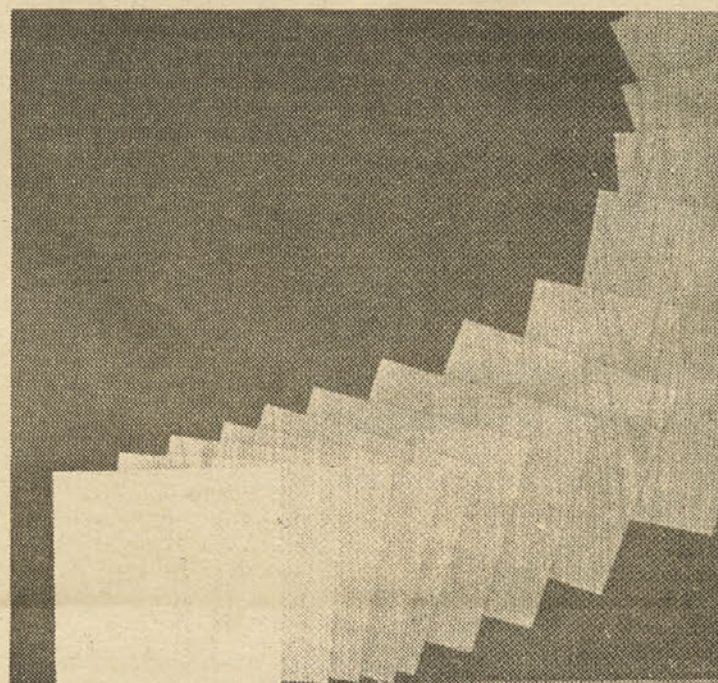
Medtem ko so nekateri poudarjali previsoko zahtevnost sedanjih srednješkoleških programov in se zavzemali za njihovo krčenje v korist temeljnih vsebin, je neki samozvani predstavnik združenega dela predlagal visokoškolskim učiteljem, naj nikar ne gradijo svojih programov na

srednješkoleških programih, sicer bodo povsem osiromašili univerzo.

Kako naj si pomagamo z notranjo in kako z zunanjo diferenciacijo, to mnogim tudi v javni razpravi na sekciji ni bilo jasno. Tudi izvedenec za ta vprašanja (Strmčnik) s svojo kratko razlago ni utegnil pojasniti vseh vidikov, ki jih moramo pri tem upoštevati. Prav tako živahna razprava je razvila o navpični in vodoravni prehodnosti. Proti tistim, ki zagovarjajo le navpično prehodnost znotraj posameznih usmeritev, so ostro nastopili zagovorniki prožnejših stališč, saj povsod v svetu in tudi v drugih republikah iščejo smotno skladno med navpično in vodoravno prehodnostjo, še posebej na prehodu iz srednjega izobraževanja v visoko. Če bodo prihajali na visoke šole (seveda s potrebnim znanjem) kandidati iz več sorodnih usmeritev, bodo morali seveda tudi visokoškolski učitelji upoštevati različno prejšnje znanje novincev. Iz nekaterih razprav je namreč izzvenelo žalovanje za časi, ko je bil gimnazijski program edina priznana podlaga za študij v vseh smereh in usmeritvah.

Posamezni razpravljajci, prizadeti, ker strokovni sveti posebnih izobrazbenih skupnosti niso upoštevali njihovih predlogov, so stresali jezo nad vsoto formo. Kaže, da nemara ne bilo odveč, če bi tako odprto pravo o nerešenih vprašanjih reforme organizirali tudi v posebnih posebnih izobrazbenih skupnostih: snovi za razpravo bi zmanjkalo, saj se zaradi prebremenjenih dnevnih redov delegatske skupščine ne utegne pogledati v posamezna vprašanja, strokovni sveti pa ne morejo vključiti vseh, ki bi želeli prispevati svoje predloge.

JOŽE VALENTINČIČ
(Prihodnjič naprej)

Bury Pol, Francija

Proti zvišanju učne obveznosti

S skupščine izobrazbene skupnosti Slovenije

Skupščina Izobrazbene skupnosti Slovenije, ki se je sestala na zadnji seji v preteklem letu, dne 24. 12. 1982, je namenila večji del obravnave financiranja vzgoje in izobraževanja v letu 1983, usmerjanju in usklajevanju vpisa novincev v šolskem letu 1983-84 ter programskim zasnove za oblikovanje vzgojno-izobrazbenih programov usmerjenega izobraževanja, ki postopoma dobivajo končno podobo.

Skupščina je brez pridržkov sprejela planska izhodišča za vrednotenje programov osnovnega izobraževanja v letu 1983. Na teh temeljih bo odbor za osnovno izobraževanje pripravil predlog finančnega načrta za osnovno izobraževanje za leto 1983. Precej več razprav pa je bilo o predloženih načrtih za porabo in združevanje sredstev za usmerjeno izobraževanje v letu 1983. Kot smo poročali v prejšnjih številkah našega glasila, so o teh vprašanjih razpravljali že mnogi republiški organi — od strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje in sveta za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL do republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti. Tako je že dosedanja obravnava pretehtala predloge in možnosti za manjšo porabo, ki jo vsiljujejo predvidene gospodarske razmere v letu 1983.

Skupščina Izobrazbene skupnosti Slovenije je zavrnila možnost, da bi učiteljem zvišali učno obveznost, odklonila pa je tudi druge rešitve, ki bi slabo vplivale na kakovost vzgojno-izobrazbenega dela in ga siromašile. Stabilizacija ne sme spodkopavati vzgoje in izobraževanja, so poudarili v razpravi, saj

je to dejavnost prednostnega družbenega in gospodarskega pomena. Pedagoški delavci ne smejo biti pri osebnih dohodkih bolj prizadeti kot delavci drugih področij združenega dela, saj smo se v naši družbi dogovorili, da bomo bremena neugodnih gospodarskih tokov enakomerno porazdelili na vse. Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti mora pozorno spremljati, kako se uresničujejo ta stališča in povzdigniti svoj glas, kadar koli bi bila navedena stališča kršena.

To velja tudi za neutemeljene razlike v osebnih dohodkih znotraj osnovnega in usmerjenega izobraževanja, na katere pedagoški delavci zmeraj znova opozarjajo.

V razpravi o možnostih za varčevanje so delegati tudi večkrat poudarili, da je 32 tedenskih ur v srednjih šolah preveč in da so učenci ob prevladujoči predavateljski metodi na koncu pouka preutrujeni. Imeli so pomisleke proti temu, da bi ukinjali dislocirane oddelke kar vse od kraja, ne da bi pretehtali potrebnost ali nepotrebnost vsakega takega oddelka. Med predlogi delegatov, ki so dobili podporo skupščine, sta tudi dva, ki bosta zanimala širši krog pedagoških delavcev: izdelati je treba enotno metodologijo za ocenjevanje, kako učitelji in šole uresničujejo predpisane pedagoške ure in delovne načrte, da ne bo nepotrebnih nesporedumov, kakršni se pojavljajo v zadnjem času; izdelati je treba analizo osebnih dohodkov po posebnih izobrazbenih skupnostih in ugotoviti vzroke za velike razlike v osebnih dohodkih učiteljev med posameznimi izobrazbenimi skupnostmi (baje tudi po tri do

štiri tisoč dinarjev na mesec). Ker so merila in standardi, po katerih srednje šole prejema denar od Izobrazbene skupnosti Slovenije, enotni, je treba ugotoviti, ali izhajajo razlike iz večjega obsega dela, bolj gospodarnega trošenja denarja in zasluznega dodatnega dohodka na temelju neposredne svobodne menjave dela, ali pa so vmes drugi razlogi. Tudi pri teh analizah naj sodeluje Sindikat delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.

Odbor za usmerjeno izobraževanje bo na temeljih, ki jih je sprejela današnja razprava, pripravil finančni načrt za leto 1983. Do njegovega sprejema bodo šole prejemale mesečni predjem v višini povprečnih mesečnih obrokov iz leta 1982.

Nesebični ali nebudni delegati?

Ko je skupščina obravnavala predlog za dopolnitev meril za vrednotenje storitev v srednjem usmerjenem izobraževanju, so delegati v glavnem molče sprejeli predlog, po katerem bodo na račun materialnih stroškov za prvi in drugi letnik za leto 1982 prejela šole pedagoške, družboslovne, ekonomske, naravoslovno-matematične in kulturne usmeritve na oddelek samo po 82.002 din, šole drugih usmeritev pa mnogo več — 180.351 din. Materialni stroški za izvajanje enotnega programa skupne vzgojno-izobrazbene osnove se, po predlogu, ki ga je pripravila posebna komisija, bistveno razlikujejo med navedenimi vrstami usmeritev. Proti takemu razlikovanju, ki bo prizadelo šole pedagoške, družboslovne, eko-

nomske, naravoslovno-matematične in kulturne usmeritve tudi za več sto milijonov starih dinarjev, je nastopil, verjetno iz istega čuta pravičnosti, samo delegat usmeritve, ki pri tem ni bila prizadeta — delegati prizadetih usmeritev pa so molčali. Komisija, ki bo pripravila končni predlog za poračun prispevkov za materialne stroške šol v preteklem letu, bo tako imela lažje delo; šole pedagoške, ekonomske, naravoslovno-matematične, kulturne in družboslovne usmeritve pa bodo šele zdaj spoznale, da je izvajanje skupne vzgojno-izobrazbene osnove pri njih več kot stodontno cenejše kot v drugih usmeritvah.

Lanske izkušnje bodo pomagale tudi usmerjanju letošnjega vpisa

Na skupščini so seznanili delegate z izčrpnim poročilom o vpisu novincev v usmerjeno izobraževanje v šolskem letu 1982-83, ki ga je pripravil koordinacijski odbor za poklicno usmerjanje in usmerjanje vpisa (o ugotovitvah smo poročali podrobneje že v prejšnjih številkah našega glasila). Delegati so sprejeli poročilo in načelno soglašali s predlogi. Ob tem so odprli tudi več vprašanj, na katere ni mogoče takoj odgovoriti. Kako na primer razporediti — tako v Ljubljani kot na drugih območjih — programe proizvodnih in neproizvodnih usmeritev, da bi učenca lahko izbirali svojo življenjsko pot in da ne bi enostranske možnosti vsiljevale enostranske poklicne odločitve. Manjša središča, so zaskrbljena, da bi zmanjšane možnosti za izobraževanje po osnovni šoli pov-

zročile kadrovsko osiromašenje celih območij. O tem so še več razpravljali potem, ko je skupščina obravnavala predlog vpisa in razmestitve vzgojno-izobrazbenih programov v letu 1983-84. Tu so delegati dosledno zastopali interese svojega okolja, družbenopolitičnih skupnosti in delovnih organizacij. Usklajevanje različnih interesov še zdaleč ne bo preprosto. Policentrični gospodarski razvoj podpira policentrično zasnovano mrežo šol in dislociranih oddelkov, ki naj bi se prožno prilagajali krajevnim potrebam. S temi interesi pa se ne skladajo prizadevanja po čim večji ekonomičnosti in kakovosti vzgojno-izobrazbenega dela, ker vidijo boljše možnosti v večjih šolskih središčih s sorodnimi programi. Ti različni pogledi gredo včasih v skrajnost. Tako smo na primer slišali, kako je nekje dnevni prevoz v 10 do 20 kilometrov oddaljeno središče za učence »huda socialna ovira« pri izobraževanju; medtem pa se drugje nihče ne ukvarja z dosti težjimi primeri, ko se vozijo učenci vsak dan tudi po 50 kilometrov daleč v šolo; občina prispeva k prevoznim stroškom, ni pa baje pripravljena tega denarja dodati k vzdrževalni in domovih učencev, ki imajo dovolj prostora in smo jih zgradili prav za take učence.

Sedanji predlog vpisa in razmestitve vzgojno-izobrazbenih programov v letu 1983-84 je skupščina Izobrazbene skupnosti Slovenije dala v javno razpravo. O njem naj povedo svoje mnenje občinske in posebne izobrazbene skupnosti do 20. 1. 1983. Odbor za usmerjeno izobraževanje bo predloge uskladal in ponovno predložil gradivo skupščini.

Po zadnjem poročilu koordinacijskega odbora, ki usklajajo programske zasnove posebnih izobrazbenih skupnosti, so doslej zadovoljivo uskladle te zasnove lesarska, gozdarska in gostinstvo-turistična usmeritev. V kratkem bodo usklajene programske zasnove ruda,sko-golške in metalurško-kovinarske usmeritve, usmeritve tiska, papirja, prometa in zvez, o osebnih storitev, v tekstilni ekonomski in naravoslovno-matematični usmeritvi. V drugih usmeritvah usklajevanje še pri koncu in bo potrebno precej truda. Tako se bodo v posameznih usmeritvah — v nekaterih prej, v drugih kasneje kmalu lotili priprave novih programov za visokoškolsko izobraževanje, pa tudi morebitne spreminjanja nekaterih dosedanjih programov srednjega izobraževanja. V nekaterih usmeritvah pa pričakujejo čim prejšnje izdelavo tudi nekaterih programov za usposabljanje in izpopolnjevanje.

Razprava o programskih zasnovah je med drugim opozorila na to, da o programskih zasnovah marsikje niso povedali svojega mnenja uporabniki izobraževanja, čeprav so le-ti najbolj neposredno zainteresirani in smotno programsko zasnovano usmerjenega izobraževanja. Nekateri so poudarili, da ni treba nasilno združevati vidov sorodnih programov (npr. dosedanje ekonomske srednje šole in šole za blagovni promet ali pedagoške šole in drugih sorodnih programov). Novo mnenje temeljiti tudi na naprednih tistih, ki v izkušnjah dosedanjega izobraževanja. Kdor dela načrt mora to zakonitost upoštevati.

JOŽE VALENTINČIČ

Najmlajši rod — ponos naše družbe

Ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije

27. december 1982 v Cankarjevem domu: osrednja republiška slovesnost, namenjena 40. obletnici Zveze pionirjev Jugoslavije. V slovesnem ozračju je znova oživel spomin na tiste težke in slavne dni, ko se je sredi najtežjih bojev in preskušenj za vse naše narode rodila organizacija mladih.

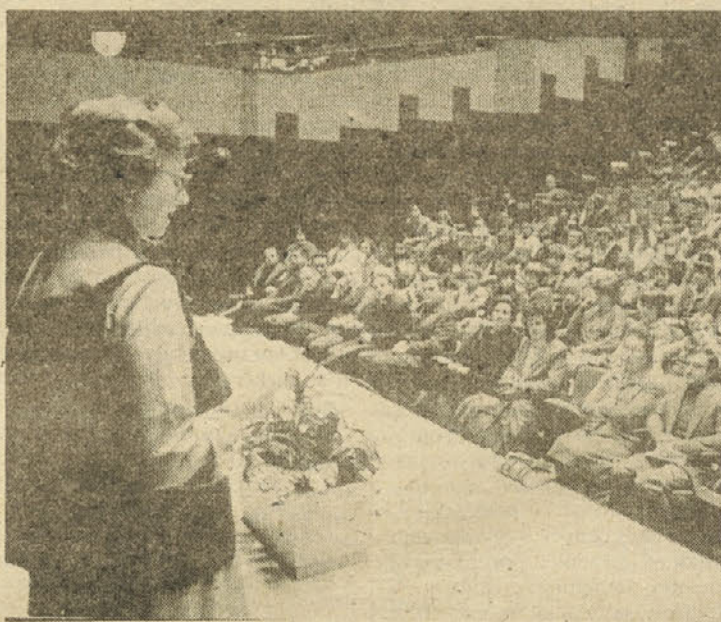
Njene svetle tradicije in lastnosti pa so prehajale iz roda v rod vse do današnjih dni: Velika armada 185.000 slovenskih in kar 3 milijoni jugoslovanskih pionirjev tudi danes išče vzore pri svojih vrstnikih iz narodno-osvobodilnega boja, najde pota in dela, tako, da bi tudi v sedanjih težkih razmerah, ki si prizadevamo izboljšati gospodarske razmere prispevala svoj delež skupnosti, s svojim delom, ustvarjalnimi sposobnostmi in znanjem.

Ob pomoči svojih mentorjev delajo pionirji in pionirke v različnejših dejavnostih tako v

Najmlajši rod je ponos naše družbe.

To je znova potrdila slovesnost ob jubileju pionirske organizacije, ki so se je udeležili najvišji predstavniki družbeno-političnega življenja naše republike in federacije.

Zbranim pionirjem, njihovim mentorjem in gostom je spregovoril predsednik sveta Zveze pionirjev Slovenije Franci Kržan, ki je med drugim dejal: »Pestra paleta aktivnosti pionirjev na različnih področjih dela izpričuje, da smo pritegnili k delu slehernega pionirja, ob tem smo si še posebej prizadevali za to, da bi bilo vključevanje otrok v Zvezo pionirjev radostno, otroško, starostni stopnji primerno in hkrati prežeto s spoznanjem, da, biti pionir; pomeni izredno veliko. Pomeni prevzemati odgovornost za uspešno učenje, za marljivost in ustvar-

Olga Vipotnik govori pionirjem ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije na slovesnosti v Cankarjevem domu v Ljubljani

jalnost in za sodelovanje pri delu in življenju šole in njene okolice.

Na slovesnosti, ki so jo pripravili ljubljanski pionirji ob pomoči mentorjev, so podelili najvišje jugoslovansko pionir-

sko priznanje — kupec kurirja Jovice — uredništvu Pionirskega lista za njegov prispevek k razvoju pionirske organizacije v SR Sloveniji.

Slavnostne besede je spregovorila članica sveta republike Olga Vipotnik, ki je spomnila na delovanje pionirske organizacije v preteklih dneh naše najslavnejše zgodovine vse do današnjih dni, in med drugim dejala:

»Otroštvo je zelo pomembno življenjsko obdobje za oblikovanje zrelosti in trdnega zdravja vsakega odraslega. Zato tudi v naši družbeni skupnosti namenjamo posebno skrb srečnemu in zdravemu otroštvu vseh otrok. Le-to je nepogrešljiv dejavnik in spodbujevalec razvoja humanosti in tvornosti vsakega

življenju šole kot v svojem prostem času. Vse naloge in cilje, ki so si jih zapisali v svoj statut, zavzeto uresničujejo pri učenju, s pestrimi kulturnimi, športnimi, tehničnimi in drugimi dejavnostmi. Uspešno sodelujejo pri raznih tekmovanjih, v človekoljubnih in koristnih varčevalnih akcijah in s sodelovanjem v različnih društvih prispevajo k varstvu narave in premoženja. Na pohodih in izletih spoznavajo in ohranjajo pridobitve našega boja in hkrati krepijo bratstvo in enotnost med našimi narodi.

Kakšna naj bo Zveza pionirjev Jugoslavije v prihodnje

Da bi se še nadalje posodabljal delo zveze pionirjev in da bi se krepila njena družbeno-vzgojna vloga v naši samoupravni družbi, že dalj časa, še posebno zadnji dve leti na vseh ravneh živahno razpravljajo o tem, kakšna naj bo nova zasnova pionirske organizacije v prihodnje. Poleg vseh zainteresiranih dejavnikov so v teh razpravah sodelovali tudi sami pionirji na svojih konferencah. Razprave o tej problematiki so potekale tudi v vseh naših republikah, ki so si prizadevale, da bi združile in uskladile številne predloge in mnenja o tem, kaj bi bilo treba v novi zasnovi še nadalje ohraniti, kaj pa se tista vprašanja, ki bi jih bilo treba spremeniti in katera področja bi morali podrobneje obdelati in opredeliti.

Svet Zveze pionirjev Slovenije je zavzelo vključil v prizadevanja, da bi se posodobilo delo v pionirski organizaciji in v zvezi s tem pripravil predlog sprememb in dopolnitev pravil in programskih izhodišč. Le-ta izhajajo iz dokumenta **Mesto in vloga zveze pionirjev v razvoju samoupravne socialistične Jugoslavije, ki je objavljen v brošuri Pionir v naši družbi**, iz stališč in ugotovitev problemske konference Republiške mladine Slovenije o pionirjih, nadalje iz 4. seje RK Zveze prijateljev mladine Slovenije, iz ugotovitev regijskih posvetov v oktobru ter iz sklepov in stališč 14. seje sveta Zveze pionirjev Slovenije ter seje predsedstva Zveze prijateljev mladine Slovenije koncem oktobra.

Če na kratko povzamemo predlog sprememb in dopolnitev pravil in programskih izhodišč Zveze pionirjev Jugoslavije, ki ga je pripravil svet Zveze pionirjev Slovenije, dobimo takole pod-

razumljiva in da bi o slednjih lahko razpravljali v svojih pionirskih oddelkih. Tudi mlajši pionirji bi morali razumeti pravila, zato bi bilo prav, če bi jih objavili v obliki slikanice z ustreznim besedilom. Predlog programskih in organizacijskih izhodišč zveze pionirjev pa bo pripravljen tudi v besedilu za vse odrasle, ki neposredno delajo s pionirji ali pa so odgovorni za razvoj pionirske organizacije.

Predlog med drugim poudarja, da je treba širše opredeliti družbeno odgovornost pri vzgoji in skrbi za otroka in v besedilu natančneje opredeliti mesto in vlogo pionirske organizacije pri razvoju celodnevne osnovne šole in pri prihodnjih prizadevanjih za vsebinsko preobrazbo vzgojno-izobraževalnega procesa.

Pionirsko organizacijo je treba opredeliti kot prvo družbeno organizacijo osnovnošolcev — kot samoupravno in vzgojno organizacijo, ki prispeva k samoupravni socialistični vzgoji. Med vrednote, ki naj bi jih pionirji sprejeli, je treba upoštevati tudi etične in delovne vrednote. Kot rajne naloge pionirske organizacije je treba obdržati tiste, ki so opredeljene v XIII. jugoslovanskih pionirskih igrah. Posebno skrb je treba nameniti pomenu delovne, tehnične in teleskulturalne vzgoje, ki naj bo ustrezno opredeljena v besedilu nalog pionirske organizacije.

Med načeli pri delu pionirske organizacije je treba upoštevati predvsem načelo samoupravnosti in mu nameniti prvo mesto. Pionirsko zaobljubo je treba preoblikovati tako, da bo vsem pionirjem v prvem razredu resnično razumljiva.

Prav bi bilo, da bi bile natančneje določene pravice in dolžnosti pionirjev, da znotraj samoupravnih organov dejavno prispevajo k boljšim delovnim možnostim in hkrati tudi odločajo o dosežkih svojega in skupnega dela.

Ob tem je treba opredeliti šolsko samoupravno skupnost, oddeležno samoupravno skupnost in odnos šolske samoupravne skupnosti do sveta šole, kjer učenci sicer nimajo svojih delegatov, lahko pa sodelujejo pri sprejemanju sklepov in odločitev, ki jih zadevajo.

Predlog poudarja pomen osnovne pionirske celice — pionirskega aktiva v oddelku. Vse interesne oblike dejavnosti pionirjev naj bi bile prek delegatov zastopane v konferenci pionirskega oddelka, ki naj bi imela svoje predsedstvo. V konferenci pionirskega oddelka bi se združevali pionirji delegati iz aktivov in krožkov, in pionirji delegati aktivov in pionirji delegati iz aktivov in krožkov, v pionirski skupnosti. Pionirski aktiv naj bi bil oblika dela pionirskega oddelka v krajevni skupnosti.

Med novosti spada tudi predlog, naj bi se svet zveze pionirjev oblikoval ob odredu na šoli. Povezoval naj bi vse mentorje in vse zunanje sodelavce in predstavnike sveta Zveze socialistične mladine Slovenije, Socialistične zveze delovnega ljudstva, krajevne skupnosti, društev in večjih delovnih organizacij; skratka vseh, ki pomagajo pionirjem izpeljati njihove naloge in program dela.

V naloge pionirskega oddelka je treba vključiti tudi vlogo vsebinskega usmerjanja, povezovanja, usklajevanja in pobud za nove oblike dejavnosti. Pri domoljubni vzgoji je treba poudariti ustvarjalno odnos pionirjev do razvijanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Pri tej vzgoji zasluži pomembno mesto Kurirčkova pošta, ki postaja široka akcija in hkrati manifestacija vseh pionirjev Jugoslavije. Dodati je še treba, da bodo pionirji prevzeli skrbstvo nad spominskimi obeležji, parki in drevoredi.

Razvijanje ustvarjalnosti na področju kulture in umetnosti je treba opredeliti v posebnem delu pravil.

Besedilo predloga še nadalje navaja, da se Občinski svet Zveze pionirjev oblikuje na temelju opredeljene vloge in mesta sveta zveze pionirjev ob pionirskem odredu. Pobudo za ustanovitev sveta zveze pionirjev v občini daje občinska konferenca SZDL ali njen ustrezní organ. Oblikovan je takrat, ko večina zainteresiranih dejavnikov sprejme pravila in poslovnik o delu sveta zveze pionirjev.

Predlagano je tudi, da bi bilo treba ob možnostih za delo zveze pionirjev natančneje opredeliti mentorstvo, in sicer: navesti, kdo je v družbi dolžan preskrbeti ustrezne možnosti za pridobivanje, izobraževanje, za motiviranje in nagrajevanje pionirskih mentorjev. Pri tem je treba jasno določiti odgovornost in dolžnosti vseh družbenih organizacij in društev, in še posebno odgovornost Zveze socialistične mladine Slovenije in njenih članov.

Pri možnostih za delo zveze pionirjev je treba nameniti ustrezno mesto aktivom zveze pionirjev v bloku, soseski, na vasi in določiti odgovornosti za delo teh aktivov in možnosti, da pionirji lahko sodelujejo v hišni in krajevni samoupravi in drugo.

Ker razprava o predlogu sprememb in dopolnitev pravil in programskih izhodišč Zveze pionirjev Jugoslavije, ki ga je pripravil svet Zveze pionirjev Slovenije, še ni sklenjena, vabimo vse učitelje in druge mentorje, da se s svojimi predlogi oglasijo v pisni obliki. Z njimi bodo pravočasno obogatili prihodnje delo Zveze pionirjev Jugoslavije in hkrati ustvarjalno prispevali k oblikovanju osebnosti naših najmlajših. T. D.

izmed nas. Vsak človek mora namreč podoživljati ustvarjalno radost pri delu, ki ga opravlja, to je nadvse pomembno za oblikovanje njegovega pravičnega odnosa do dela, pomembno pa je tudi za vso družbeno skupnost.

Slovesnost je še posebej osvežil bogat kulturni spored: zadonela je pesem Partizanskega pevskega zbora in otroškega pevskega zbora Tone Seliškar z Osnovne šole Bičevje v Ljubljani, slišali smo gledališka igralca Alenko Svetelovo in Sašo Mi-

klavca in pionirje Osnovne šole Prežihovega Voranca v Ljubljani. Posebna obogatitev sporeda je bil kviz znanja na temo 40 let Zveze pionirjev Jugoslavije, kjer so sodelovali pionirji vseh ljubljanskih občin. Kviz je izpričal dobro poznavanje zgodovine pionirske organizacije, sodelovanje medvojnih pionirjev v kvizu, ki so pripovedovali svoja partizanska doživljenja, pa smo doživeli kot zanimivo pričevanje o naši slavni zgodovini. TEA DOMINKO

40 let ZPJ

Pionirji in gostje spremljajo spored

OSMA KONFERENCA ZVEZE ORGANIZACIJ ZA VZGOJO IN SKRB JUGOSLOVANSKIH OTROK

Skrb vseh

V Beogradu je bila osma konferenca Zveze organizacij za vzgojo in skrb za jugoslovanske otroke, na kateri so slovesno proslavili 40-letnico Zveze pionirjev Jugoslavije, sprejeli pa so tudi stališča do tega, kako bodo za leto 1983 načrtovali delo vsi, ki skrbje za vzgojo otrok in posodobili dejavnost na tem področju.

Jože Božič, predsednik sveta Zveze pionirjev, je v referatu ob 40-letnici zveze pionirjev Jugoslavije spregovoril o slavni zgodovinski poti pionirske organizacije od davnih bihaških dni do danes. Dejaj, da moramo nenehno spodbujati ljudi, ki so pripravljeno sprejemati zahtevni program organizacij, ki delajo z otroki, posodobiti metode delovanja in si prizadevati, da se ne bo zmanjšala vsota denarja za ta namen. Pionirji so dejavni člani družbe, zato jim moramo nameniti ustrezno pozornost vsi družbeni dejavniki; to velja še posebno za mladinsko organizacijo, ki bi morala narediti za pionirje veliko več. Zveza pionirjev je postala edinstvena samoupravna družbena organizacija, katere člani bi morali bolj samoupravno vplivati na načrtovanje pa tudi na uresničevanje nalog. Posebno pomembno je njeno delovanje zdaj, ko se mora povezovati z združenim delom. V organizacijah združenega dela je veliko ljudi, ki so sposobni za delo z otroki; prav te je treba spodbuditi, saj skrb za pionirje ne more biti samo zadeva prosvetnih delavcev in maloštevilnih, po večini že starejših aktivistov.

Za družbo je še posebno pomembno, da organizirano poskrbi za življenje otrok v prostem času in pomaga ustvariti take možnosti, v katerih bodo otroci koristno preživljali svoj prosti čas. Vemo pa, da za zdaj še zmeraj ni vse tako, kot bi moralo biti:

šolski prazniki povečini niso najboljše organizirani, premalo so izrabljene zmogljivosti kulturnih ustanov in domov, v katerih se zbira pionirji tedaj, ko niso v šoli. Da bo tako delo v redu potekalo, se bo treba dogovoriti v krajevnih skupnostih in občinah o tem, kako bi pridobili za sodelovanje čimveč ljudi.

Po kongresu zveze socialistične mladine, na katerem so veliko govorili tudi o večji dejavnosti mladih, lahko pričakujemo, da bodo tudi mladinski aktivisti bolj zavzeto delali s pionirji kot doslej.

Jože Božič je poudaril, da je 40-letnica Zveze pionirjev Jugoslavije primerna priložnost za spodbudo vseh naših organizacij in drugih družbenih dejavnikov, naj si še bolj prizadevajo za delo z najmlajšimi. V to bo usmerjena tudi dejavnost republiških in pokrajinskih organizacij pa tudi dejavnost Zveze organizacij za vzgojo in skrb za jugoslovanske otroke.

Na osmi konferenci so veliko govorili o predlogu programa za leto 1983; obravnavale ga bodo vse republiške in pokrajinske organizacije, sprejeli pa ga bodo na prihodnji konferenci. Opozorili so, da moramo naloge stvarno načrtovati, program pa usklajati glede na to, koliko kadrov in denarja bo na voljo.

Ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije so na 8. konferenci izročili družbena priznanja najboljšim organizacijam, kolektivom in posameznikom.

S konferenca so poslali pozdravne telegrame predsedstvu CK ZKJ, SFRJ in zvezne konference SZDLJ.

Za novo predsednico sveta Zveze pionirjev Jugoslavije so izbrali Zlatico Nastić iz Beograda.

DJORDJE DJURIĆ

dogodki
novosti5. POSVETOVANJE ZVEZE DRUŠTEV ZA TUJE JEZIKE
IN KNJIŽEVNOSTIPomembnost slovnice
in književnosti v pouku
tujih jezikov

Na Bledu je bilo 22. in 23. oktobra 1982 peto posvetovanje Zveze društev za tuje jezike in književnosti, ki sta ga pripravila predsedstvo Zveze društev za tuje jezike in književnosti SFRJ in Društvo za tuje jezike in književnosti SR Slovenije.

Posvetovanja se je udeležilo več kot 100 članov republiških in pokrajinskih društev za tuje jezike in književnosti. Na posvetovanju so obravnavali temi: Slovnica v pouku tujih jezikov in Književnost v pouku tujih jezikov.

Kakor hitro sprožimo vprašanje o pomenu slovnice in književnosti v pouku tujih jezikov, se zmeraj in povsod razvije živahna razprava. Kako predstaviti slovnico v razredu? Prav ob tem vprašanju je največ nejasnosti. Vemo, da slovnica že dolgo ni več sama sebi namen, temveč je le sredstvo za doseganje ciljev, ki smo si jih zastavili pri pouku tujih jezikov. Na vprašanje, kako in koliko naj bo slovnica obravnavana pri pouku tujih jezikov in kako vključiti tudi literaturo v sodoben pouk tujih jezikov, so poskušali na posvetovanju odgovoriti razpravljalci s svojimi referati. Ti so bili pripravljani na visoki strokovni ravni in izredno zanimivi. Kot svetovalko za tuje jezike na Zavodu SR Slovenije za šolstvo so me zanimali predvsem referati o praktičnih rešitvah pouka slovnice in književnosti v osnovnem in srednjem izobraževanju. Veliko predavateljev se je namreč osredotočilo na ozke, posebne jezikovne probleme pa tudi na probleme, značilne za posamezne republike ali pokrajine. Profesor Mirko Jurak, dekan Filozofske fakultete Univerze Ed-

varda Kardelja v Ljubljani, profesorica Fedora Umek in profesorica Franka Rode pa so svoje ugotovitve v referatih utemeljevali z dolgoletnimi opažanji in izkušnjami pri pouku tujega jezika v naši republiki. Zaradi aktualne vsebine bodo vsi trije sestavki tudi objavljeni, in sicer: sestavka prof. Juraka in Prof. Rodetove v Vestniku, glasilo Društva za tuje jezike in književnosti SR Slovenije, sestavek prof. Fedore Umekove pa v reviji Vzgoja in izobraževanje.

Na podlagi vsebine vseh referatov in po živahnem razpravljanju so udeleženci posvetovanja na sklepem zasedanju sprejeli tele sklepe:

— Posvetovanje je poudarilo pomembnost slovnice za pridobivanje jezikovnega znanja in njegovo uporabo. Zato je nujno, da dobi slovnica ustrezno mesto na vseh ravneh pouka tujih jezikov. Še nadalje je treba iskati poti in načine za čim uspešnejšo predstavitev slovnice pri pouku tujih jezikov.

— Na posvetovanju so udeleženci izrazili zaskrbljenost, ker se zmanjšuje pomen predstavitve književnosti v pouku tujih jezikov. Poudarili so vzgojni, izobraževalni in kulturni vpliv pravilno izbranih književnih besedil na celotno oblikovanje mlade osebnosti. Še nadalje je treba iskati poti za izdelavo meril za izbor različnih književnih zvrsti v učbeniku.

— Sklepe o pomembnosti slovnice in književnosti v pouku tujih jezikov je treba upoštevati pri izdelavi učnih programov in njihovem izvajanju.

NEVENKA SELIŠKAR

Za večjo varnost
v cestnem prometu

Skrb družbe za sistematično prometno vzgojo otrok in mladine se nenehno zrcali v številnih akcijah, v vzgojno-izobraževalnih programih in v interesnih dejavnostih šolske mladine. Kljub temu plačujemo na naših cestah še zmeraj zelo visok črni davek: poškodovani so otroci, mladina in odrasli. Nema lokrat povzročajo nesreče otroci in mladostniki, velikokrat tudi odrasli.

Kako kritično je na naših cestah, naj povedo podatki:

V letih od 1977 do 1981 je bilo na cestah 8872 nezgod, v katerih je umrlo 169 otrok in 147 mladostnikov, poškodovano pa se je 4799 otrok in 4392 mladostnikov!

Zato moramo v prihodnje še bolj zavzeto in načrtno na vseh ravneh skrbeti za varnost v cestnem prometu, posebej pa se morajo zavzeti za to vzgojitelji in učitelji.

Vzgojno-izobraževalne in vzgojno-varstvene organizacije naj še bolj dosledno načrtujejo dejavnosti s področja prometne vzgoje in nenehno preverjajo, kako se uresničuje navedena vsebina dejavnosti. Šolarjem in otrokom naj omogočajo varno pot v šolo ali v vrtec, in naj, po svojih možnostih, vplivajo tudi na druge organizacije in društva,

v katera so vključeni osnovnošolci in druga mladina, da bodo prevzemale soodgovornost za preventivno delovanje na področju prometne vzgoje in varnosti. Vzgojitelji in učitelji naj namenjajo pozornost tudi varnostni in samozaščitni kulturi staršev na roditeljskih sestankih, hkrati pa naj tudi neposredno vključujejo starše v delo in dejavnosti na tem področju.

Povejmo tudi to, da povzročijo udeleženci v prometu kar 98 odstotkov vseh prometnih nezgod, le 2 odstotka nezgod nastane zaradi drugih objektivnih tehničnih dejavnikov, kot so: pomanjkljivost vozil, slabe ceste ali nepredvidene ovire.

Navedeni podatki kažejo, da mora družba poskrbeti za nenehno množično in kakovostno vzgojo v prometni kulturi mladih in odraslih.

Komisija za medsebojna razmerja pri **VIO ZALEC TOZD OSNOVNA ŠOLA BRATOV JUHART ŠEMPETER V SAVINJSKI DOLINI**

razpisuje prosta dela in naloge

— učitelja glasbene vzgoje za nedoločen in poln delovni čas od 1. 2. 1983.

Z dnem zaposlitve je na voljo enosobno stanovanje.

Sekcija za pedagogiko prostega časa
pomaga praksi

Sekcija za pedagogiko prostega časa, ki deluje pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije, je za leto 1982 in 1983 predvidela izpopolnjevanje pedagoških delavcev za izvajanje dejavnosti prostega časa.

V skladu s smernicami za preobrazbo osnovne šole in s programom usposabljanja pedagoških delavcev Zavoda SRS za šolstvo se je izvršni odbor sekcije odločil, da bo razpisal tečaje s področja tehničnih dejavnosti. Na tečaje je povabil razredne učitelje, ki vodijo in usmerjajo prosti čas učencev v celodnevni šolah in oddelkih podaljšane bivanja, in mentorje interesnih krožkov na nižji stopnji osnovne šole. Iz podatkov zadnjih let namreč lahko razberemo, da so tehnične dejavnosti v programih prostega časa pri teh učencih pomanjkljivo zastopane. Vzrokov za to je več, eden poglavitnih pa je prav gotovo premajhna usposobljenost razrednih učiteljev.

Družbene in pedagoške potrebe terjajo, da jo znatno okrepi. Sekcija je iz vrst svojih članov oblikovala delovno skupino strokovnjakov s tehničnega področja, ki delujejo na obeh naših pedagoških akademijah, na Zavodu SRS za šolstvo in uspešno v neposredni pedagoški praksi. Pripravili so program za tridnevno izpopolnjevanje mentorjev, ki naj bi ga osvojili s konkretnim delom.

Uporabili so gradiva, primerna za obdelavo pri mlajših učencih, ki so jim dosegljiva in poceni. Pri načrtovanju so upoštevali aktivnost otrok, težnje po spoznavanju, ustvarjanju in potrebe po igri. Pripravili so drobne, vabljive, izvirne in atraktivne naloge s tehnično vsebino, ki jih je mogoče rešiti in obdelati v vsakem prostoru in v kratkem času, da učenec hitro doseže uspeh. Izdelki so funkcionalni, zato jih učenec lahko takoj uporabi in preskusi delovanje.

Pri načrtovanju so upoštevali tudi vzgojne smotre. Učenci naj bi ob tem delu spoznavali različne vrste in lastnosti gradiv in delovne tehnike, se usposabljali za uporabo delovnih orodij in drugih pripomočkov, urili ročne spretnosti in razvijali delovne navade. Od igre naj bi prehajali k delu, dobivali spodbude za samostojno iskanje novih rešitev in različne, razvijali ustvarjalnost ter se usposabljali za rekreacijo v prostem času tudi doma.

Pri tistih nalogah, ki terjajo več delovnih postopkov, kakor so jih sposobni opraviti učenci na nižji stopnji, pa naj bi jim pomagali učenci višje stopnje in zanje v delavnici pripravljali gradivo na strojih ali z zahtevnejšimi orodji. To je vzgoja tovarištva in solidarnosti.

Delovna skupina program izpopolnjevanja tudi izvaja. Prvi tečaj je potekal na pobudo in v

AKCIJA

S kresničko je na cesti
varnejše

Da bi naši šolarji ostali nepoškodovani v cestnem prometu, je Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu skupaj z drugimi dejavniki organiziral izdelavo obeskov, ki odsevajo svetlobo

organizaciji območne organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo v Celju ob sobotah v novembru in decembru 1982. Predavatelji so svoje programe predstavili in demonstrirali, pripravili potrebno gradivo in pripomočke. Delovni proces so vodili kot praktikum z vmesnimi nujno potrebnimi teoretičnimi napotki in utemeljitvami.

Učiteljem so pripravili tudi gradivo v obliki 50 grafičnih delovnih listov s skicami, seznanom gradiva, orodij, delovnih postopkov in z nalogami za uporabo.

Program je bil pester, zanimiv in tu in tam celo zabaven, ker so izdelki tudi igrače. Naj omenimo vsaj nekatere: ladjice iz stiropora, moziček cepetavek iz valovite lepenke, marsovček, letiči krožnik in veterična iz kartona, barvana vrtavka, preprosto izdelani kompas, turbina in kača, ki se vrtita s pomočjo toplega zraka, samohodka na tuljavi iz sukanca, brneča muha na vrvi, helikopterček iz naravnega gradiva, tricikel in druga vozila iz odpadnih snovi, telovadek kopitljaček, skakalec jacek in še in še. Nič manj zanimanja pa ni bilo pri obdelavi lesa in usnja za razne okrasne predmete in pri sestavljanju električnega kroga z gradniki tehnične sestavljanke »Elektropionir«. Pri tem so imeli učitelji opravka s pravo tehniko, ki je že v programu 3. in 4. razreda osnovne šole.

Tečajniki so delali z velikim veseljem, sproščeno, prizadevno in vztrajno, da bi si pridobili čim več delovnih tehnik: risali so, rezali, pilili, brusili, žagali, zabijali, sestavljali, lepili in izdelke tudi preizkušali kot igrače.

Sekcija se je povezala tudi z Zvezo organizacij za tehnično kulturo Slovenije in po njej s tovarno igrača — Mehanotekniko v Izoli, ki je prispevala za usposabljanje več kompletov igrače

Prizadevanja za preskrbo z učbeniki

Pred dobrim mesecem so se znova sestali udeleženci družbenega dogovora o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki ter o postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov učencem osnovnih šol. Pozorno so razpravljali o besedilu družbenega dogovora o organizirani preskrbi osnovnih in srednjih šol z učbeniki, ki naj bi podpisnike obvezovali, da bi učencem zagotovili učbenike po najbolj ugodnih pogojih in tako prispevali k uveljavljanju pravice do vzgoje in izobraževanja za vse otroke in mladino ne glede na gnotne možnosti družine in okolja, v katerem živijo.

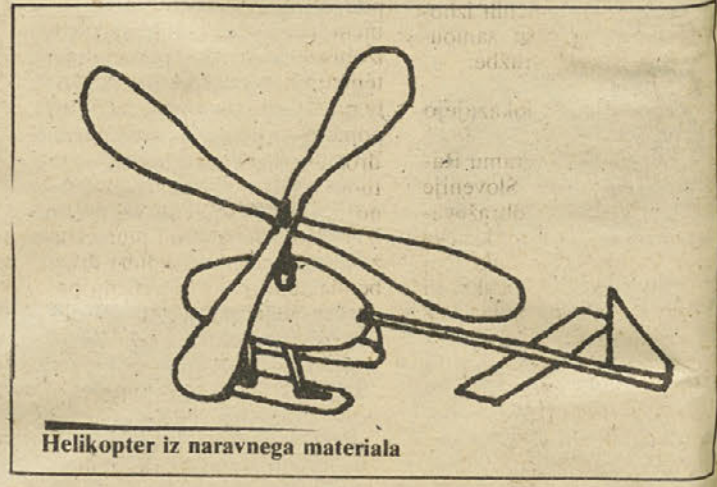
Na seji smo slišali tudi »poročilo o distribuciji učbenikov za

Elektropionir, Mehanoteknika in sestavljanke BIMO. Njen strokovnjak je prikazal učiteljem najnovejše dosežke pri razvijanju sestavljanke. Ob tem se je razvil tudi zanimiv pogovor o didaktični vrednosti te naše najboljše izvirne igrače, ki bi jo bilo po mnenju učiteljev treba predpisati kot obvezno učilo za nižje razrede osnovne šole. Tovarna Mehanoteknika je pritegnila k razpravi mag. Ljubico Marjanovič-Umekovo, asistentko za mladinsko in otroško psihologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki je dala še usposabljanju učiteljev psihološko-pedagoški poudarek glede na potrebo po

Nadvse pa so zadovoljni z grafično dokumentacijo, ki so jo visoko ocenili kot vsebinsko in metodično skrbno pripravljeno in jim bo dobrodošel pripomoček za neposredno delo z učenci. Zamisli in znanje pa bodo lahko prenesli širšemu krogu sodelavcev na šoli.

Izkušnje, ki si jih je delovna skupina pridobila na prvem tečaju, bomo izrabili že na naslednjem, ki bo od 24. do 26. januarja 1983 v Mariboru.

Sekcija vabi k sodelovanju učitelje tehnične vzgoje iz vse republike in druge strokovnjake s tega področja, da bi prispevali še nove zamisli in obogatili z njimi

Helikopter iz naravnega materiala

razvoju učenčeve ustvarjalnosti na tej stopnji šolanja.

Ob koncu tečaja smo zaprosili udeležence za vrnitveno informacijo o vsebini, metodah in organizaciji dela. Njihovi odgovori in mnenja so bila odkrita in kritična, kar bo pripomoglo k temu, da bomo program izpopolnjevanja še izboljšali. Anketa je pokazala, da je bil program dobro izbran in privlačen, delo pa dobro pripravljeno, zato je tudi nemoteno potekalo. Potrebovali pa bi še več časa za delo, da bi se sami ustvarjali.

osnovni program. Skupno z Zavodom SRS za šolstvo nameravamo čimprej pripraviti priročnik za tehnične dejavnosti pri mlajših učencih in tudi s tem slediti smernicam za preobrazbo osnovne šole.

Program razpisnega tečaja ponujamo tudi drugim območjem Slovenije. Vsi, ki jih kaj zanima, se lahko javijo na naslov »Sekcija za pedagogiko prostega časa pri Zvezi društev pedagoških delavcev Slovenije« Gosposka 3 v Ljubljani.

TONČKA METELKO

šolsko leto 1982—83,« ki ga je pripravila komisija za knjigarne pri odboru za založniško in knjižniško dejavnost, in hkrati predloge o tem, kako naj bi potekala prodaja učbenikov v prihodnjem letu.

Če na kratko strmemo ugotovitev komisije: Osnovne šole še zmeraj preveč po svoje podaljšujejo organizirano nabavo in ne upoštevajo dogovorjenih rokov. Skrajnosti pa sta slovenski središči Maribor in Ljubljana. V mariborskih knjigarnah pred začetkom šole namreč ni »navala«, kar pomeni, da otrokom preskrbijo knjige v šoli, v Ljubljani pa se dogaja nasprotno. Nekateri šole, in teh je precej, so zadovoljne že s tem, da organizirajo nakup za učbenike v šoli in menijo, da so s tem že vse opravile. Komisija za knjigarne je zagotovila, da so predstavniki knjigarn obiskali vse šole razen tistih na ljubljanskem območju; osebni stiki pa so pripomogli vsaj toliko, da otrokom v oddolnih krajih ni bilo treba potovati v središča, da bi si nakupili učbenike. Člani komisije pa so še posebej poudarili, da imajo šole zelo pomembno vlogo pri nabavi učbenikov in da se glede tega zelo različno opredeljujejo. Posebne težave jim povzročajo organizirana nabava učbenikov v Ljubljani, kjer šole za to ne kažejo odgovornosti, isto velja za nadaljnje izposojanje učbenikov, razen nekaterih šol. Ena izmed teh šol je Osnovna šola Trnovo, kjer ima akcija za organizirano preskrbo z učbeniki že dolgoletno tradicijo.

Se nekaj predlogov za boljše preskrbo z učbeniki v prihodnjem letu, ki jih je oblikovala komisija za knjigarne: Katalog učbenikov naj bi izšel tako kot letos v

dveh delih: v prvem delu naj bi bil objavljen seznam učbenikov za osnovno šolo in tisti del seznama že določenih učbenikov za srednje šole, v drugem delu kataloga pa naj bi bilo objavljeno vse drugo. Zelo pomembno bi bilo, da bi bile v katalogu objavljene tudi cene vseh učbenikov, ki bodo potrjene do izida, in tudi približne cene za vse druge učbenike. Prvi del kataloga naj bi izšel pravčasno, tako da bi ga dobile knjigarne do 20. maja; njihovi predstavniki pa bi lahko obiskali šole konec maja in v začetku junija. Ob tem predlogu je komisija poudarila, da so cene, čeprav okvirne, šolam nujno potrebna informacija.

Prav bi bilo, da bi Zavod SRS za šolstvo pojasnil šolam, kaj pomeni »skupna nabava« in ovrednotil delo tistih šol, ki organizirajo na šoli le nakupovalni dan po dogovoru s knjigarno. Nevdržno je, da velike količine učbenikov bremenijo založne knjigarn zaradi prevelikega (nepotrebne) naročila šol. Da se ta nepravilnost ne bo ponavljala iz leta v leto, naj založniki in knjigarnarji znova pregledajo sklep o tem. Prav bi bilo, da bi manjši založniki učbenikov rešili problem glede dostave; vsi založniki naj bi pisno obveščali knjigarne o razprodanih učbenikih in o predvidenem izidu tistih učbenikov, ki bodo izšli z zamudno.

Zavod SRS za šolstvo naj bi ponovno opozoril šole na zakon o zavarovanju plačil in na obveznosti, ki iz tega izhajajo. Odbor podpisnikov pa naj znova pregleda, ali je pravilno razdeljena razlika v ceni učbenikov med šolo in knjigarno.

T. D.

MESTO IN POLOŽAJ VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V RAZISKOVALNI SKUPNOSTI SLOVENIJE

Ali je raziskovanje vzgoje in izobraževanja v naši družbi postranska dejavnost?

V različnih družbenih in družbeno-političnih programih in dokumentih je vloga vzgoje in izobraževanja v naši družbi jasno predeljena. Ni pomembna samo razvijanje tehnologije, pospejevanje proizvodnje in boljše gospodarsko rast, temveč tudi za razvoj človeka, nosilca takega in takega družbenega razvoja — samoupravljalca.

Ce razčlenimo mesto in položaj vzgoje in izobraževanja v raziskovalni skupnosti Slovenije, nam ni težko ugotoviti, da le-ta ne ustreza velikemu družbenemu pomenu, ki ga pripisujemo vzgoji in izobraževanju v navedenih družbeno-političnih izhodiščih za razvoj naše samoupravne socialistične družbe.

Nekaj zgledov, ki dokazujejo to trditev:

— V skupnem programu Raziskovalne skupnosti Slovenije na področju vzgoje in izobraževanja ne pripisujemo tolikšnega pomena, da bi lahko imelo svoj program in organe, ki bi skrbeli za njegovo uresničevanje. Področje vzgoje in izobraževanja se skriva v programu raziskav z nekaj anonimnim in neizrazitim izrazom: »področje razvoja posebnih disciplin na področju družbenih ved.« Treba je reči, da vzgoja in izobraževanje (pozor: ne zamenjajmo vzgoje in izobraževanja s pedagogiko!) ni nikakoli »disciplina«, temveč je zelo obsežno družbeno področje, ki povezuje veliko število »disciplin«, (poleg pedagogike in antropologije vsaj še sociologijo, psihologijo, medicino, biologijo, ekonomijo, zgodovino, kulturologijo, komunikologijo, organizacijske vede, kadrologijo, ekologijo, naravoslovje, tehnologijo itd.). Poleg tega povezuje ta dejavnost vsa področja družbenega delovanja (poleg vzgojno-izobraževalnih organizacij še vse organizacije združenega dela, družbeno-politične skupnosti, družbene organizacije, samoupravne skupnosti ipd.) in zajema celoten obdobja človekovega življenja (od rojstva do smrti, seveda, če se zavedamo, kaj pomeni naložba v permanentnega izobraževanja, ki smo ga v naši družbi pramerno in med prvimi na svetu vrednotili in družbeno sprejeli).

— Skupni program Raziskovalne skupnosti Slovenije sicer ni namenjen le najsplošnejšim vprašanjem narodnostne narave, razvoja in ni tako oblikovan, da bi v njem ne mogli videti posebnih panog ali področij družbenega delovanja. Vzgoja in izobraževanje ni nič manj skupno in samostojno področje družbene skrbi kot npr. (v tem smislu) ni nobenega področja razvijanja posameznih področij, (glej za primerjavo!) »mikroelektronika«, »medicinska stimulacija in meritve«, »kibernetika, konstruiranje in varilstvo«, »tekstil in usnarstvo«, »rakave bolezni«, »biologija v naravoslovnih in tehniških vedah«, »živinoznanje« (pozor: živinoreja je širša narodnostna problematika, vzgoja in izobraževanje človeka ne!), »veterinarstvo«, »mednarodni odnosi«, »arheološka raziskovanja«, »slovenska salsbena umetnost« itd. Celotni institucionalni programi (npr. filozofska fakulteta) imajo svoje samostojne mesto v programski sestavi splošnega programa RSS, vzgoja in izobraževanje, kot neodvisna naloga našega družbenega razvoja (ki je naš, specifičen, samoupraven in socialističen, slovenski), pa ne. Odkrivanje in raziskovanje »surovin splošnega pomena« (premog, nafta, plin, kovine ipd.) ima svoje mesto v skupnem programu (vsaka surovina svoj program in svoje organe), za vzgojo in izobraževanje oz. raziskovanje tega področja se nam to ne zdi pomembno.

— Raziskovalce, ki se ukvarjajo z raziskovanjem vzgoje in izobraževanja (ne kot priveska ali podalška neke druge panoge), in ki so kot takšni vključeni v organe RSS, lahko prestejemo na prste ene roke. In še ti so zgneteni v brezličnem programu, ki ga imenujemo »razvoj posameznih disciplin na področju družbenih ved.«

— Vzgoji in izobraževanju pripisujemo nekaj več samobitnosti v PORS za družbene dejavnosti — torej kot področju uporabnih raziskav. Na področju vzgoje in izobraževanja so takšne raziskave seveda potrebne, prav tako kot na vseh drugih področjih. To pa seveda ne pomeni, da na področju vzgoje in izobraževanja ni pomembnih temeljnih in splošnih raziskav — te niso na tem področju nič manj pomembne kot na drugih področjih družbenega delovanja. A tudi v PORS za družbene dejavnosti je raziskovanje vzgoje in izobraževanja ene od tam združenih panog ali »disciplin« družbenih dejavnosti, praktična posledica tega pa je, da si deli skromna razpoložljiva sredstva z drugimi (sicer pomembnimi) področji. To kaže tudi kadrovska sestava organov PORS.

Posebno pozornost zasluži v tem našem razmišljanju gradivo »Analiza pogojev in možnosti dolgoročnega razvoja raziskovalne dejavnosti do leta 2000« (pripravil Odbor za družbeno-ekonomske odnose in plan, RSS, 30. 9. 1982 — osnutek). V tem gradivu se izražajo posledice položaja raziskovalne dejavnosti vzgoje in izobraževanju pri nas (to, kar smo navedli prej).

Čeprav ne moremo jasno doumeti metodologije, po kateri je bilo pripravljeno to gradivo, je očitno, da kaže vulgarno-ekonomistično in proizvodno-potrošniško vrednotno usmerjenost njihovih avtorjev (morda nezavedno, vendar zaradi tega nič manj škodljivo).

Nekaj opažanj v zvezi z navedenim gradivom:

— V kategorizaciji družbenih ciljev, deleža znanstvenih ved pri uresničevanju le-teh in njihove »produktivnosti« (če prav razumemo dokaj nerazumljivo formulacijo: »frekvenca posameznih znanstvenih ved v celotnem sklopu, torej pri doseganju družbenih ciljev, proizvodov ter temeljnih znanjih«!) je vzgoja in izobraževanje »na repu« (v dveh kategorizacijah prav na koncu v eni pa na koncu druge skupine, seveda če vzgoja in izobraževanje vidimo v »pedagogiki«, ki se edina poleg družbenih ciljev »izobražba« in »imeti znanje« pojavlja v gradivu). V nasprotju s tem so »pri vrhu« (metodologija priprave naloge ni tako jasna, da bi natančno vedeli, kaj to pomeni, vendar ni dvoma, da je boljše biti pri vrhu kot na repu) predvsem različne tehnološko-proizvodne vede oz. panoge, družboslovne in humanistične pa na dnu. Ob vsem tem avtorji čutijo kot svojo edino dolžnost, da poudarijo potrebo po povečanju števila raziskovalcev na področju naravoslovnomatemičnih in tehniških ved, češ da je le-teh premalo (strinjamo se lahko, da jih je premalo v razvojnih oddelkih, ne strinjamo pa se z izrazito enostransko razlago kadrovskih primanjkljajev na področju raziskovalnega dela).

— Izobraževanje (avtorji očitno zanemarjajo pomen vzgoje in ne čutijo potrebe po izrazu, ki bi vseboval tako vzgojo kot tudi izobraževanje) je izrazito podrejeno tehnološkim in produkcijskim smotrom, saj avtorji vidijo njegov pomen le kot sredstva za razvijanje kadrov za potrebe nove tehnologije in proizvodnje (v tem pomenu dajejo tudi priporočila za olajšave tistim organizacijam, ki izobra-

zujejo svoje kadre). Nikjer ni poudarjen pomen raziskovanja vzgoje in izobraževanja kot samostojnega področja in prednostnega področja zanimanja naše samoupravne socialistične družbe. Sicer pa si »pedagogika« — kot edini nosilec vzgoje in izobraževanja — takšno mesto deli z drugimi družbenimi in humanitarnimi vedami (sociologijo, psihologijo, kulturologijo itd.), čeprav ima pri ugotavljanju »frekvenc interdisciplinarnih povezav« (uporabljeni metodologiji navkljub) dokaj visoko mesto (resda tudi tu za »tehnološkimi procesi, kemijo, biologijo človeka, fiziko in zgodovino«).

Povezanost in različnost programov

Uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju terja enotno usklajeno in hkratno akcijo preobrazbe na različnih delih vzgoje in izobraževanja. Vsi ti deli so med seboj vzročno in posledično povezani, zato jih moramo enakovredno upoštevati. Vendar moramo iz sicer enotnega procesa preobrazbe za »trenutek« izločiti posamezne dele enega za drugim, jim namestiti posebno pozornost, jih urediti in spet vstaviti v celoto. Če bo zaradi tega potreben še poseg v druge dele, ga bomo opravili, vendar postopno in temeljito v zaporedju, ki ne bo rušilo tega, kar imamo, temveč dograjevalo.

Smotno pri vsebinski preobrazbi. Na tej stopnji bi moral biti to bistveni, za nekaj časa izločeni del, ki bi ga čim bolj popolno uredili za daljše obdobje glede na zdajšnje in prihodne naloge šole ne samo pri nas, temveč tudi v svetu. Prav vsebina in pogoji za njeno uresničevanje zahtevajo več sprememb v zdajšnji pedagoški in družbeni praksi. Problemi, ki v zvezi s to spremembo izvirajo iz neustrezne zasnovanosti posebnih izobraževalnih skupnosti, bi morali biti ta čas v ozadju — to pa seveda ne pomeni, da smemo zanemariti zdajšnje družbeno-gospodarske odnose. Združitev sorodnih programov bo gotovo pripomogla k ustrežnejšemu oblikovanju posebnih izobraževalnih skupnosti, pa tudi k zmanjšanju njihovega števila. Enotno, pestro po obsegu in z ustrezno globinsko razsežnostjo splošno izobraževalno znanje je potrebno na stopnji srednjega usmerjenega izobraževanja v vseh poklicih in vzgoji in izobraževanju, splošno, kulturni in družboslovni jezikovni usmeritvi; to potrjujejo predmetniki teh treh programov in bi jih lahko združili. Potrebno strokovno in praktično znanje bi zagotovili v smereh, z izbirnimi predmeti in ustrezno delovno prakso.

Učitelje naravoslovnih predmetov in matematike tako za osnovno šolo kot za srednje šole bi uspešneje usposabljali v naravoslovno-matematičnem programu s izbirnimi predmeti pedagoške stroke in s pedagoško

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je izraz humanosti in solidarnosti, zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi.

JANUAR 1983

KRANJ
LJUBLJANA VIČ-RUDNIK
LJUBLJANA MOSTE-POLJE
LJUBLJANA ŠIŠKA

17., 18., 19., 20., 21.
24.
25., 31.
26.

LJUBLJANA CENTER
LJUBLJANA BEŽIGRAD

27.
28.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Ob koncu torej lahko ugotovimo, da se nam piše kaj slaba prihodnost, če smo sposobni mirno (da ne rečemo tehnokratsko in vulgarno) povzemanje rezultate mehanično izpeljanih in metodološko očitno neustrezno zastavljenih raziskav, ki omogočajo proti njej!) enako ali bolj pomembna kot vzgoja in izobraževanje ljudi in da to isto velja tudi za tehnologijo, procesne tehnike, ekonomije in produkcijo stvari.

Tu očitno nekaj ni v reku z našimi vrednotami.
ZORAN JELENC

Priprave pedagoških delavcev za nove naloge v usmerjenem izobraževanju

Tehnološko tehnična revolucija in družbeno-gospodarski razvoj nenehno zahtevata spremembo sestave znanja in povišanje zahteve po izobrazbi. Ena izmed takih sprememb na pedagoškem področju je usmerjeno izobraževanje. Uvajanje zasnovane usmerjenega izobraževanja vodi v izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa po spremenjenih programih. Ti zahtevajo, da srednješolski učitelji sprejemajo in izvajajo nove naloge, ki temelje na strokovni ustreznosti, nadaljnjem izpopolnjevanju, da izpolnjujejo pogoje za osebnim razvoj in razvoj dejavnosti, v katerih delujejo. To so pomembni dejavniki, od katerih je odvisen uspeh reforme.

Vse te ugotovitve so predmet našega zanimanja, zato smo se na Pedagoškem inštitutu pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani, v preteklem letu lotili raziskave z naslovom: »Analiza usposobljenosti zaposlenih učiteljev za predmete SVIO v usmerjenem izobraževanju.« S proučevanjem smo želeli dognati, koliko so zaposleni učitelji srednjih šol strokovno primerni za poučevanje predmetov, ki jih vključuje skupna vzgojno-izobraževalna osnova v usmerjenem izobraževanju. S tem naj bi dobili podlago za načrtovanje usposabljanja učiteljev v usmerjenem izobraževanju.

Analiza zaposlenih učiteljev je zgrajena na primerjavi strokovne ustreznosti učiteljev srednjih šol, z zahtevami po izobrazbi, ki jih je za učenje posameznih predmetov določil strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje. Na podlagi organizacijskih poročil srednjih šol, ki jih zbira in računalniško obdeluje Izobraževalna skupnost Slovenije, je bilo jeseni 1979 zajetih v obdelavo in analiziranih 5076 učiteljev ali 48,56% od skupno 10.454. Zajeli smo vse učitelje srednjih šol v Sloveniji.

Učitelji predmetnega pouka,

ki jih je zajela analiza, imajo različno izobrazbo: visoko, višjo in srednjo. Analiza odkriva, da veliko učiteljev nima ustrezne izobrazbe in da 60% vseh zaposlenih učiteljev ni ustrezno poklicno usposobljenih. Opozarja tudi na problematično kadrovsko politiko do učiteljev v preteklosti in na ostrino postavljenih izobraževalnih zahtev.

Rezultati raziskave o usposobljenosti učiteljev za izvajanje predmetov skupne vzgojno-izobraževalne osnove so neugodni, glede na postavljene zahteve o vrsti in stopnji izobrazbe. Neugodni zato, ker skoraj polovica (46,28%) vseh sedanjih učiteljev predmetov ne izpolnjuje pogojev za poučevanje. Med učitelji predmetov SVIO je kar 789 predmetnih učiteljev, kar pomeni 15,16% vseh učiteljev ali 33,58% vseh neustreznih. Gimnazijskih maturantov, ki učijo zelo različne predmete, je 297, to je 5,7% vseh učiteljev ali 12,64% tistih, ki ne izpolnjujejo zahtev. Med neustreznimi učitelji je precej takih, ki po oprostilih določilih (glede na pedagoški staž) lahko še naprej učijo, čeprav ne izpolnjujejo pogojev.

Analiza opozarja, da moramo sistematično in usmerjeno vplivati na glavne nosilce preobrazbe, to je na učitelje, ki vzgajajo in izobražujejo mladi rod in se vključujejo v izobraževalne procese nenehnega spopolnjevanja odraslih. Glavni vzvod prihodnjega sistematičnega in usmerjenega delovanja na področju priprave pedagoških kadrov pa je smotno načrtovanje učiteljev. V ta namen je treba izdelati dinamičen model načrtovanja pedagoških kadrov in pri tem upoštevati dane sistemske osnove. V tej smeri načrtuje Pedagoški inštitut pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani tudi svoje delo in skuša po svoje prispevati k učinkoviti preobrazbi vzgojno-izobraževalnega sistema.
TANJA ŠEME

LIST ZA MLADE

- MATEMATIKE
- FIZIKE
- ASTRONOME

IZDAJA DMFA SRS

← 5. 11. 82 →

pobude
odmevi

EKOLOGIJA V OSNOVNI ŠOLI

Z načrtno vzgojo do uspehov

Področje ekologije, posebno njeni vzgojno-izobraževalni cilji, posegajo na začetek šolanja. To pomeni, da se učenci seznanijo s tem področjem že v prvem razredu osnovne šole kasneje pa imajo ekologijo v vseh razredih in tudi v usmerjenem izobraževanju.

Zelo razveseljivo je, da si učenci pridobijo veliko znanja že v neposrednem življenjskem in delovnem okolju, saj je to tudi smoter vzgojno-izobraževalnega procesa na vseh ravneh.

Program dela predmetnih aktivov učiteljev biologije in kemije Zavoda SR Slovenije za šolstvo — organizacijske enote Maribor je usmerjen v dve širši delovni področji: prvo obsega program predmetnih učiteljev biologije in kemije v posameznih občinah, drugo pa povezuje predmetne aktivnosti učiteljev biologije in kemije osnovnih šol ter predmetnih aktivov kemije in biologije srednjih šol.

Na vseh sestankih aktivov so obravnavali tematiko s področja ekologije, govorili so o problemih človekovega okolja in o tem, kako bi jih obravnavali pri pouku in interesnih dejavnostih. V ta namen je bilo več zelo dobro pripravljenih in izvedenih ekskurzij. Med temi naj omenimo le nekatere, kjer je bila interdisciplinarna zasnovanost še posebno poudarjena. To so bile ekskurzije v Ribnico na Pohorju, Josip dol, dolino Bistrice do Rimskega kamnoloma na Bistriškem Pohorju, poučna šolska ekskurzijska pot Makole—Statenberg, godzna pot Bolfenk, ogled Ptičjega gaja v Brezju in še veliko drugih.

Ob tem so si učitelji izmenjali izkušnje, se pogovorili o enotnih mnenjih in merilih, kako čim bolj in uspešneje reševati življenjske probleme.

Učitelji v srednjem usmerjenem izobraževanju opažajo pri učencih osnovnih šol nekatere vrzeli tako pri biologiji in pri kemiji. Zelo dobro pa so ocenili poznavanje ekologije, ki so jo učenci v osnovni šoli že dodobra spoznali. Gotovo je k temu pripomoglo izobraževalno delo, saj učitelji biologije v osnovni šoli obravnavajo pri pouku probleme iz vsakdanjega življenja in pri tem uporabljajo primerne vire. Tak pouk lahko izpeljejo le vestni in dobro pripravljeni učitelji, saj je v sedanjih učbenikih biologije za višje razrede osnovne šole malo ekologije.

Morda pa je danes delo učiteljev biologije in kemije bolj hvaležno in lažje kot je bilo pred leti. Ljudje se bolj zanimajo za naravo, pred vsemi pa se nenehno pojavljajo težave z energijo in prehrano. S temi vprašanji se ne ubadajo le odrasli, temveč tudi otroci, ki vse to po svoje sprejemajo in doživljajo. Zato so jim tudi ekološki problemi izredno blizu, saj so del njihove vsakdanjosti.

Z nekaterimi zgledi želimo nakazati, kje in kako biologi in kemiki sodelujemo in kako posredujemo učencem ekološka spoznanja.

Tudi pri pouku naravoslovnih predmetov so avdiovizualna sredstva zaradi svoje nazornosti priljubljena in učinkovita. Od osemmilimetrskih filmov so posebno zanimivi tisti: Človekov vpliv na ravnotežje v naravi, Človek in narava, Onesnaževanje zraka, Kako se vedemo v naravi, Požari in drugi. Učitelji lahko uporabljajo te pripomočke na vseh stopnjah, razlago pa prilagodijo starostni stopnji

učencev. Film je lahko uvod v pogovor ali pa dopolnilo k razlagi. Učence spodbujajo k samostojnemu delu, uporabi strokovne literature in k branju strokovne periodike. Med drugim jih je mogoče navajati k samostojnemu individualnemu in skupinskemu delu, posebno pri pripravi seminarskih nalog in navajanju učenca na nastop pred občinstvom (učenci v razredu). Posebne pozornosti so vredni tisti referati, ki vključujejo snov iz aktualne ekološke problematike domačega kraja.

Prirodoslovno društvo Slovenije občasno pripravlja seminarje, na katerih se učitelji usposablajo za ekološka opazovanja in se z učenci vključujejo v številne proučevalne naloge. Tako tudi učenci spoznavajo, kako ugotovljamo onesnaženost vode in zraka. Letos bo pripravljen seminar o raziskovanju tal, kar je zanimivo področje tudi za osnovno šolo, za njeno redno delo in interesne dejavnosti.

Ugotovitve proučevalno-raziskovalnih nalog, ekološke posebnosti kraja, pa tudi zanimive ponatisne člankov iz dnevnih časopisov in revij učenci radi objavljajo v šolskih glasilih in na stenskih časopisih. V mnogih šolah pripravljajo učitelji biologije in kemije občasne razstave, ki izvirno opozarjajo učence na naravo, na povezanost z življenjem v njej, na ekološke sisteme in njihove soodvisnosti. Takšna razstava lahko nazorno spregovori o gozdu, travniku, cvetju, prehrani in drugem.

Marsikje imajo že biološke učilnice opremljene z akvariji, vivariji in ločnicami. Tudi ti majhni ekološki prostori so del narave in učitelju lahko veliko pomagajo pri delu.

Učenci osnovnih šol čedalje bolj zavzeto sodelujejo v akcijah pri zbiranju odpadnih surovin, pri pospravljanju kmetijskih pridelkov, pri pogozdovanju, pri očiščevalnih akcijah in podobnem. S temi akcijami navajajo učence na delo, obenem pa jih opozarjajo na posebno ekološko problematiko: čisto in zdravo okolje, vrednost sekundarnih surovin, pomembnost prehrane, energetske krize in drugo. Na ekologijo je treba pomisliti tudi pri pripravi športnih dni in ekskurzij. Pri orientacijskih igrah lahko učitelj nevsiljivo opozori učence na marsikateri ekološki problem v kraju, k vsemu pa je mogoče pritegniti tudi druge učitelje, saj vsak na svojem področju dopolnjuje ekološka spoznanja.

Prepozno smo spoznali, da smo pri nepremišljenem uničevanju in onesnaževanju narave šli vendarle nekoliko predaleč. Na vseh ravneh smo se na široko razpisali o problemu ekologije. Ob vsej tej množici spoznanj in informacij ni vselej jasno, kdo je kriv, da je zdaj tako, kot je, in kako popraviti krivico, ki smo jo prizadejali naravi in s tem ogrozili njen obstoj.

Menimo, da bomo v tem boju uspešni le, če bo varstvo človekovega okolja načrtno varstvo, da ga bomo vpletli že v delo in vzgojo v vzgojno-varstvenih organizacijah, osnovni šoli pri vseh predmetih v srednjem usmerjenem izobraževanju na višjih in visokih šolah in v življenje vsakega delovnega človeka in občana.

Ko bomo dosegli tako stopnjo zavednosti pri vsakem človeku, takrat bo narava spet čista in človekovo okolje zdravo.

MARIJA GOLOB in
SABINA VUGRINEC

Brez ovinkov do pravičnosti

Ali znamo preverjati in ocenjevati?

Novembrsko jutro, avtobus številka 13. Skuštrana fanta, ki se pravkar peljeta v šolo, takole razpravljata:

— Danes imamo naravo. Si se naučil?

— Sem. Saj sploh ne bom vprašan, ko pa tovarišica tako bedasto sprašuje.

— Saj res, meni gre tudi na živce tisto z datumi. Danes smo enajstega, enajst plus štiri je petnajst, deljeno s tri je pet. Kdo je peti po abecedi?

— Najbolj pa me jezi, ker se norčuje iz nas. Tovariš Kovač, pridite k tabli! No, gospod, ste se naučili, česar zadnjič niste znali? Veš, tovarišica za »slovko« je pa res O.K. Zdi se mi, da je še najbolj pravična. Všeč mi je, ker ne kriči in se ne norčuje iz nas...

V sočnem jeziku in v takšnem tonu je potekal dokaj kritičen pogovor med sošolcema, ki sta bila očitno prizadeta in ogorčena zaradi učiteljice, ki pri preverjanju in ocenjevanju po svojevrstnem ključu išče »žrtev« in se ob tem še zabava.

In prijetna ugotovitev — da niso vse tovarišice takšne.

Pogovor, ki me je sprva zabaval, se je zažrl vame, tako da sem začela globlje razmišljati.

Sodobno življenje je organizirano tako, da človek kritično opazuje svet okoli sebe, presoja, ocenjuje, preverja, potrjuje, zavrača, išče nove poti in rešitve. To počnemo vsak dan, ne da bi se vsega tega prav zavedali.

Vzgajajmo s pravljico namesto z ukorom!

Umik z bojišča, toda pod določenimi pogoji

Vstopim v peti razred, kjer brenči kot v panju. Zvonca ni nihče slišal. Ali so razburjeni po matematičnem testu? So se sprli? Najbrž do dež, si pravim, saj verjamem, da tudi vreme vpliva na učence v razredu. Ni pomembno, ali je ta trditve znanstvena ali ne, vem samo to, da pridejo dnevi, ko je v razredu nenavadno nemirno in napeto ozračje.

Kljub vsemu poskušam začeti uro kot ponavadi. V razredu pa še zmeraj šumi. Jasno mi je: danes hočejo nagajati. Na tablo pišem, kaj bomo delali, vendar se že med pisanjem odločim, da bomo načrt nekoliko spremenili.

»Otroci, danes tudi jaz nisem pri volji za utrjevanje slovnice,« jim rečem, in predlagam, da bi na hitro prebrali domačo nalogo, se domenili za naslednjo, nato pa bom povedala pravljico o kraljeviču in beraču.

Srinjajo se, pa tudi presenečeni so. »Psi! Psi!« zaslišim iz razreda.

Navsezadnje, zakaj ne bi iz ure »utrjevanja slovnice« naredila ure »razumevanja tujega besedila« — potolažim še svojo vest in začnem: »Once upon a time... Nekoč v davnih časih...«

Govorim v preprosti angleščini, zraven rišem na tablo, maham z rokami. Razumemo se, saj jih snov zanima.

V razredu postane čisto tiho. Namesto kazni — zgodbica! Kdo bi še nagajal? Še pravkar razigrani in nagajivi učenci pozorno poslušajo.

V dolgih letih, ki sem jih preživela v razredu, sem se naučila, kako nes pametno je vsiljevati nerazpoloženemu, izjemno nemirnemu ali utrujenemu razredu uro po vnaprej začrtani pripravi. Nesmiselno je za vsako ceno vztrajati, da sprejmejo nekaj, kar bodo tisti dan, isto uro, prav zagotovo odklonili. Včasih se je pametno razredu prilagoditi.

Če so otroci utrujeni, bo na primer pesmica dobrodošlo razvedrilo, ko so naveličani ali nemirni, jih bo učiteljeva še tako kratka in zanimiva pripoved umirila in zbudila njihovo pozornost. Ne samo pri tujem jeziku, to težko storimo pri vseh predmetih. Kako zanimivo je slišati kako

Za učitelja pa je načrtno, zavestno, k cilju usmerjeno opazovanje, presojanje, preverjanje, ocenjevanje, potrjevanje... zelo pomembno. Vsak dan ima pred seboj učence, ki se razlikujejo po individualnih osebnostnih lastnostih — vsak učenec je osebnost zase. V vsakega posebej se mora živeti, v vsakem posebej mora odkrivati drobne pozitivne in negativne osebnostne poteze, iskati mora vzroke neuspeha, strahu, agresivnosti in drugih negativnih oblik vedenja (s katerimi učenec navadno izraža stisko in klic na pomoč). Le na podlagi pronicljivega, skrbnega in odgovornega vpogleda v intelektualno in vzgojno delo s posameznim učencem bo dosegel cilj, ki ga zahteva naša socialistična samoupravna družba.

Preverjanje in ocenjevanje znanja je ena najtežjih nalog, s katerimi se učitelj spoprijema pri vsakdanjem delu. S preverjanjem ugotavlja, kako in koliko so učenci snov dojeli, kako povezujejo znanje s sorodnimi in z drugimi predmeti (transfer znanja), kako sprejemajo in predelujejo znanje, kako ga uporabljajo, kako rešujejo probleme, česa niso razumeli, kje so nastale vrzeli, nejasnosti, kako bodo morebitne napake popravili.

Ocena — tudi za učitelja

Ob preverjanju znanja učencev učitelj opazuje in preverja (po metodi introspekcije) tudi sebe — svoje pedagoške, meto-

dične in psihološke prijeme. (Ali so bile metode in oblike uspešne? Je uporaba učnih sredstev dosegla svoj namen? Je morda »pozabil« na vzgojo, pa je preveč izobraževal? Je ravnal v skladu z razvojno stopnjo učencev?) Če je učitelj kritičen, bo včasih slabo ocenil tudi svoje delo. Seveda pa se bo trudil, da se bo čimprejboljšal.

Zavedati se moramo, da so učenci v naših rokah. Često prav naša ocena kroji usodo njihove nadaljnje poti.

Kako ocenjevati, da bo ocena pravična in objektivna? Vsak učitelj ima merila, po katerih ocenjuje. Vsak misli, da je najpravičnejši, če upošteva kakovost in količino znanja, učenčeve dispozicije, delovanje duševnih funkcij, prizadevnost, nadarjenost, voljo, odnos do predmeta...

In vendar je še toliko drobnih stvari, ki so pri ocenjevanju zelo pomembne.

Učence preverjamo in ocenjujemo pisno in ustno, ker vemo, da se nekateri lažje izražajo tako, nekateri drugače. Oba načina preverjanja porazdelimo enakomerno na vse leto. Tako bodo lahko eni in drugi učenci pokazali znanje v govornji ali pisani besedi (svoje govorne ali pisne sposobnosti). Nekateri učitelji sestavljajo tudi naloge objektivnega tipa, ker želijo način preverjanja in ocenjevanja popestriti in dobiti oceno tudi po tej poti. Kombinacija različnih načinov preverjanja daje več možnosti za stvarne in objektivne ocene.

Spraševanje vsak dan, pri vsakem predmetu

Znanje pa bi morali preverjati vsak dan pri vsakem predmetu. S tem bi se izognili morečemu kampanjskemu spraševanju, ki ga je v naših šolah še zmeraj kar precej. V zanimivem uvodnem pogovoru (ta je zelo pomemben člen v dobro artikulirani uri), ko učitelj z učenci ponavlja že znano snov in to navezuje na novo temo, ugotavlja, ocenjuje in preverja, kako so učenci snov dojeli. Vsi naj imajo v tem uvodnem delu možnost, da dodajo delček pogovoru, kratko pripombo, morda pa bodo tudi rešili kakšno vprašanje, ki bo pomembno za kasnejše razumevanje nove snovi. To »leteče« preverjanje, v katerem pride na vrsto večina učencev, je zelo uspešno, ker so učenci sproščeni in nimajo občutka, da jih preverjamo. Obenem pa je to odlična vrtnitvena informacija o znanju in razume-

Korak za korakom

Kako motivirati učence pri pouku

Učiteljevo življenje je razgiban in zanimivo: učenca mora spoznati in razumeti, če ga hoče kaj naučiti. Naglica sodobnega življenja ni naklonjena otroku. Pred nami je: včasih razigran, vesel, dobre volje, pa tudi otožen, zamišljen, raztresen. Kaj vse skriva v svoji notranjosti?

Ko sem začela svojo pedagoško pot, na to velikokrat nisem niti pomislila. Z leti sem svoj odnos do učencev poglobila. Naučila sem se jih bolje razumeti, začela sem iskati poti, kako je mogoče zbuditi v njih zanimanje, jih pritegniti k sodelovanju, opogumiti in tako vsaj delno osrečiti.

Možnosti je veliko. Na primer: Pri angleščini smo poslušali ploščo Muppet Showa. Opazovala sem dečka, ki je pogosto raztresen, kako je zaživel ob poslušanju glasbe. Ker je spretno oponašal instrumente na plošči, sem ga povabila, naj stopi pred tablo. Res se je izvrstno izkazal, razred je ploskal od navdušenja.

Zatem sem imela z istimi učenci razredno uro. Sklenili smo, da bo drugo oddelčno konferenco vodil prav ta deček. Zazarel je od ponosa in večkrat me je vprašal, če se mora začeti že kar takoj pripravljati, čeprav je

vanju — za učitelja in učence. Pri urah, ki jih v celoti namenimo preverjanju in ocenjevanju, ustvarimo tako ozračje, učenci ne čutijo psihičnega pritiska. V razredu naj vlada ves razpoloženje, ki je odvisno od ustvarjalne vloge učitelja učencev, od medsebojnega sodelovanja in razumevanja. Prav teh urah snov pregledno pogledamo, poglobljamo, utrjujemo, razširjamo in rešujemo probleme. Če ni potrebno delo pri tabli, naj sedijo učenci v klopi, kjer so bolj sproščeni. Za nekatere prav neprijetno stari pred razredom »vsem na ogled«. Učenci, ki je vprašan, postavimo vprašanje, hkrati pa je to vprašanje namenjeno vsem učencem (aktiviramo ves razred), damo čas za razmislek. Plahemu, rodnemu, manj sposobnemu učencu pomagamo z iztočnimi dodatnimi vprašanji. Če učenci na vprašanje ne zna odgovoriti, ga rešijo sošolci. Seveda pa imamo dobrohotno razumevanje, dopuščati samo do določene meje. Ne gre za to, da bi poslušal malomarnost in dopuščali učencem, da bi nas izkoristili. Takšne poskuse je treba že v začetku. Učenci naj začutijo, da učitelj njihov tovariš in pomočnik, vendar naj se zavedajo, da je treba za uspešno in do medsebojno sodelovanje pošteno potruditi.

Poleg številčne ocene povemo učencu še ustno oceno. Povemo mu, kaj je dobro znal, kaj mu še prebrati, se naučiti, da bo snov poglobil, povemo mu tudi, kje v njegovem znanju vrzeli in kaj jih bo odpravil.

Tako individualno obravnavanje, pri katerem upoštevamo vse odtenke učenčeve osebnosti omogoča pozitiven razvoj in predek. Na podlagi razpoložljivega znanja, doseženih rezultatov se kažejo tudi v ocenah, pogosto učencu postavljamo aspiracije (tisto novo, kar po meznik pričakuje pri kakem predmetu ali kaki dejavnosti). Ocena, javno mnenje, je pomemben motivacijski dejavnik. Tu gre za občutljivo osebnostno noto. Če se v oceni »zmotimo«, je učenec lahko zelo prizadet. Zato je prav, da poznamo vsake karakteristike in vzroke subjektivnega ocenjevanja. Odvora na ta in mnoga druga vprašanja bomo našli v knjigah Leona Zormanca Preverjanje in ocenjevanje znanja ter opazovanje učencev v osnovni šoli in B. Marenčič-Požarnikove javniški uspešnega učenja.

DARJA INTIHAR

vedel, da bo oddelčna konferenca šele konec decembra. Ali pa tale zgled: Na šoli imamo lepo in izvirno opremljen kabinet za angleški jezik. K temu so veliko pripomogli učenci. Zadnjič, ko smo obravnavali lekcijo o živalskem svetu, so delale štiri deklice lepe plakate, ki ponazarjajo vsebino lekcije. Pri tehničnem pouku so učenci opremili plakate z letvicami tako da bodo uporabni tudi drugih priložnostih. Pri angleščini imamo tudi datne zvezke, v katere izpisujejo učenci nove besede in jih ilustrirajo. Ob koncu prejšnjega sem učence, ki so imeli najlepše zvezke, nagradila z angleškimi knjigami. Ker sem obljubila, grade tudi ob koncu letošnjega šolskega leta, se zdaj vsi učenci trudijo, da bi imeli čim lepše datne zvezke.

To so bili trije zgledi motiviranja. Motivacij pa je še veliko. Vsi si želimo samo majhna pohvala, jazen nasmeh, občutek razumevanja za težave zbudijo v učencu voljo do dela in spremeni govo vedenje.

MARJETA PETERLIN

pobude
odmevi

SPOZNAJMO SE!

Na izletu je otrok drugačen

Na šoli imamo več interesnih dejavnosti in učenci se ob začetku šolskega leta odločijo, v kateri bodo sodelovali vse šolsko leto. Ena izmed teh je tudi planinski krožek za učence na razredni stopnji.

Ko sem po nekaj dneh bolniške prišla spet v šolo, še vsa pod vtisom domače enoličnosti in spolno glavo načrtov za šolsko leto, so me otroci že oblegali z vprašanji: Kdaj bomo šli spet na izlet?

»Še ne,« sem odgovarjala, »sem še bolna. Počakajte še nekaj dni!« Minil je teden, dva, ko sem se počutila toliko pri moči, da sem spet lahko začela delati v planinskem krožku. Med odmorom sem povedala otrokom, da gremo naslednjo soboto na izlet. Domenili smo se, kje se bomo zbrali, o tem kako bomo potovali in še o marsičem.

Prišla je napovedana sobota in vsa nejevoljna sem zjutraj pripravljala nahrbtnik in gojezeri-

ce. Natihem sem si želela, da bi deževalo, saj je bil prav grd novembrski dan. Pa sem vseeno odšla na zbirno mesto pred šolo. Tam pa je bilo otrok za cel razred! Skakljali so po šolskem igrišču v gosti megli in spraševali: »Ali gremo, tovarišica? Kam gremo? Ali bo to izlet v neznanost? Saj gremo, ali ne? Saj povsod ni megla!« Kakor da bi slutili, kako oklevam, so hiteli z besedami, ki so bile bolj podobne prepričevanju kot vprašanju. Postal me je sram, da sploh pomisljam, nerodno mi je bilo zaradi otroške razigranosti, ki je bila hkrati polna pričakovanj.

Seveda gremo! Le v vrsto, da se preštejemo! Štiriinideset učencev! Zaskrbelo me je, če bom zmogla sama voditi tolikšno skupino.

Ali ni nikogar od staršev? »Kje pa je tvoja mama?« vprašam Katjo, ko se spomnim, da je obljubila pomoč. Otroci so opravičevali svoje starše, zakaj jih ni

zraven, sama pa sem se zavedala, kako veliko odgovornost prevzemam.

In smo šli. Do obroba mesta smo se peljali z mestnim avtobusom, nato pa dobri dve uri peš skozi gozd. Kaj vse smo videli in doživeli med potjo! Opazovali smo, kako odpadajo jabolka, če so se mravlje v mravljišču že spravile spat, učenci so odkrili na poseben način zraslo drevo, ta je opozoril na buke, oni spet na jesen. Mimogrede smo spoznavali vrste dreves, še posebno pa nas je presenetil snop sončnih žarkov, ki je pokukal skozi oguljene bukovke veje. In še in še! Kot bi trenil, smo bili na cilju.

nagajal drugim. Pogovarjala sem se z njim, veliko novega sem zvedela o okolju, v katerem živi.

Že večkrat sem vodila otroke na izlet in zmeraj so me presenetili, zlasti tisti, ki jim v razredu pravimo, a so »vedenjsko moteni«. Kako malo jih poznam, da bi jim lahko večkrat pomagala iz njihove stiske. Škoda je tudi, da se izletov ne udeležujejo starši. Kaj vse bi zvedeli od svojega otroka! Pa tudi poigrani bi se lahko z njim, saj se najbrž le malokdaj. Ko smo se v ponedeljek spet srečevali v šolski avli, so pogledi govorili, da se srečujejo pravi prijatelji.

Minilo je že nekaj dni, v mislih

Razigranost med rekreativnim odmorom, ki ga na nekaterih šolah imajo že tretje šolsko leto. (Foto: Franc Keber, fotoamaterski krožek, Osnovna šola Prevalje)

Zasopli smo se povzpeli na hrib, otroci pa, sproščeni in lačni, so posedli okrog miz in hiteli odpirati nahrbtnike z dobrotami, ki so jih prinesli od doma.

Cisto drugačni so zdaj, sem pomislila in tako lahko spet potrdila spoznanje, kakšne neprecenljive pedagoške vrednote odkriva učitelju tak izlet. Šibak deček, nekje s Kosova, v razredu molčeč in rad sam zase, se je smukal okrog mene in me na pol po slovensko na pol po »jugoslovansko« uvažal v svoje domače življenje. Tudi Sergej je bil na Slavkovem domu čisto drugačen kot sicer. Ni nagajal, trmoglavil in ugovarjal kot navadno. Sproščeno je skakal po pobočjih hriba ali pa počival in malical. Vedel se je kot pravi planinec pionir in ni

se večkrat vračam v sobotno potepanje, zlasti k tistim učencem iz mojega razreda, s katerimi sem lahko nekoliko bolj pokramljala in jih tako tudi bolje spoznala. Te izkušnje bodo prav gotovo dragoceno vodilo za moje nadaljnje delo v razredu. Škoda je le, da so podobni izleti bolj redki, saj nalgajo učitelju sobotno ali nedeljsko delo. Starši kot prvi, neposredni vzgojitelji svojih otrok premalo izrabljajo izlet kot sredstvo za spoznavanje svojih otrok. Skupna doživetja bi jim veliko pomagala pri vzgoji otrok, saj se ob sproščnem pogovoru ustvarjajo pozitivni medsebojni odnosi tako med učencem in učiteljem, še bolj pa med otrokom in starši.

CENKA KRŽIŠNIK

Kaj spodbudnega tudi za upokojeence

V nekaj nepodpisanih pismih nam je neznan upokojejen prosvetna delavka potožila, da se čuti prizadeto zaradi nizko odmerjene pokojnine. Ko gleda nazaj na svojo delovno pot in na vse opravljeno delo, zlasti še v povojnih letih, se ji zdi, da ji družba premalo vrača za minulo delo. Svoje zadnje pismo končuje z željo, naj napišemo kdaj pa kdaj kaj spodbudnega tudi za upokojeence.

Kdor spremlja naša poročila z različnih sej, kongresov in sestankov, lahko opazi, da nimamo navade prezreti teh vprašanj, če le pridejo kje v obravnavo. Žal pa se o teh vprašanjih zunaj skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, katere dejavnosti pa mi ne spremljamo, zelo malokrat razpravlja. Sedanja republiški odbor Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti je dal v svoj delovni načrt to, da bo s pomočjo nave-

dene skupnosti zbral podatke o pokojninskih prosvetnih delavcev in namenil temu vprašanju posebno obravnavo.

O tem, kako naj vsaka vzgojno-varstvena in vzgojno-izobraževalna organizacija misli tudi na svoje upokojeence delavce in ne pozabi nanje, zlasti še ob posebnih priložnostih (novo leto, praznik šole, posebne obletnice), smo objavili v zadnjih letih nekaj prispevkov. Podobne prispevke, ki bodo prikazali zgledne primere, pa tudi primere površne pozabljenosti, ki je morda kje prizadela upokojejen prosvetni delavec, bomo radi objavili.

Še spodbudna misel, ki mi jo je pred kratkim povedal upokojejen učitelj (brez visoke pokojnine): **Ni toliko pomembno, kako visoka je pokojnina; veliko bolj pomembno je, koliko let jo prejemaš!**

JOŽE VALENTINČIČ

O samoupravnem sporazumu za osnovne šole

Ker se zmeraj poteka razprava o novem samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v osnovnih šolah, predvsem pa zato, ker ga v praksi uresničujemo tudi v našem kolektivu, sem se odločil, da napišem nekaj mnenj, ki se pojavljajo pri nas, pa verjetno še marsikje.

Samoupravni sporazum prav gotovo pomeni velik korak naprej v vrednotenju učiteljevega dela. Res pa je, da so v njem še nekatere vrzeli in pomankljivosti, ki se kažejo zdaj, ko ga uresničujemo v praksi. Veliko jih izvira iz tega, ker je ta sporazum narejen predvsem za šole z zelo številnimi oddelki, kakršne so nastale v zadnjih letih v industrijskih urbanih naseljih, ponekod tudi na račun manjših šol, ki so bile ukinjene. Na teh velikih šolah večina delovnih mest ustreza enemu poklicnemu profilu in se delavci kaj hitro najdejo v samoupravnem sporazumu. Žal pa je premalo pozornosti namenjene poteku in organiziranosti dela na manjših šolah, ki pa jih v Sloveniji glede na raznolikost ozemlja le ni tako malo in končno — vse le ne morejo biti »mamutske«. Te šole morajo prilagajati samoupravni sporazum svojim razmeram. Pri nas skrbi za to občinska komisija, vendar pa bi bilo delo le-te precej olajšano, če bi sporazum navajal alternativne rešitve, saj bi to pripomoglo k enotnejšemu delu na šolah.

Sam razvid del in nalog je (vsaj kar zadeva učiteljevo delo) v celoti dobro zajet. Še zmeraj pa se pojavljajo vprašanja, kako uskladiti točkovno vrednost delovne naloge posameznih delavcev s številom opravljenih ur. Učiteljem s 16, 20 in 24 urami pripada enako število točk za delovne naloge učitelja razrednika in podobno. Zaradi potrebnega števila ur mora učitelj, ki ima le 16 pedagoških ur, sprejeti še dodatne delovne naloge, ki se mu spet ovrednotijo, to pa privede do neskladja med osebnimi do-

hodki delavcev. Potrebni bi bili napotki, kako te probleme reševati, kaj je najpriljubnejše.

Problematična je tudi strukturiranost. Že več let poudarjamo enotno delovno mesto učitelja v osnovni šoli. Zdaj pa je delo razrednega in predmetnega učitelja spet drugače ovrednoteno. Prav vsi učitelji osnovne šole si prizadevamo, da bi dosegli enoten cilj pri vzgojnoizobraževalnem procesu učencev od 1. do 8. razreda. Vsaka razvojna stopnja otrok ima svoje posebnosti, ki kažejo na eni strani dobre na drugi pa slabe strani težavnosti učiteljevega dela. Vsi učitelji osnovne šole moramo biti pedagoško in psihološko enako usposobljeni za delo v razredu. Nesmiselno je zagovarjati višjo strukturiranost od 5. do 8. razreda, češ naj bi izvirala še iz časov, ko smo imeli nižje gimnazije, vsi pa vemo, kakšne korenite spremembe je doživela naša osnovna šola od tistih časov pa vse do danes, ki jih (tudi) še zmeraj doživlja. Prav delež učitelja razredne stopnje ima pri vseh teh spremembah veliko vlogo, ki je zato pomembna in zahteva nemalo truda; to lahko potrdijo tudi svetovalci Zavoda SRS za šolstvo. Resnično večja strukturiranost pri delu pa je z učenci 1. razreda, kar naj se tudi prizna.

O izobrazbi je bilo veliko povedanega in napisanega in prav je, da se prizna in ovrednoti. Toda učitelj z učiteljiščem ima ustrezno izobrazbo, danes najmanj petnajst let delovne dobe (zadnji rod učiteljiščinikov), strokovni izpit, obilo (nenehne) izobraževanja ob delu, prizna pa se mu prav toliko (16) točk kot tistemu, ki nima ustreznih izobrazbe, vendar srednjo. Izobrazbe ni mogoče podariti pa tudi vzeti ne, še manj pa razveljaviti s trudom pridobljeno diplomu. Tudi razpon 11 točk med učiteljiščem in pedagoško akademijo je previsok, če že ne moreta biti učitelja, ki sta končala ti šoli, enako ovrednotena — to pa bi bilo najpravičnejše.

TINE DUŠIČ

Popravek

V sestavku Delovni čas učiteljev podaljšane bivanja, objavljenem v prejšnji številki Prosvetnega delavca, je nastala v predzadnjem stavku napaka, ki jo popravljamo takole: Zadeva pa se je najbolj zapletla z nedavnim premikom delovnega časa, saj tako učiteljem podaljšane bivanja odpade najmanj 30 minut dela z učenci, posledice pa so različne dodatne obveznosti imenovanemu učiteljem, ker učenci ne smejo ostati pri pouku podaljšane bivanja po 16 uri (in ne po 14. uri, kot je bilo napačno napisano).

Med malodušnostjo in voljo po spreminjanju

Ne mislim, naj bi imel Prosvetni delavec po vzoru Jane in Nedeljskega še rubriko, v kateri bi učitelji drug drugega tolažili, a k temu pisanju me je spodbudilo pismo I. L., objavljeno v 20. številki.

Kolega razumem in se z njim v marsičem strinjam. Le lista ne bi odpovedala! Prosvetni delavec je časnik in ga kajpak zadeva časniška usoda: ima svoje naročnike, med temi pa vztrajne bralce in nebralce. Nenaročniki se vzvišeno požvižgajo nanj, to je jasno. Na nekaterih šolah poravna sindikalna organizacija naročnino vsem učiteljem, a jih je v zbornici cela vrsta, ki ga še odprejo ne. Drugod si ga plačajo sami in ga prebirajo z večjim ali manjšim zanimanjem. Vsaka številka ni enako zanimiva; nimam pa občutka, da bi bil Prosvetni delavec neke vrste prenašalec zadolžitve »iz strukture v bazo«. Učitelj bi imel ravno toliko dolžnosti, če

izhaja kak Prosvetni delavec ali ne. Od svojega »stanovskega« lista ne pričakujem, da bo odrešil pedagoški svet pa da bom v njem našla lek za vse težave, od strokovnih do denarnih. Vendar ga že četrto stoletja z zanimanjem prebiram. Nisem rekla enkrat samkrat: danes ni drugega v njem kot solata in ga po zračni črti poslala na zaboj z drvimi! Naslednjega spet vsega preberem. V očeh nekega kolega sem že davno tega veljala za ubogo na duhu samo zato, ker sem se kdaj sklicevala na Prosvetnega delavca.

Če bi se s tov. I. L. poznala, bi z užitkom rekla kako pikro »čez oblast«. To sodim po njegovih besedah TUDI ZDAJ SE NE DAM. Pedagoški setvi in žetvi potemtakem še ni prizadel škoda, Prosvetnega delavca pa je pač — odpovedal.

B. G.

Anonimnih prispevkov ne objavljamo

Včasih se zgodi, da dobimo pismo ali prispevek, ki ga pisec noče podpisati. Razumljivo je, da takih prispevkov ne objavljamo, saj avtor sam ne prevzema odgovornosti za vsebino in objavljene podatke. Tako kot mi, ravna tudi drugi časopisi. Stopnja demokratičnosti, ki smo jo dosegli, dovoljuje vsakemu, da javno pove svoje misli in predloge, vendar se mora ob tem tudi predstaviti.

Vendar pa upoštevamo tudi želje dopisnikov, naj bodo pod pismom, prispevkom ali pravnim

vprašanjem podpisani samo z začetnicami, včasih celo s psevdonimom. Seveda pa imamo v uredništvu naslov, saj piscu sicer ne bi mogli nakazati niti avtorskega honorarja. Pri pravnih vprašanjih praviloma objavljamo samo začetnice tistega, ki sprašuje, saj se včasih zgodi, da zbuja javno postavljeno vprašanje neprijetne odmeve v neposrednem okolju.

Za morebitnimi nepodpisanimi obvestili ali odgovori v časopisih je torej vedno le uredništvo.

Ocena spodbuja in nagrajuje

Za učence, ki prihajajo med šolskim letom v bolnišnice Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani, je organiziran pouk. Tisti, ki zmorejo prenašati obremenitve z učenim delom, predelujejo predpisani učni program in so v posameznih konferenčnih obdobjih tudi ocenjeni. Ko učenec zapusti bolnišnico, pošljemo ocene na njegovo matično šolo. Učenci, ki končajo šolsko polletje ali šolsko leto v bolnišnici, dobijo tu tudi spričevalo.

Bolnega otroka v bolnišnici ocenjujemo na poseben način in prav je, da spozna za posebnosti ocenjevanja tudi učitelj matičnih šol.

Pogosto se zgodi, da otroci v bolnišnici kljub boleznim izboljšajo svoj učni uspeh (ocene). Take boljše ocene pomenijo največkrat tudi več znanja. Z individualnim načinom obravnave, s stopnjevanjem motivacije in s trudom, da bi učenje bolnemu otroku čustveno čimbolj približali, se pri mnogih učencih izboljša tudi odnos do učenja. Učenje pomeni bolnemu učencu zaželeno spremembo, to pa gotovo tudi zvišuje njegovo storilnost.

Pri vsakem ocenjevanju mora učitelj upoštevati učenčevo prizadevanost in napredek. To velja še posebno za ocenjevanje bolnega otroka. Čeprav se nam posreči z individualnim načinom

dela razvijati pri učencih tudi notranjo motivacijo, ostaja ocena pri otroku učinkovito motivacijsko sredstvo. Ocena pomeni otroku spodbudo, nagrado, pomaga mu premagati tudi marsikatero čustveno krizo, ki spremlja hospitalizacijo.

Za učence je zelo pomembno, da pošljemo ocene na matično šolo. V njem razvija čut odgovornosti in ohranja občutek pripadnosti svoji razredni skupnosti. To pa nam veliko pomaga pri naših vzgojnih prizadevanjih. Vse naše vzgojne učinke podkrepiti učitelj zlasti takrat, ko se učenec vrne v razred in ko potrdijo njegovo prizadevanost v bolnišnici tudi učitelj in sošolci. Zato naj čas, ki ga otrok preživi v bolnišnici, ovrednoti tudi njegov matični učitelj. S tem se bo učitelj učencu tudi čustveno približal, kajti hospitalizacija je prinesla otroku nova doživetja in izkušnje, ki so bistveno vplivala na njegov notranji svet.

Posebno pozornost učitelja na matični šoli potrebujejo kronični bolniki, ki so za nas tako imenovani povratniki. Pri takih učencih je potreben neposreden stik z učiteljem v bolnišnici.

Koristno in spodbudno bi bilo, če bi nam učitelji matičnih šol opisali svoje izkušnje in težave, ki jih imajo z učenci, ko se leti vrnejo iz bolnišnice.

RAJKA VERBAJS

kultura

Obzornik za matematiko in fiziko v letu 1982

Sest rednih števil Obzornika za matematiko in fiziko, glasila Društva matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije, je letos izšlo le v štirih zvezkih. Prvi dve in zadnji dve številki sta izšli skupaj, z dvojnimi obsegom. Obe vsebujeta zapiske predavanj z dveh različnih fizikalnih seminarjev. Reforma v srednješolskem izobraževanju zahteva nenehno dodatno izobraževanje tudi učiteljev fizike in matematike. Poleg Zavoda SR Slovenije za šolstvo so na tem področju veliko storili tudi oddelki za fiziko in oddelki za matematiko na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo ter Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS.

V prvi dvojni številki so bila objavljena predavanja s seminarja Fizika polprevodnikov, ki ga je organiziralo Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS s sodelovanjem oddelka za fiziko FNT, Zavoda SRS za šolstvo, Inštituta za matematiko, fiziko in mehaniko ter Inštituta J. Stefan.

Prispevki imajo te naslove: Energijski pasovi v kristalih polprevodnikov (Janez Strnad), Dioda in tranzistor (Jože Pahor), Fotoelektrični pojav (Peter Gosar), Polprevodniški detektorji sevanja (Andrej Likar), Svetleče in laserske diode (Janez Stepišnik), Termoelektrični pojav (Slobodan Žumer) in Tunelski pojav v polprevodnikih (Peter Prelovšek).

Zadnja dvojni številka objavlja predavanja s seminarja, ki ga je organiziral Zavod SRS za šolstvo s sodelovanjem z VTOZD Fizika na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, Slovenjalesom inženiring in Iskro, prinaša pa te sestavke: Svetloba v megli (Ivan Kušcer), Težave pri pouku kvantne fizike (Janez

Strnad), Fotoelektrične lastnosti polprevodnikov (Peter Gosar), Osnovni delci in osnovne interakcije (Mitja Rosina), Tri leta, dve šoli, ena fizika (Janez Ferbar), Varnost pri pouku fizike (Zlatko Bradač), Prostori, napeljava in osnovna oprema za fiziko (Janez Ferbar, Janez Bovanšek, Tomaž Skulj).

Tudi v tretji številki društvene revije so objavljeni zapiski predavanj, tokrat 9. društvenega seminarja iz matematike z naslovom Geometrija. Članki si sledijo takole: Afina geometrija (Ivan Vidav), Dokaz Jordano-vega in Schoenfliesovega izreka za poligonalne krožnice v ravnini (Janez Rakovec) in Inverzija in konstrukcije z ravnalom in šestilom (Marija Vencelj).

Poleg strokovnih in znanstvenih prispevkov naših najvidnejših matematikov in fizikov prinaša revija tudi več obvestil in recenzij novih domačih in tujih knjig, nekaj prispevkov o šoli in za šolo ter obvestila o najpomembnejših domačih vesteh s področja matematike, fizike in astronomije: nagrada Avnoja za matematiko v Sloveniji, nagrade Sklada Borisa Kidriča za fizike, Žagarjevo priznanje za naše društvo in zapiski o delu in življenju pomembnejših članov našega društva.

Z zadnjo letošnjo številko je prepuštil dolgoletni odgovorni urednik Obzornika za matematiko in fiziko ter avtor številnih člankov prof. dr. Janez Strnad skrb za društveno revijo mlajšemu kolegi doc. dr. Petru Legiši, ki mu zaradi spremenjenega načina financiranja strokovnih in znanstvenih revij v Sloveniji ne bo lahko.

CIRIL VELKOVRH

PEDAGOGIČNI IZREKI

Nekatera drevesa morajo se tresti, da dobimo od njih sadja. Tako je tudi pri učencih. Učitelj jih mora buditi in mežiti, da mu kaj odgovore.

Učitelj naj pri učencih glavo k srcu vklanja.

Učitelj, ki le s spominom poučuje, meni, da so otroci kamenje, katero ne živi in ne čuti, tudi ne raste, ampak se le vekša z vnanjim nabiranjem enakih delov.

Učiteljski tovariš 1882.

Dragica Čadež: Sestavljanke, les, 1982

Akademska kiparka je predstavila plastike, ki so sestavljene in sestavljiva likovna tvorba. Govorijo o lepoti tehnološkega postopka. Dragica Čadež je imela veliko samostojnih razstav pri nas — pred nedavnim je razstavljala v Bežigradski galeriji v Ljubljani — sodelovala pa je tudi na številnih razstavah doma in v tujini

12. goriško srečanje malih odrov

Od 22. do 29. januarja v Novi Gorici

Pet stiliziranih goriških vrtnic, simbolnih nagrad — eno za igro in štiri za iskatejske dosežke drugih komponent v predstavah — bodo razdelili na letošnjem že 12. goriškem srečanju malih odrov,

ki bo od 22. do 29. januarja v Novi Gorici. Ker sta tako Slovenija kot sama Gorica na stičišču (dveh) kultur, je pomembno, da zajema festival tako domače — slovenske, kot širše jugoslovan-

ske predstave in igre iz tujine, hkrati pa je to srečanje tudi preverjanje tega, kakšno mesto zavzema naš »mali oder« v evropskem gledališkem merilu; to kaže, da so letošnje predstave uspele predvsem v kakovostnem pogledu, kar gre verjetno pripisati tudi spremenjenim merilom izbora. Glede na izkušnje prejšnjih let, ko so oblikovali program največ iz svobodnih gledaliških skupin in je bil status igralcev neprofesionalen, posledica vsega tega pa je bila slaba kakovost, so selektorji letos izbirali med že uveljavljenimi predstavami, hkrati pa so dopuščali možnosti za gledališko eksperimentiranje.

Namen vsakoletnih goriških srečanj je predvsem stik med različnimi kulturami. Nastala so kot dosežek razvejene slovenske gledališke dejavnosti, le-ta pa je zrasla iz gledališke vitalnosti najmlajšega slovenskega gledališča, ki tako odpira možnost slovenskemu gledalstvu, da strnjeno vidi veliko predstav in dobi razmerno popolno sliko o sprotni gledališki dejavnosti in ustvarjanju malih odrov.

Festival pa pomeni tudi spodbudo za tematske novice, saj naj

bi se v taki razširjeni obliki poklopi zala tudi različnost teženj, skozi pa naj bi se prav tako odpirala možnost za gledališko eksperimentiranje.

Zanimivo je, da bodo letos uprizorili predstave tudi drugi po Sloveniji, gostovali bodo celokupno v Pulju, kar je gotovo pomembna dejavnosti. V tednu od 22. do 30. januarja bodo v sklopu tega srečanja tudi v Cankarjevem domu v Ljubljani odigrali pet predstav: igra »Marx, Marx, koliko je ura?«, ki jo uprizarja Narodno pozorišče iz Beograda, »Hudič« (Des Teufel Geiger), psi katerim gostuje Theater die Färberei Singen iz ZRN, gledališče iz Spornice El Teatro Fronterizo z avtorstvom (De piosos y actores), Centar za kulturno djelatnost iz Zagreba od igro Rožnati trikotnik (Bent) zadnja dva dneva pa bo Studentje, ki kulturni centar iz Beograda nastopil z igro Golobnjača (Golobnjača), ki si jo bomo z zanimanjem ogledali že zaradi polemik in spornih mnenj, ki so se izoblikovale ob uprizarjanju.

VLASTA KUNEJ

Na fotografiji je prizor iz predstave »Marx, Marx, koliko je ura?« s katero sodeluje Narodno pozorišče Beograd na letošnjem srečanju malih odrov (Foto: Miroslav Krstić)

Bogata dejavnost, velika prizadevnost

Bogate dejavnosti našega zbora ni mogoče opisati v nekaj vrsticah, saj bi bila taka ocena preskromna, in ne bi otehtala številnih žrtvovanih pevskih ur in dni pevskih seminarjev. Odrekanje pevcev je tudi v tem, da se sestajamo na rednih vajah ob sobotah, nedeljah, v zimskih in v poletnih počitnicah. K temu je treba še dodati, da pevci sami plačajo dobro tretjino stroškov na letnih in zimskih pevskih seminarjih in polovico stroškov pevskih turnej, če so te v programu.

V letu 1982 nismo imeli nobene turneje v tujini. Zbor je ostal doma, priredil je dvanajst celovečernih koncertov in nekaj več nastopov. Pomembna se nam zdi dvodnevna pevska turneja po Kozjanskem in po Hrvaškem Zagorju na temo Po poteh naših revolucionarjev. Uspešen je bil tudi koncert v Luki na Dugem otoku tedaj, ko smo imeli letne vaje. Zbor je zelo uspešno nastopil v Cankarjevem domu, marca, ob podelitvi Žagarjevih nagrad. Novembra je zbor sodeloval kot demonstrator, na 9. republiškem seminarju za zborovodje odraslih pevskih zborov v domu Ivana Cankarja v Ljubljani.

Vse to pove, da so pevci zelo zavzeti za svoje delo, saj imamo vse leto povprečno po en koncert in dva nastopa na mesec. Pevski seminarji pa so tudi prava pevska šola za redne pevce zbora. Dobra polovica pevcev je glasbenih učiteljev, drugi pa se uspešno uveljavljajo kot organizatorji kulturnega življenja tam, kjer so zaposleni. Pevci vadijo 96 različnih pevskih zborov po vsej Sloveniji. S svojimi zbori sodelujejo na občinskih pevskih revijah, na pokrajinskih pevskih tekmovanjih in na celjskem pevskem festivalu. Leta 1982 je 16 pevki in pevcev prejel 16 visokih državnih odlikovanj, 14 odličij Zveze kulturnih organizacij Slovenije in 13 priznanj zbora.

Stalna naloga zbora je iskanje in izbira novih pevcev. Zdaj nam v zboru manjkajo tenorski glasovi in deloma basi. Tudi s tem, koliko je pevcev s posameznih območij, ne moremo biti zadovoljni. Temeljna naloga zbora je, da goji našo revolucionarno, umetno in narodno pesem domačih in tujih avtorjev. Spored prilagajamo tako, da ga potem lahko pevski učitelji koristno uporabijo pri delu svojih zborov.

V letu 1982 smo dobili tudi novega dirigenta. Dobrih 15 let je zbor uspešno, odgovorno in zavzeto umetniško vodil prof. Branko Rajšter. Živel in delal je s pevci, pevci pa z njim. Ob slovesu od zbora je dobil visoko državno odlikovanje in spominsko darilo zbora. Dolgoletni pevci zbora smo mu hvaležni za njegov prispevek k rasti zbora na področju zborovstva in vokalne glasbe. Za novega dirigenta je zbor sprejel priznanega dirigenta prof. Iva Vrbančiča iz Maribora. Ob prevzemu te odgovorne naloge mu želimo veliko uspehov.

Za leto 1983 je zbor sprejel okvirni program dela. Studirali bomo nov program, ki sta ga potrdila umetniški svet in delovna konferenca zbora. Med drugim je v programu medsebojna zamenjava z učiteljskim pevskim zborom iz Gradca, obisk pri zamajskih Slovencih, štiridnevna pevska turneja po poteh AVNOJ ob 40-letnem jubileju in koncerti po Sloveniji.

Zahvaljujemo se vsem, ki naš zbor gmotno podpirate, ki imate razumevanje zanj, zlasti pa večini kolektivov osnovnih šol v Sloveniji, ki so naše večletne stalne podpirne članice. Republiški odbor Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju nam pomaga, da bi se med podpirne člane zbora vključile tudi vse srednje in glasbene šole v Sloveniji. Brez truda ne gre nikjer, zato upamo, da nas boste podprli.

JAKA MAJČEN

Šoštanj v spomin svojemu pesniku

Zlata plaketa 14. divizije za Kajuhovo šolo

V Šoštanju so se v petek, 17. decembra, s tremi kulturnimi prireditvami oddolžili rojaku, partizanskemu pesniku in narodnemu heroju Karlu Destovniku-Kajuhu ob njegovi 60-letnici rojstva.

V osnovni šoli, ki se imenuje po Kajuhu, so odprli prenovljeno in razširjeno spominsko sobo, posvečeno kulturniški skupini 14. divizije in vodji skupine Karlu Destovniku-Kajuhu, ki je padel blizu rojstnega Šoštanja 22. februarja 1944. Ob slovesnem odprtju je spregovorila Marta Schmidt-Brina, članica nekdanje kulturniške skupine, ki je tudi zbrala vse gradivo in dokumentacijo o tej skupini ter jo

Weissa-Belača, padlega danes pred Kajuhom na Graški gorici imenovani tudi Gora jurišev. Na šoli so v teh dneh izvedli po višjih razredih kviz o Kajuhu, ki so ga sklenili s tekmovanjem štiri najboljših ekip, le-te pa so prejele za svoje znanje lepa praktična darila.

Istega dne zvečer so v domu kulture v Šoštanju pripravili slovesno proslavo, na kateri so za uvod zaigrali nekaj partizanskih koračnic harmonikarji Peter Ovčjak, Janko Hudej in Stanko Vrčkovnik, kakor je to bilo nekoč, ko je na mitingih kulturniške skupine 14. divizije zaigral harmonikar Janez Lavrič. Zatem je o Kajuhu in kulturniški skupini spregovorila Vera Hreščak-Bebler, članica in kasnejša vodja kulturniške skupine po Kajuhovi smrti. Potem ko je orisala pohod 14. divizije in pomembno delovanje kulturniške skupine na partizanskih mitingih, še zlasti na Hrvaškem, in opisala tudi Kajuha kot ognjevitatega pesnika, recitatorja in borca, je tudi sama recitala tri Kajuhove pesmi in tako simbolično dokazala svojo nekdanjo pripadnost kulturniški skupini. V kulturnem sporedu je nastopil tudi moški pevski zbor Kajuh iz Titovega Velenja pod vodstvom Zmaga Frankoviča s solisti Marjijo Skornšek pri klavirju ter pevcema Zmagom Frankovičem in Jožetom Oštirjem ter harmonikarjem Tinotom Podpečanom. Posamezne pevske točke sta z vmesnimi recitacijami Kajuhovih pesmi povezovala Jelka Koren in Edi Fenko. Izredno pozornost je pritegnil tudi izrazni solo ples »Kot žrtve...«, ki ga je ob spremljavi zbora zaplesala članica skupine izraznega plesa Glasbene šole iz Titovega Velenja Jelena Ficko v koreografiji Dragice Manec.

Da bi tudi nazorno prikazali življenjsko pot domačega pesnika in heroja, so v avli doma kulture v Šoštanju pripravili zanimivo razstavo s številnimi fotografijami iz različnih dob Kajuhovega življenja, njegovo korespondenco in faksimile njegovih najznačilnejših pesmi. S temi tremi zares uspešnimi prireditvami so se v Šoštanju dostojno oddolžili svojemu velikemu pesniku, buditelju borbene zavesti in vzorniku Karlu Destovniku-Kajuhu.

V. KOJČ

Fišar: Božidar Jakac

podarila Kajuhovi šoli. Ob tem velja omeniti, da je spominsko sobo opremil in prostorsko uredil umetnostni zgodovinar Lojze Gostiša. Odprtja spominske sobe se je udeležil tudi predsednik odbora 14. divizije Bojan Škrk. Kajuhovi šoli je podelil drugo zlato plaketo 14. divizije (prvo je dobil Muzej revolucije v Mariboru) za zasluge, ki jih ima Kajuhova šola pri ohranjanju tradicij in dokumentov o kulturniški skupini 14. divizije. Kulturni program so prisrčno izvedli učenci združeni v kulturno-umetniškem društvu na šoli, ki so ga poimenovali po svoji dobrotnici Brini. In še eno izjemno dejanje Kajuhova šola je vsem udeležencem ob odprtju sobe poklonila Kajuhove pesmi, ponatis izdaje, ki je izšla novembra 1943 v likovni opremi kiparja Janeza

nove knjige

DRUGAČNA PODOBA VLADAVINE CELJSKIH V HRVAŠKIH DEŽELAH

Zadnji knezi celjski v deželah »sv. krone«

Naturalne oblike življenja, ki so prevladovala v poznem srednjem veku, porajajočem se denarnem gospodarstvu, so vplivale tudi na politično razcepljenost, čeprav so se krepile centralistične težnje in z njimi osrednja vladarjeva oblast. Nasproti tej so se tedaj pojavljali čedalje močnejši državni in deželni stanovi. Nasprotovale so ji tudi posamezne tako imenovane dinastične rodbine, ki so si povečevale zemljiško posest, kopicile vedno več pomembnejših upravnih funkcij in politične moči v svojih rokah in si tako utrjevale položaj tudi v razmerju do vladarja, do osrednje oblasti.

V srednjeevropskem prostoru tega časa, zlasti v njegovem jugovzhodnem delu, so bili ena takih rodbin tudi Celjani. Pojav Celjanov, povezan z uspešno in

večji meri — neznano in neevidentirano. Zato tudi ni nenavadno, da se zmeraj znova pojavljajo nove študije o celjski problematiki.

V hrvaškem zgodovinskoisju se je po dolgem presledku vrnila k problematiki Celjskih, njihovih dejavnosti, vlogi in pomenu v hrvaških in ogrskih deželah Nada Klaić, redna profesorica Filozofske fakultete v Zagrebu in ugovotivite objavila v knjigi, ki je izšla pred nedavnim. Avtorico, ki je napisala tudi najnovejšo sintezo srednjeveške hrvaške zgodovine in številna druga dela ter razprave iz tega področja, je usmerjalo v to predvsem dvoje: na eni strani spoznanje o nekritičnem, v marsičem napačnem prikazovanju zgodovine Celjskih v dosedanem madžarskem in hrvaškem zgodovinskoisju, ki je

brezobzirno politiko, ki pa je bila splošna značilnost dobe, z naglim vzponom v sam vrh srednjeevropskega političnega razvoja, in pa z njihovim tragičnim koncem, ki je v trenutku uničil uspehe dejavnosti več rodov, je dal njim, tudi obdobju in prostoru, kjer so delovali, poseben pečat. Zvoljo tega so celjski grofje in državni knezi, ki so se v dobrem stoletju od 1341 do 1456 iz majhnih plemičev povzpeli med spoštovanja vredno politično silo, pa izrabljali zlasti nasprotja in boj za prevlado v srednji Evropi med Luksemburžani in Habsburžani, že v svojem času zbuvali pri sodobnikih izredno in vsestransko pozornost.

Razumljivo je torej, da sta zgodovina in problematika Celjskih že več kakor sto let tudi predmet proučevanja moderne zgodovinskega. Odkar so izšle prve objave virov za zgodovino te nemške rodbine, so obrabnavali njeno problematiko na slovenskem ozemlju mnogi avtorji v štirih ali petih historio- grafijah — slovenski, avstrijski, madžarski, hrvaški in tudi italijanski.

Zgodovina Celjanov in njihove dobe je še zdaj eden izmed problemov vsake izmed tovrstnih historio- grafij. Med drugim seveda tudi zato, ker pri proučevanju doslej ni bilo upoštevano celotno arhivsko gradivo, ki je še zmeraj deloma — lahko tudi v

v tej problematiki povsem podleglo takratni proticeljski usmerjenosti »narodne« stranke v plemiških vrstah in njenemu boju proti »tujcem« v deželah krone sv. Štefana; na drugi strani pa jo je k tej ne ravno lahki nalogi spodbudilo doslej še ne uporabljeno gradivo iz obsežnega arhiva Celjskih, ki ga hrani Državni dvorni arhiv na Dunaju. Cilj, ki si ga je postavila, pa je bil: »na podlagi tiskanega in dostopnega arhivskega gradiva popraviti povsem napačno podobo o vladavini Celjskih v hrvaških deželah.« To se je avtorici tudi posrečilo, saj se je dokopala do bistveno drugačnih, zgodovinski resnici bližjih ugotovitev o pomenu in vlogi Celjskih v hrvaških in ogrskih deželah.

Na koncu poudarimo tole: Šele z novimi, temu podobnimi podrobnimi proučevanji, ki naj bi zajela v analizo vse gradivo in obrabnavala vsa področja dejavnosti in življenja Celjskih, bomo dobili pravo zgodovinsko podobo te rodbine in njene dobe. Šele tedaj bo mogoče pravilno oceniti vlogo Celjskih in njihov pomen v zgodovini naših narodov.

Delo, katerega avtorizirani prevod je oskrbel Matej Rode, je izšlo kot posebna izdaja Celjskega zbornika, izdala pa ga je Kulturna skupnost Celje.

JOŽE CIPERLE

Quo vadis, psihologija?

Tako bi, parafrazirajoč avtorjevo raziskavo o psihologiji na Slovenskem v sedemdesetih letih, lahko podnaslovili knjigo dr. Vida Pečjaka Znameniti psihologi o psihologiji, ki je konec novembra izšla pri Cankarjevi založbi.

Na posvetu psihologov SRS v Portorožu je bila knjiga promovirana ob lahkotnem in prisrčnem nagovoru urednika Cankarjeve založbe Toneta Pavčka, strokovni oceni prof. dr. Antona Trstenjaka in avtorjevi navzočnosti.

Ko osvetljuje iskanja in razpotja sodobne psihologije, skuša dr. Vid Pečjak, sam predstavniki »trde« psihologije, po odgovorih 141 najvidnejših psihologov iz vsega sveta odgovoriti na pet enciklopedijsko zastavljenih vprašanj:

1. Kaj menite o sodobni psihologiji?
2. Kakšna je in kakšna naj bo družbena vloga psihologije?
3. Kakšen je vaš prispevek in kaj so prispevali vaši sodelavci in morda vaša smer k sodobni psihologiji?
4. Kaj menite o razvoju psihologije v prihodnosti?
5. Kaj menite o uporabni psihologiji?

Avtor se je potrudil, da je kar se da ohranil avtentičnost odgovorov. V njih poseže le v epilogo, z distancirano kvalitativno analizo. Svojega mnenja o tem, »kaj je psihologija, katere so njene naloge, kakšna je njena vloga v sistemu znanosti in v svetu v katerem živimo«, ne pove.

Takole piše dr. Vid Pečjak v uvodu: »Ko sem pisal knjigo Zgodovina psihologije, sem se znašel v podobnem stanju kot duhovnik, ki je podvomil v boga, pa si tega ni hotel priznati. Krivil sem svoj prirojeni pesimizem, znanstveni anarhizem, prešibke spoznavne moči, pristranski izbor vzornikov, ki so name vplivali s svojo črnogledostjo.«

Tako se je rodila ideja za knjigo, ki je pred nami.

Avtor je vključil v anketo psihologe, ki so bili po multiplo postavljenem merilu veliki, ki so bili predstavniki »iz vseh držav, kjer je psihologija vsaj malo razvita«, in ki so predstavniki vseh smeri od eksperimentalne in klinične, do psihoanalitične, bihevioristične, humanistične in kognitivne.

Knjiga je zasnovana tako, da je za to, če jo hočemo razumeti potrebnejše zanimanje kot pogljobljeno poznavanje stroke in bo zato zanimiva tako za ozkega strokovnjaka, kot tudi za psihiatra, sociologa, pedagoga ali učitelja.

ZARKO PETAN

Aforizmi

Dandanes so takšni časi, da si človek upa pokazati zobe samo dentistu.

Mnenja se krešejo toliko časa, dokler se ne vname grmada, na kateri zažgejo vse tiste, ki imajo drugačno mnenje.

Človek je opica s kompleksom večvrednosti.

Imamo črne fonde, imamo črne gradnje, imamo črne kože, toda nihče nima črne vesti.

Ali ni značilno, da so med jugoslovanskimi filmi najbolj uspele risanke.

V modernem gledališču morajo šepetalec marsikaj prišepetavati občinstvu.

Voda nam teče v grlo, naši gospodarstveniki pa priporočajo kot rešitev grganje.

Predlagam, da uvedemo v gospodarstvu ista pravila kot v košarki: po petih osebnih napakah mora igralec z igrišča.

Pri nas je vse narobe: namesto neumnosti smo obdavčili pamet.

Tudi neuspešno delo se da končati.

Ideologi se borijo za svoje ideje do zadnje kapljice črnila.

Laže je kimati s prazno kot s polno glavno.

Včasih so možgani ovira za pravilno mišljenje.

Psihologija« iz Trsta

veželni šolski urad za Furla- Julijsko krajino v Trstu je slovenski prevod knjige psihologija, ki sta jo napisala italijanska psihologa Mario Farne Giuliana Giovanelli. Knjigo prevedla tržaška srednješolska profesorja Egidij Košuta in Irena Šah. Ima 325 strani z mnogimi ilustracijami. Namenjena je celotnim slovenskim učiteljem v gimnazijah. Knjiga ima dodatek z nazadnje Razvoj psihologije v Jugoslaviji, ki ga je napisal V. Peč-

je, v njej prevladuje ameriška psihologija, najsi si to želimo ali ne). Znana imena ameriške psihologije, kot so Skinner, Erikson, Sears idr. so pravično zastopana glede na njihovo pomembnost. Delno najdemo v knjigi tudi nemške in francoske avtorje, nemške predvsem v zvezi s starejšo psihologijo iz začetka stoletja, ko je nemška psihologija zares »cvetela«, od francoskih pa je posvečeno več strani dvema velikanoma francoske in svetovne psihologije: Binetu (avtorju prvega testa za merjenje inteligentnosti) in Piagetu. Tu pa tam so opisana tudi dela italijanskih psihologov, ki jih pri nas žal slabo poznamo. Podrobno je opisan eksperiment »agresivnosti in regresije« Gaetana Kanitzse, nestorja tržaške psihologije (po materi Slovenec, po očetu Madžar).

Posebno preseneča dodatek »Razvoj psihologije v Jugoslaviji«, ker je pač izšel v učbeniku v Italiji, čeprav v slovenskem jeziku. Dodatek izpričuje dobre želje po stikih med sosedi, ki naj se tudi iz te plati spoznajo. Kolkor vem, ni pri nas izšel še noben članek o italijanski psihologiji. Zanimivo je, da je ta dodatek edini popolni pismeni vir o zgodovini jugoslovanske psihologije. Revija Primenjena psihologija, ki izhaja v Zagrebu, je objavila zgodovino jugoslovanske psihologije I. in II. del, ne pa III. dela, ki ga še čakamo.

V knjigi bo dijak našel skoraj vse, kar je posebno pomembno v sodobni psihologiji. Priznati moramo, da so imeli prevajalci (ali kdorkoli je že izbiral knjigo) srečno roko. Ker je napisana v lahkem jeziku in zares bogato ilustrirana, bo dobrodošla tudi laikom, ki se zanimajo za psihologijo. Žal jo bo pri nas zaradi težav pri uvozu knjig bolj težko dobiti.

Izbrani aforizmi

Zarka Petana

Vsaka druga literarna zvrst ima literarno-teoretična oprijemališča, možnosti za sistematičen prijem, izdelano metodologijo, enostavni aforizem pa se takim prijemom izmika. In vendar bi razbrali Petanov aforizem od katerega drugega po slogovni duhovitosti. To dokazuje, da je Žarko Petan profiliran aforist, ki je vsaj delno slogovno opredeljen. Poleg temeljne ugotovitve, ki velja za vsakega aforista, namreč da s kar najmanj besedami pove kar največ, velja za Petana, da so njegovi aforizmi humoristični, satirični, često temeljijo na paradoksu, ne mara pa resno »pofilozofirati«.

Nedvomno pa je ena izmed značilnosti Petanovih aforizmov aktualizacija sporočila. S tem da sledi dnevnim dogajanjem, grozi njegovim aforizmom, da čez čas »zastarijo«, toda Petan premore toliko duhovitosti, da presegajo trenutke.

Petan piše odprto, brez prizanašanj, z igrivo kritično jedkostjo. Naj so tema aforizma posameznik, ljudje, naj govori o politiki, gospodarstvu, birokratizmu, naj podvrže posmehu bombastiko vtilih besed, govorane in parol, v Petanovem pisanju čustimo prizadevnega aforista, ki je tudi prizadet in z dobronamerno neprizanesljivostjo odstira napake, zmote, zlorabe, videz morale... Petanov aforizem ni utrujen, nasprotno. Lahko bi rekli, da ga življenje zasipa s snovjo in skrbi za svežino njegovih aforizmov. Ni naključje, da so njegovi aforizmi prevedeni v tuje jezike. Za knjižico Izbranih aforizmov je poskrbel Andrej Inkret, ki je k posrečeno poiskanim aforizmom napisal tudi spremno besedo. Knjiga Zarka Petana z naslovom Izbrani aforizmi je izšla pri Državni založbi Slovenije.

IGOR GEDRIH

ni dvoma, da je Žarko Petan slovenski aforist. V svojem času je med prvimi začel aforistiko in jo aktualiziral. Prodor aforizma je gotovo podbudil nove ustvarjalce tega zanosa v besedni umetnosti. Pa tudi v aforističnem okolju je Žarko Petan ustvaril satiričen, duhovit, tudi v paradoksu usmerjen aforizem.

Vsak aforizem je načeloma kratko odmerjen, jednat in običajno s sporočilom, z mislijo, s smehom in z duhovitostjo; to je opredeljevanje pisca aforizmov dokaj nevhvaležno delo.

doma
drugod

Tako kot v vseh naših republikah in pokrajinah so tudi v SAP Vojvodini v minulem obdobju namenili veliko pozornost vprašanju samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja. O teh so razpravljali v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje, v vzgojno-izobraževalnih organizacijah, strokovnih ustanovah, pa tudi v družbeno-političnih organizacijah in družbeno-političnih skupnostih. Veliko je bilo narejenega, dosežki pa so dobra podlaga za poglobljene in kakovostne nadaljnje spremembe. Tudi v Vojvodini je še precej težav, neresenih vprašanj, protislovij, v marsikaterih pomembnih usmeritvah pa tudi zaostajajo. O vsem tem nam je pripovedoval predsednik Komiteja za izobraževanje SAP Vojvodine Vladislav Radaković.

O najpomembnejših vprašanjih vzgoje in izobraževanja so resno razpravljali v Pokrajinskem komiteju Zveze komunistov Vojvodine in Pokrajinski konferenci SZDL, na podlagi kritično izoblikovanih ocen pa je Skupščina SAP Vojvodine sprejela priporočilo o dejavnostih in ukrepih za nadaljnjo socialistično samoupravno preobrazbo vzgoje in izobraževanja.

V razvoju predšolske vzgoje in izobraževanja bodo namenili posebno pozornost nadaljnemu razširjanju mreže vzgojno-varstvenih organizacij, združevali bodo sredstva ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti, denar, zbran s samopriskom in denar organizacij združenega dela. Gradili ali preuredili bodo cenejše in uporabnejše vrte, odpirali predšolske oddelke pri osnovnih šolah, kjer bo le mogoče, ter razvijali tudi razne oblike dela zunaj institucij. Rešiti bodo morali tudi vprašanje izobraževanja novega profila varuhinj, ki si morajo pridobiti poleg zdravstvene tudi ustrezno pedagoško in psihološko izobrazbo.

Za to so že zagotovljene temeljne gnotne in kadrovske možnosti, ki pa jih bo treba v prihodnjem obdobju še izboljševati. V Pokrajini so si zadali tudi nalogo, da bodo ob povečani odgovornosti organizacij združenega dela, osnovnih šol, ustreznih samoupravnih intere-

snih in družbeno-političnih skupnosti in večji zavzetosti družbenih in političnih organizacij v določenem času odpravili nepismenost.

Oblikovanje vzgojno-izobraževalnega sistema na enotnih idejnih temeljih bo še nadalje ena od prednostnih nalog. Zavzemali se bodo za dosledno uveljavljanje sprejetih družbenih dogovorov o skupnih temeljih sistema in enotnih osnovah za klasifikacijo poklicev in strokovne usposobljenosti. Posebno pozornost bodo namenili zakonodaji in dogovorjeno upoštevali tudi v novem zakonu o vzgoji in izobraževanju v Pokrajini.

Potem ko bodo sprejeta programska jedra za splošno izobraževanje, bodo v letu 1983 in 1984 izoblikovali spremenjene predmetnike in učne načrte. Z ustreznimi oblikami medrepubliško-pokrajinskega sodelovanja bo treba uveljaviti taka jedra tudi za splošno izobraževalno področje na višji in visoki stopnji usmerjenega izobraževanja, posebno za marksistično izobraževanje, saj so za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito že v rabi enotne programske vsebine. Ko bodo izoblikovana programska jedra za celotno splošno izobraževanje, bo treba izdelati taka jedra tudi za splošno strokovno in ožje strokovno vzgojno-izobraževalno področje

Reformni načrti se spreminjajo

Pogovor s predsednikom Komiteja za izobraževanje SAP Vojvodine Vladislavom Radakovićem

v vseh strokah in na vseh ravneh usmerjenega izobraževanja.

Nov zakon o vzgoji in izobraževanju

Z družbenim dogovorom o skupnih temeljih za razvrščanje poklicev in strokovne izobrazbe, ki so ga podpisale socialistične republike in socialistični avtonomni pokrajini, so opredeljene postavke za vključevanje prve in druge stopnje zahtevnosti v enoten sistem usmerjenega izobraževanja. V Pokrajini je treba to zagotoviti z uveljavitvijo novega zakona o vzgoji in izobraževanju. Da se bodo lahko tisti, ki si pridobijo prvo in drugo stopnjo strokovne usposobljenosti, ob delu ali iz dela nadalje izobraževali, bodo morali predmetniki in učni načrti vsebovati splošno izobraževalno, splošno strokovno in ožje strokovno vzgojno-izobraževalno vsebino.

Izobražbo za prvo in drugo stopnjo strokovne usposobljenosti je mogoče pridobiti praviloma po končanem osnovnem izobraževanju. Kandidati, ki niso končali osnovne šole, si bodo pridobili strokovno usposobljenost za prvo in drugo stopnjo hkrati s programi osnovnega izobraževanja odraslih.

Po novi klasifikacijski lestvici v neposredni proizvodnji ni več pojma nekvalificirani delavec. To pomeni, da so vsi zaposleni nekvalificirani delavci »možni kandidati« za pridobitev prve ali druge stopnje strokovne usposobljenosti. Če bi torej lestvico dosledno upoštevali, ne bi mogli zaposlovati novih nekvalificiranih delavcev; to pa pomeni, da je nujno tovrstno usposabljanje čimprej organizirati. V industrijskih panogah in podjetjih čedalje bolj primanjkuje delavcev za srednje zahtevna dela in naloge, ki so jih nekdanje opravljali kvalificirani delavci. Videti pa je, da ponekod zaposlujejo na delih, ki bi zahtevala kvalificirane delav-

ce, delavce s prvo in drugo stopnjo strokovne usposobljenosti. Na prvi in drugi stopnji strokovne usposobljenosti se pripravljajo tudi delavci za drobno gospodarstvo in obrt. Ker pa bodo potrebne strukturalne spremembe tudi v proizvodnji — če bomo hoteli izboljšati gospodarstvo — bo treba hkrati omejiti tudi težnje po zaposlovanju čim cenejše delovne sile. Potrebe po tovrstnih kadrih naj bi pomagale rešiti enotna nomenklatura poklicev in strokovne usposobljenosti, pa tudi sprejemanje predmetnikov in učnih načrtov ter družbeno usmerjanje tega dela usmerjenega izobraževanja.

Skupno vzgojno-izobraževalno osnovo usmerjenega izobraževanja bodo v Pokrajini postopoma spreminjali. Začeli so odpravljati institucionalizacijo skupne vzgojno-izobraževalne osnove, od začetka letošnjega šolskega leta pa že uporabljajo prenovljene predmetnike in učne načrte. Izdelali so tudi predlog skupnih programskih jeder za skupno podlago usmerjenega izobraževanja v SFRJ.

Novi programi skupne vzgojno-izobraževalne osnove morajo biti sestavina novih načrtov in programov za tretjo in četrto stopnjo strokovne izobrazbe, kar pomeni, da je pred tem treba izoblikovati enotno nomenklaturu poklicev in strokovne usposobljenosti in opredeliti tako imenovane splošne profile za izobraževanje na srednji stopnji. Menijo, da bodo te novosti pripomogle, da bo skupna vzgojno-izobraževalna osnova osredotočena v prvih dveh razredih, izvajala pa se bo hkrati s programom stroke. Ob novih predmetnikih in učnih načrtih skupne vzgojno-izobraževalne osnove je treba omogočiti tudi pridobivanje izobrazbe za prvo in drugo stopnjo, tako da si bodo lahko udeleženci na teh stopnjah pridobili tudi del skupne vzgojno-izobraževalne osnove. Za učence, ki se izobražujejo ob delu in iz dela, je treba pripraviti prožnejši način pridobivanja skupne vzgojno-izobraževalne osnove. Ves sistem usmerjenega izobraževanja mora zagotoviti tudi vertikalno prehodnost, to pa so doslej v Pokrajini hudo dosledno pojmovali: v začetku so namreč vztrajali, da se smejo na višjo in visoko stopnjo vpisovati samo učenci, ki so končali šolanje na srednji stopnji iste stroke, kasneje pa so to razširili tudi na sorodne stroke. Še zdaj pa lahko trdimo, da je navična prehodnost v Pokrajini dokaj ozko pojmovana. Zagotoviti pa bi morali tudi vodoravno prehodnost učencev, da bi ti lahko spremenili stroko oziroma poklic, kar do zdaj ni bilo mogoče.

Prožnost usmerjenega izobraževanja srednje stopnje bo treba zagotoviti tudi z drugačno obravnavo proizvodno-tehničnega področja ter izbirnega in fakultativnega pouka v predmetnikih in učnih načrtih za tretjo in četrto stopnjo strokovne izobrazbe. Ker se bodo morali učenci odločiti za stroko že po končani osnovni šoli ali v začetku usmerjenega izobraževanja, jih je treba uvajati v določeno področje že tedaj, ko se izobražujejo v skupni vzgojno-izobraževalni osnovi. Če bi bilo tako, bi morali vsebine proizvodno-tehničnega področja ali osnove tehnike in proizvodnje pogojno razdeliti na tri področja: na skupne

vsebine, vsebine, uporabne za določeno stroko ali področje dela (izbirno področje) in na vsebine proizvodnega dela. Za vsa tri področja bi bilo v prvem in drugem razredu namenjenih 6 ur na teden. Izbirni programi proizvodno-tehničnega področja, za katere bi se odločali učenci na začetku prvega razreda, bi bili vezani samo na tako imenovano proizvodno stroko. Tisti učenci, ki bi se odločili za te programe, bi imeli tako pri izbirnem kot fakultativnem pouku približno 10 ur na teden strokovnega pouka (teorije in prakse); tako bi se lahko usposobili za preprostejše poklice prve in druge stopnje. Potem, ko bi končali drugi razred, bi se učenci odločili za poklice tretje in četrte stopnje v tej stroki, pa tudi za poklice kakšne druge stroke. S tem bi bila zagotovljena vodoravna prehodnost.

Za tako imenovane neproizvodne stroke in poklice ali za stroke in poklice v družbenih dejavnostih, kot so pedagoška, ekonomska, pravna, kulturološka, trgovska, matematično-informativna in jezikoslovna, bi se učenci opredeljevali in usposabljali za delo že tedaj, ko bi pridobivali znanje iz skupne vzgojno-izobraževalne osnove. Pri tem naj bi jim pomagali samo programi izbirnega in fakultativnega pouka. Je pa še druga možnost: v ta namen je mogoče izbrati tudi izbirni del proizvodno-tehničnega področja drugega in morda tudi prvega razreda. Izjema naj bi bile zdravstvena in umetniška stroka, za kateri naj bi se učenci odločali pri vpisu v prvi razred; pri teh strokah bi se proizvodno-tehnično področje povsem prilagodilo njenim posebnostim.

Za stroke in poklice, ki se pojavljajo šele na visoki stopnji ali na sedmi stopnji strokovne zahtevnosti (psihologi, filozofi, sociologi, fiziki, matematiki ipd.), bi se morali učenci ne glede na stroko in poklic tretje in četrte stopnje odločiti na začetku visoke stopnje. Tako bi bilo izobraževanje za tretjo in četrto

stopnjo strokovne izobrazbe organizirano samo za proizvođače stroke in poklice. Za tiste stroke in poklice, za katere se optredujejo na začetku visoke stopnje, bi se pripravljali pri izbirnem in fakultativnem pouku, ki ga takih primerih ne bi smeli samostojno vzgojno-izobraževalni osnovi (prvi in drugi razred) temveč tudi v tretjem ali v četrtem razredu.

Spremeniti bo treba tudi organizacijo praktičnega pouka in poklicne prakse. Usmeritev splošne profile oziroma v izobrazbo za stroko ali skupno strokovnih poklicev zahteva, se del splošnega praktičnega pouka učencev poteka v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Za ožja opravila bi se učenci usposabljali na delovnem mestu z različnimi oblikami nenečnega izobraževanja v organizacijah združenega dela, s katerimi združujejo delo. Tak praktični pouk bo treba torej organizirati deloma v šolskih delavnicah, deloma pa v organizacijah združenega dela gospodarskih in družbenih dejavnosti.

Zdaj je na vrsti tudi reforma univerze. Izoblikovati je treba znanstveno-pedagoško inštitucijo in tudi v praksi povezati znanstveno-raziskovalno delo vzgojno-izobraževalnim. V učnih verzih naj bi se še nadalje združevali višje in visoke šole, in sicer sorodne znanstvene in izobraževalne dejavnosti, zagotoviti pa bi treba tudi programsko povezovanje višjega in visokega izobraževanja, ga reševati po načelih stopnjevanja, preoblikovanja kadre na višji stopnji ter se neposredno povezovali z ustreznimi deli združenega dela in ustreznimi oblikami usmerjenega izobraževanja na srednji stopnji.

Boljše izobraževanje ob delu in iz dela uresničevanje zasnovane nenečnega izobraževanja naj bi pomagala tudi skrajšanje institucionaliziranega izobraževanja na višji in visoki stopnji.

VESNA ŠAKOT

SIMPOZIJ OB 35-LETNICI DEFEKTOLOŠKE FAKULTETE V BEOGRADU

Strokovno-znanstveno in poglobljeno delo

Ob 35-letnici Defektološke fakultete v Beogradu je potekal v našem glavnem mestu od 12. do 13. novembra 1982 simpozij z naslovom: III. defektološki dnevi 82. Na temo se je zvrstilo okrog 77 referatov. Organizacijski odbor je vodil prof. dr. Ljubomir Savić s skupino strokovnjakov fakultete. Delo na simpoziju je potekalo v veliki dvorani hotela »Metropol« in je bilo razdeljeno v dva dela: plenarni del in delo posekicijah.

Naslednji dan je dopoldan potekalo delo po selekcijah. Sodeloval sem v sekciji za osebe s slušnimi in govornimi motnjami. Predsedovala sta ji prof. dr. S. Vladislavjević in prof. dr. L. Savić. Poslušali smo 19 referatov, raziskav s področja sluha in govora. Vsi referati so bili zanimivi. Naj jih omenim samo nekaj: Vpliv občutkov v percepciji in produkciji govora (S. Keramičevski), Vrsta krivulj glede na etiologijo slušne prizadetosti (Ž. Blajić), Vpliv slušne prizadetosti na inteligentnost (M. Živković), Uporaba računalnikov za diagnostiko slušno prizadetih otrok (S. Keramičevski), Rh-faktor kot vzrok slušne prizadetosti (L. Brajević), Značilnosti slušno prizadetih adolescentov na Mahoverovem testu (V. Radoman), Vprašanja slovarja pri govornem razvoju slušno prizadetih otrok (L. Savić), Motiv poezije na fantazijo jecljavca (M. Živković), Prispevek k proučevanju glasovnih sprememb, ki jih povzročajo zaporedje besed v govornem nizu (Z. Kašić), Verbalne reakcije na neznan avdio-vizualne stimulacije (skupinsko delo).

Zelo zanimivo bi bilo prisluhniti delu drugih sekcij: za duševno prizadete, za slepe in slabovidne, za telesno-invalidne in za vedenjsko in osebnostno mo-

tene otroke in mladostnike. Program simpozija je bil zelo obsežen in je vseboval veliko izredno lepih predavanj.

V popoldanskem, plenarnem in sklepnem delu simpozija, ki mu je predsedoval prof. dr. S. Hrnjica, smo poslušali predvsem predavanja o šolski zakonodaji in socialno-pravnem varstvu invalidnih oseb. Zanimiva so bila štiri predavanja: Zakonsko urejanje rehabilitacije in poklicnega usposabljanja invalidnih oseb (R. Cvetković), Vloga specialnega pedagoga v pedagoško-psihološkem delu sodobne osnovne šole (D. Lekić), Izbira motivacije za uspešno izobraževanje prizadetih oseb v šolah s prilagojenim programom (S. Hrnjica) in Kam, kako in dokle v rehabilitaciji invalidnih (T. A. Dragosavljević). Na simpoziju smo si lahko ogledali učbenike za slušno in govorno prizadete na osnovni šoli in strokovno literaturo. Zelo zanimiva je knjiga: Moj prvi rečnik, ki sta ga napisala prof. dr. L. Savić in prof. dr. S. Vasić. Med strokovnimi knjigami pa: Metodika rada sa decem oštećenog sluha, avtor prof. dr. L. Savić. Navedeno literaturo izdaja Zavod za učbenike i nastavna sredstva, Beograd.

Simpozij je potekal strokovno — znanstveno, z vzorno natančnostjo, v miru in poglobljenosti v delo. Celotno gradivo simpozija, ki bo nov prispevek k oblikovanju in usklajevanju pogledov v tej defektološko-znanstveni smeri, bo objavljeno v publikaciji z naslovom III. defektološki dnevi 82.

FRANCI KOLENEC

USPEŠNO DELOVANJE SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE IZ FURLANIJE-JULIJSKE KRAJINE

Veliko srečan s sorodnimi sindikati

Mesec december je bil za Deželni sindikat slovenske šole zelo uspešen, saj so se njegovi člani večkrat srečali s predstavniki drugih sindikalnih organizacij. Poleg srečan s italijanskimi zveznimi sindikati (CGIL in CISL), se je 11. in 12. decembra delegacija Sindikata slovenske šole iz Trsta, na povabilo nemškega sindikata ASGB iz južne Tirolske, udeležila občnega zbora omenjenega sindikata, ki je bil v Bocnu. To je sindikat nemške manjšine, ki živi na južnem Tirolskem in ima včlanjeno večino nemških delavcev z vseh področij od šolstva, industrije do zdravstva in poljedelstva.

V soboto, 11. decembra je bil na gradu v Bocnu sprejem za vse člane delegacije. Poleg predstavnikov zveznih sindikatov CGIL, CISL, UIL so prišli na srečanje tudi predstavniki vseh manjšinskih sindikatov iz Italije. To srečanje je bilo za sindikat slovenske šole zelo koristno. Predstavniki slovenskega sindikata so se seznanili z ustrojem in z delovanjem tega najmočnejšega manjšinskega sindikata v Italiji. Deluje zelo uspešno na vseh področjih, uveljavlja dvojezičnost in nima denarnih težav.

12. decembra so se srečali predstavniki Sindikata slovenske šole tudi s predstavniki manjšinskih sindikatov iz Italije in z nekaterimi iz Evrope. Izmenjali so medsebojne izkušnje in se pogovorili o težavah, ki jih pestijo. Sklenili so, da bodo v prihodnje

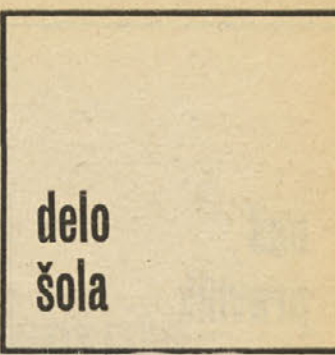
še okrepli sodelovanje, zlasti v šolskem področju. Zelo pomembno srečanje za sindikat zamejstva, ki pa mu bodo sledile še druga.

Koristno je bilo tudi srečanje sindikata slovenske šole s predstavniki sindikata obalno-krškega območja v Lipici 20. decembra 1982. Udeležili so se tudi predstavniki Deželnega sindikata slovenske šole iz Trsta, Gorice in predstavniki sindikalne zveze kraško obalnega območja iz Sežane in Kopra predstavniki Zveze sindikatov Slovenije iz Ljubljane.

Pogovorili so se o pomenu ustroju obeh sindikalnih organizacij in izmenjali izkušnje. Prave, da se edini slovenski sindikat ki se zavzema za pravice slovenskih šolnikov in slovenske šole v Italiji, srečuje s sindikatoma matične domovine. Prav zato se na srečanju v Lipici domeni, da bodo imeli v letu 1983 vsi takih srečan. Organizirali bodo ciklus predavanj za učitelje obeh straneh meje, tako da bodo šolniki iz zamejstva seznanili z jugoslovanskim vzgojno-izobraževalnim sistemom, usmerjenim v izobraževanje, ga izvajajo v Sloveniji že drugo leto in s samoupravnim sistemom, prosvetni delavci s kraško-obalnega območja pa ustrojem italijanskega šolstva, težavami slovenske šole in z delovanjem Sindikata slovenske šole.

MARKO PAULIN

BOGASTVO INTERESOV NAŠIH PETNAJSTLETNIKOV

Povej mi, kaj te zanima, in povem ti, kdo si

Zanimanje učencev za učno delo, za obšolske dejavnosti, za dejavnosti prostega časa, je v pedagoškem delu pomembno, če si priznamo, deklariramo, načrtujemo — tako kot na primer zdaj v usmerjenem izobraževanju. Čisto drugače pa so ravnali v avtokratičnih šolskih sistemih, ko so vse to odpravili, prezirali in kaznovali.

Vzporedno s humanizacijo vzgoje in izobraževanja v svetu in pri nas postajajo interesi kot preferirane aktivnosti (Strong) ali moč stališč z določeno smerjo (Cattell) zanimivo področje za raziskovalce, pa tudi za pedagoške in druge praktike. Podobno kot v naravi sonce in zrak pomagata rastlinju, da raste, tako mlado osebnost spodbuja k razvoju samostojnosti in ustvarjalnosti njena naravna potreba po dejavnosti, raziskovanju in uveljavljanju.

Prav tedaj, ko smo v naši raziskavi uvrstili interese petnajstletnikov ob druge identifikacijske vzroke in vrednote, je potekala raziskava sodelavca pedagoškega inštituta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani Cirila Vranca z naslovom: Dinamika poklicnih interesov osnovnošolcev kot primarna okupacija. Naši podatki so torej le manjši delček sklopa vrednot, omenjena raziskava pa je pomen interesov natančneje obdelala. Avtor navedene analize primerja enajst ameriških poklicnih interesov na trideset različnih načinov, sama pa lahko zajela le dvanajst interesnih usmeritev in oceno intenzivnosti v treh stopnjah aktivne pasivne udeležnosti.

Svobodne dejavnosti

S čim se ukvarjam v prostem času? Kadar se ne učim ali pomagam doma pri delu označimo meje svobode ali nesvobode pogum da se lotim želja, ki spadajo med absolutne dolžnosti in vsakdanje nujnosti. Ko je Engels govoril o »kraljestvu svobode«, je mislil predvsem na pravila dejavnosti, ki ne sodijo v vsakdanjo nujnost. Če bi se izražali s pojmi A. Maslowa, se ljudje že od otroštva odločajo, kaj bomo počeli potem, ko se bomo oblekli, najedli, zavarovali pred dežjem in mrazom; kako se bomo »samoaktualizirali«. Z neko dejavnostjo, kot je branje, glasba, plavanje, smučanje, se lahko ukvarja učenec intenzivno, dalj časa, se javno uveljavlja; ali se želi z njo ukvarjati le občasno, kolikor je pač mogoče; ali pa ga kakšna dejavnost ne privlači, ne zanima, skratka, zanj ni pomembna.

Zrcalo naših lastnosti

Znano je, da se v poklicnih željah kažejo naše osebnostne lastnosti in značajske poteze. Ljudje radi delamo v poklicu to, kar nas zares veseli. Ker pa vseh naših osebnih potreb v raznih poklicih ni mogoče uresničiti in postane poklic postopno tudi neprijetna dolžnost, radi v prostem času »kompenziramo« v interesih in konjičkih svoje skrite želje in nagnjenja.

Zgodovina poklicne izbire nam pove, da je imel človek v antiki več možnosti za ukvarjanje s kakim interesom, ki ga je zanimal, kot tisti v srednjem veku, ko so bile osebne težnje povsem podrejene volji vladarjev, cerkve... Šele v zadnjem stoletju v vzgoji osebnosti postopno raste prepričanje, da je svobodna odločitev za kako dejavnost najboljše motiv za rast in dozorevanje osebnosti.

Skrite želje in stališča otrok se v spodbudnih razmerah aktivirajo in bogatijo nove želje, širijo interese in povezujejo uspešnost pri učenju in uveljavljanju osebnosti med drugimi ljudmi. Potencialne sile interesov se lahko aktivirajo le v okolju, ki jih pusti svobodno rasti, jih spodbuja, ne kaznuje. Pri izredno vztrajnih mladostnikih pa se razvijajo in uveljavljajo tudi interesi, ki jih starši prepovedujejo. V vzgoji govorimo o »pravi meri« zahtev in zapovedi ali prepovedi, v psi-

hologiji pa o zdravju in odpornosti mlade osebnosti pri frustracij in njeni vztrajnosti pri opredeljevanju za kake vrednote.

Interese pojmujejo v naši študiji, podobno kot G. Allport ali R. B. Cattell, kot sklon stališč, ki so dinamično povezana z osebnostno sestavo in čustveno usmerjenostjo nastajajoče osebnosti.

V skladu z izbrano metodologijo smo tudi interese združili v dve skupini: DUM so interesi, ki zadovoljujejo predvsem potrebo po domačnosti, bližini, čustvenih stikih (npr. veliko berem, pojem v pevskem zboru, hodim v kino, gledališče, pletem in šivam, doma pomagam, imam svoj vrt) so torej bolj ženski ali matricentrični. ŠKT so interesi, ki zadovoljujejo predvsem potrebo po uveljavljanju (npr. obiskujem krožke, smučam, plavam, Sahiram...) in so bolj moški, patriarhalni, razumski, uveljavitveni.

Aktivno udeležen	Želim	Me ne zanima
DUM	14 %	30 %
ŠKT	22 %	23 %

Interesi so izraz življenjske usmeritve

Interesi, poklicni se bolj pa tako imenovane svobodne dejavnosti, so izraz celotne osebnostne zgradbe ali usmerjenosti. Ljudje nimamo med dvema pomembnima potrebama ali usmeritvama: razumsko usmeritvijo v svetu, obvladovanjem sveta s pametjo in znanjem, uveljavljanjem osebnosti s pomembno dejavnostjo med ljudmi na eni strani in na drugi med čustveno povezanostjo s soljudmi, prijateljskim zaupanjem, domačnostjo in varnostjo v ožjih krogih simpatičnih prijateljev. Zdrava mešanica obeh temeljnih potreb je še najboljša, pravijo psihoanalitiki. Prevladovanje razumske komponente naj bi bilo bolj značilno za moške, za značaje, ki se radi uveljavljajo, prednost čustvom pred razumom pa dajejo ženske, osebe, ki so usmerjene v humanizem in negujejo čustvene prvine.

Naša anketa med petnajstletniki je pokazala, da so že mladostniki dokaj jasno usmerjeni in jim je poleg poklicnih interesov tudi jasno, s čim se želijo ukvarjati v prostem času. Poleg šole in priprave za poklic zanima mladostnike veliko dejavnosti, ki dajejo možnost za srečevanje s »skritimi« ali privatnimi željami, uresničujejo potrebe po veljavi med drugimi, vztrajnost pri doseganju ciljev, navdušenje pa tudi globlje čustvene stike s soljudmi, občutljivost za odtenke in strpnost do posebnosti v značajih ljudi.

Uveljavitveni interesi

Uveljavljanje s tekmovanjem, športom, pametjo, znanjem in

tehniko je področje, ki je v naši kulturi »rezervirano« bolj za moški spol, bolj tipično za mestni slog življenja, za družine z višjim socialno-ekonomskim položajem, za šole z dejavnimi in razumsko usmerjenimi učitelji in tipično potrebo mladostnika, da se povezuje s prijatelji v skupine, kjer skupaj ne samo tekmujejo, temveč se tudi potrjujejo, navezujejo stike in posredno tudi čustveno nahranijo.

Domačijski interesi

Povezovanje z drugimi po umetnosti, glasbi, literaturi, ročnih spretnostih in družinskih vezeh in ohranjanju domačnosti je v naši kulturi bolj značilno za ženski spol, ohranjeno bolj v vaškem slogu življenja, bolj v družinah z nižjim socialno-ekonomskim položajem, z ženskim pedagogom in zaupanjem čustvenih problemov ali skrivnosti.

Ekološko načrtovanje interesov

Če so interesi le določen izraz človekove usmeritve k življenju in značilnega zadovoljevanja potreb, so hkrati izraz vrednostnega sistema posameznika in družbe ali časa. Marksistična trditev, da način oblikovanja življenjskih potreb določa človekovo bit, značilne vrednote, se kaže tudi v naših ugotovitvah. Živimo v času znanstveno tehnične revolucije, v času drugačnega vrednotenja vrednot in svetovne energetske krize, ki nas opozarja, kako je mogoče ohraniti človeško življenje na našem planetu. Ne le razvoj tehnike in civilizacije (katere odsev so naši interesi ŠKT), temveč tudi ohran-

njanje kulturne dediščine preteklosti, humanistično povezovanje in solidarnost med ljudmi ne le doma, temveč tudi pri učenju, delu, v odnosih v kraju bivanja, občini, domovini in na naši edini — skupni geofizikalno določeni — obljudeni »materi zemlji«, so kažipot za obstoj človeštva in za vzgojo mladih osebnosti.

Na smer in intenzivnost interesov vplivajo podobni dejavniki, kot uspešnost in aspiracije mladostnikov: fenomen družbenega uveljavljanja nižjih in srednjih

(Foto: Goran Rovani)

slojev je sociološki pojav, ki se kaže tudi v osebnostnih lastnostih, značajih ljudi in družbe.

Mestni način življenja, razvoj tehnične izdelovanja predmetov in predvsem samouveljavljanje z razumom — vse to bi bilo brez čustvenih stikov med ljudmi v družini, v prijateljskih krogih in umetniškem ustvarjanju preveč enostransko in bi zapeljalo človeštvo v »point of no return«, kot pravijo ekologi. Vrednote socialističnega humanizma in politike neuvrščenosti, prijateljskega sodelovanja med ljudmi in narodi so tiste, ki v sodobnem tehničnem svetu poudarjajo potrebo človekovega zanimanja za človeka. Humanistična psihologija vidi prav v tej ekološki usmeritvi največ možnosti za celostno uredničevanje primarnih človeških potreb: potrebe po veljavi in prestižu s sodanjskim povezovanjem z drugimi ljudmi.

Če interesi DUM bolj zajemajo potrebo po združevanju, človeških stikih, nežnosti, dobroti, povezanosti, interesi ŠKT pa bolj potrebo po uveljavljanju, prestižu in družbeni pomembnosti, nas ugotovitev o tem, da sta obe smeri potreb zajetih v interesih, mladih opogumlja. Da je vir bogastva interesov v vzgojnih razmerah družine in šole, pa nas lahko še bolj utrdi v prizadevanju in usmerjanju zavestnih družbenih sil v negovanje osnovne celice družbe — družinske celice. Zloglasno prizadevanje za višjo življenjsko raven je lahko moteč pojav, če hkrati ne prinaša gmotnih možnosti za širše iskanje človeških vrednot.

T. K.

Prosti čas danes in jutri

V evropskih strokovnih organizacijah za prosti čas in rekreacijo se živahno pripravljajo na 5. kongres evropskega združenja za prosti čas in rekreacijo (ELRA) pod naslovom Prosti čas danes in jutri (Leisure to-day and tomorrow), ki bo od 16. do 19. maja 1983 v rekreacijskem središču Växjö na Švedskem.

Na kongresu nameravajo delati v treh strokovnih skupinah. Prva se bo ukvarjala s pobudami in udeležbo občanov v načrtovanju dejavnosti prostega časa, druga z zanimivo problematiko sodobne družine in prostega časa, tretja pa z razvojem šole in prostega časa. To so prav gotovo vprašanja, ki dandanes zbujejo veliko zanimanja in hkrati povzročajo veliko skrbi pedagogom, sociologom, psihologom in politikom skoraj v vseh, zlasti še razvitejših deželah sveta.

Izvršni komite ELRA je povabil na kongres tudi predstavnika Sekcije pedagogike prostega časa Slovenije. Posebej želijo, da bi seznanili udeležence iz evropskih in čezmorskih dežel s problematiko prostega časa v Jugoslaviji, z izobraževanjem za prosti čas, s težnjami v razvoju samoupravne kulture in z razvojem pedagogike prostega časa v šolah.

Tik pred kongresom se bo sestala tudi posebna strokovna

skupina za vprašanja prostega časa in znanosti, ki bo tri dni obravnavala problematiko zgodovinskega razvoja prostega časa in socialnih sprememb v Evropi, športom kot dejavnostjo prostega časa, nadaljnje možnosti za raziskovanje, rekreacijo, politiko in načrtovanje prostega časa v turističnih okoljih, prosti čas kot vprašanje družbeno-gospodarske politike, prosti čas v vsakdanjem življenju ter načine opazovanja in razčlenjevanja stanja. Nedvomno so spoznanja in izkušnje, ki jih je mogoče dosegati le v interdisciplinarnem sodelovanju, na takem srečanju izredno dragocene, saj odsevajo pogled na razmere in razvoj iz evropske in svetovne širine.

Prejeli smo pet povabil, vendar je vprašanje, če se bomo lahko na katero odzvali, ker še pri sekciji pedagogike prostega časa nismo toliko organizirani, da bi lahko na tem področju združili sredstva in zagotovili različnim sodelavcem pripravo in pot na Švedsko. Vsekakor pa so teme, ki so na dnevnem redu, zanimive za nas, pa tudi za druge, ki žele spoznati samoupravne razmere pri nas in še zlasti neposredno udeležbo občanov v razvoju samoupravne kulture in uporabe prostega časa.

RUDI LEŠNIK

Novi poklici

Pri nas poznamo več poklicev s področja dejavnosti prostega časa v športu in telesni kulturi, sem pa lahko štejemo tudi organizatorje kulture, vodnike v muzejih, v turizmu in še nekatere. V razvitejših deželah, kjer so ob enem razvili tudi pedagogiko prostega časa pa potrebujejo še več poklicev za prosti čas.

V Bielefeldu, kjer so razvili visokošolski študij pedagogike prostega časa, že zdaj izobražujejo za najmanj pet poklicev, potrebnih v sociokulturnih dejavnostih. V prvo skupino štejejo vzgojitelje, animatorje in svetovalce za dejavnosti prostega časa, ki se neposredno ukvarjajo z mladino ali odraslimi. V drugi skupini so voditelji različnih objektov za prosti čas, administrativni poklici s tega področja in ekonomsko-komercialno osebje (managerji) prostega časa. V tretjo skupino poklicev uvrščajo načrtovalce za organizacijo prostega časa, ekonomice, ki gospodarsko obravnavajo problematiko prostega časa, in družbene delavce, ki razvijajo politiko prostega časa. V četrto skupino spadajo poklici, ki izobražujejo o prostem času, denimo, učitelji, predavatelji in raziskovalci. Zadnje čase razvijajo posebne svetovalnice za prosti čas in oblikujejo poklic svetovalca za prosti

čas, podobno kakor imamo pedagogice za vzgojno svetovalnico. Tisti, ki gledajo v prihodnost pa že govorijo o pojavu novih poklicev. To so animatorji v klubih in rekreacijskih središčih za sociokulturne dejavnosti, specializirani svetovalci, programerji izobraževanja v prostem času, vodje skupin ali mentorji za dejavnosti prostega časa, razlagalci kulturne dediščine, terapevtski svetovalci za izbrabo prostega časa v zdraviliščih in svetovalci za spodbujanje občanov pri oblikovanju prostega časa.

Razumljivo, da je razvoj poklicev za prosti čas odvisen od družbenih razmer in potreb, zato ni mogoče preprosto prevzeti sistema poklicev in izobraževanja za prosti čas od drugod. Nedvomno pa je treba misliti na celotne sociokulturne in športne dejavnosti in v tem namenu razmišljati o ustreznih preobrazbi vzgajanja poklicev za prosti čas pri nas. Tu smo še vse preveč vpeti v razdvojen razumevanje prostega časa in rekreacije, zato se nam še ni posrečilo izoblikovati bolj povezanega usposabljanja kadrov, ki jih potrebujemo v razvoju samoupravne socialistične kulture. Torišče za interdisciplinarni razvoj pedagogike in andragogike prostega časa je še dokaj odprto.

RUDI LEŠNIK

NOVO PRI SLOVENIJALES INŽENIRING

LJUBLJANA, TITOVA 52
telefon: (061) 317-744, 326-961

OBIŠČITE NAS V NOVEM POSLOVNEM CENTRU IN ZAHTEVAJTE INŽENIRING PONUDBE

STALNA RAZSTAVA IN PRODAJA OPREME, UČIL, UČNIH POMOČKOV IN DIDAKTIČNIH SREDSTEV

ZA OSNOVNE ŠOLE

MATIČNE UČILNICE IN UČILNICE ZA PREDMETNI POUK:

- oprema
- učila
- AV sredstva
- sistem instalacij

učilnica za tehnični pouk

- oprema
- orodje
- stroji

ZA SREDNJE ŠOLE

UČILNICA ZA KEMIJO:

- oprema
- učila
- AV sredstva
- sistem instalacij

UČILNICA ZA FIZIKO IN BIOLOGIJO:

- oprema
- učila
- AV sredstva
- sistem instalacij
- vivarijstika

ZA VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE:

- oprema za igralnice
- oprema za jasli
- oprema igralnih količkov
- didaktična sredstva
- AV sredstva
- tekstilni izdelki za VVO

naš
pravnik

Na vprašanja odgovarja Vili Veršaj, samostojni svetovalec Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo.

Pedagoško-andragoška izobrazba — zakonska obveznost

Med delavci srednjih šol in drugih organizacij za usmerjeno izobraževanje je precej nejasnosti glede tega, ali si mora res vsak, ki ni končan izobraževanja v šolah pedagoške smeri, pridobiti dopolnilno pedagoško-andragoško izobrazbo. Nekateri menijo, da je tako sicer zapisano v zakonu, vendar tega ni treba jemati preveč resno, saj primanjkuje učiteljev za strokovne predmete in organizatorjev izobraževanja.

N. L., Kranj

Po 179. členu zakona o usmerjenem izobraževanju morajo imeti učitelji, sodelavci, vzgojitelji in drugi strokovni delavci tudi pedagoško-andragoško izobrazbo. Zato si morajo delavci, ki si niso pridobili te izobrazbe med rednim šolanjem, pridobiti pedagoško-andragoško izobrazbo dodatno, in sicer po posebnem programu za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, ki ga je že sprejela skupščina Posobne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev. Pri tem pa je zakon določil, da si morajo delavci, ki so na dan, ko je bil uveljavljen zakon (t. j. 7. maja 1980), opravljati vzgojno-izobraževalno delo in izpolnjujejo druge pogoje za nadaljnje delo, pridobiti pedagoško-andragoško izobrazbo po omenjenem programu najpozneje v petih letih od uveljavitve zakona, to je najpozneje do 7. maja 1985. Za delavce, ki so začeli opravljati vzgojno-izobraževalno delo v usmerjenem izobraževanju po uveljavitvi zakona, pa je zakon določil, da si morajo pridobiti pedagoško-andragoško izobrazbo najpozneje v treh letih po začetku dela v vzgojno-izobraževalni organizaciji. Hkrati pa je zakon določil, da ti delavci ne smejo več opravljati vzgojno-izobraževalnega dela, če si v navedenih rokih ne pridobijo pedagoško-andragoške izobrazbe.

Vse več pa je ugotovitev, da se tako številni delavci, ki nimajo predpisane pedagoško-andragoške izobrazbe, kot tudi same izobraževalne organizacije, v katerih delavci opravljajo vzgojno-izobraževalno delo, vedejo dokaj brezbrizno do izpolnjevanja tega pogoja za njihovo nadaljnje delo. Čeprav je preteklo že več kot polovica z zakonom predvidenega časa za dodatno pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, pa

vse šole, ki izvajajo program za pridobitev te izobrazbe, opozarjajo, da se le malo delavcev izobraževalnih organizacij odziva na razpisane seminarje, konzultacije in izpite za pridobitev te izobrazbe in da izobraževalne organizacije ne spodbujajo učiteljev in jim ne dajejo dovolj olajšav in pomoči (študijski dopusti, delne razbremenitve delovnih obveznosti itd.). Zato moramo ponovno opozoriti vse šole, njihove samoupravne organe in delavce, da je do izteka zakonskega roka za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe le še dobri dve leti in da zakon tudi za neizpolnjevanje zahtev glede pedagoško-andragoške izobrazbe predvideva več ukrepov: delavec, ki ne bo izpolnil v predpisanem roku zakonskih zahtev, ne more več opravljati vzgojno-izobraževalnega dela in mu tedaj, če ga ni mogoče razporediti na druga dela in naloge zunaj vzgojno-izobraževalnega procesa, preneha delovno razmerje; izobraževalna organizacija, ki izvaja vzgojno-izobraževalno delo z delavci, ki ne izpolnjujejo pogojev, stori prekršek, za katerega je predvidena denarna kazen od 5.000 do 50.000 din, za odgovorno osebo — ravnatelja pa denarna kazen do 500 do 5.000 dinarjev.

Na podlagi vsega navedenega predlagamo, da vse izobraževalne organizacije na področju usmerjenega izobraževanja, ki imajo delavce brez pedagoško-andragoške izobrazbe, in njihovi samoupravni organi čim prej in v sodelovanju s temi delavci sprejmejo konkretne načrte in akcije za pridobitev te izobrazbe.

Za izvajanje programa za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe je Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo s posebno odločbo verificiral naslednje izobraževalne organizacije:

— za delavce z visoko izobrazbo: Filozofsko fakulteto v Ljubljani,

— za delavce z višjo izobrazbo: Pedagoško akademijo v Ljubljani in Pedagoško akademijo v Mariboru,

— za delavce s srednjo izobrazbo (inštruktorje, učitelje praktičnega pouka in laborante): Srednjo pedagoško šolo v Celju, Srednjo pedagoško šolo v Ljubljani in Pedagoško šolo v Mariboru.

lovno obveznostjo. Ali si lahko sama izberem predmete, ki bi jih poučevala in ali je sploh možna taka prerazporeditev?

E. V., Ljubljana

Tudi za učitelja osnovne šole, ki ima zaradi zmanjšane zdravstvene oz. delovne zmožnosti pravico do skrajšanega delovnega časa oz. do dela le 4 ure na dan, veljajo v celoti vsi pogoji, ki jih za delo v osnovni šoli določa zakon. Glede na to, da so ti pogoji različni za delo v nižjih razredih (učitelj za razredni pouk je lahko, kdor ima diplomu študijske smeri za razredni pouk na pedagoški akademiji ali pa ima diplomu učiteljskega in za delo v višjih razredih (učitelj za predmetni pouk mora imeti diplomu ustrezne smeri visoke ali višje šole), je razporeditev posameznega učitelja iz razrednega

pouka na predmetni pouk in obratno mogoča samo tedaj, če ima ustrezno strokovno izobrazbo, ki jo določa zakon. Zato učitelj razrednega pouka, ki ne izpolnjuje pogojev za izvajanje predmetnega pouka, ne more biti razporejen na izvajanje predmetnega pouka ne glede na to, ali gre začasno ali pa za trajno delo s skrajšanim delovnim časom zaradi zmanjšanja zdravstvene in delovne zmožnosti. Iz vašega pisma ni razvidno, kakšno strokovno izobrazbo ste si pridobili, zato morate sami ugotoviti, ali izpolnjujete pogoje za delo na stopnji predmetnega pouka in za kateri predmet. Če ste si pridobili tudi ustrezno strokovno izobrazbo za pouk več predmetov, pa je izbira predmeta stvar medsebojnega dogovora s šolo v skladu z njenimi potrebami na posameznih predmetnih področjih.

Seminar o novostih v fizikalnem merstvu

Z razvojem elektronike in računalništva se pojavljajo nove možnosti za merjenje fizikalnih količin ter za nadaljnjo obdelavo in prikaz merilnih vrednosti. V skladu z napredkom seveda sodobimo tudi vsebino in način pouka ter uvajamo pri šolskih poskusih nove eksperimentalne in merilne možnosti, da vzdržujemo zanimanje učencev za fiziko in da naredimo pouk bolj razumljiv.

Da bi seznanil učitelje fizike z novimi eksperimentalnimi možnostmi, prireja VTOZD oddelek za fiziko na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo seminar: ELEKTRONIKA IN RAČUNALNIŠTVO V FIZIKALNEM MERSTVU od 3. do 5. februarja v prostorih oddelka za fiziko.

Na seminarju bodo udeleženci sami gradili merilnike, delali eksperimente in ne le poslušali opise in predavanja. Pri vajah, za katere je porabljen večino seminarjskega časa, bodo obravnavali električne načine merjenja fizikalnih količin kot na primer: časa, premika, hitrosti, pospeška, temperature in naboja ter njih uporabo pri poskusih. Ude-

leženci si bodo na tiskanih vezjih sami zgradili elektronske ojačevalne enote, potrebne za merjenje določenih količin in ustrezne senzorje. Vsakdo bo preveril delovanje zgrajenega merilnika, ga umiril in uporabil za ustrezne poskuse. Poleg tega se bodo udeleženci seznanili s simuliranjem pojavov na računalniku. Sledili bodo poteku nekaterih pojavov kot npr. radioaktivni razpad, pristajanje na luni, povprečenje šuma, delovanje polprevodniške diode. Vsakdo bo lahko vzel s seboj merilnik, ki ga bo naredil pri vajah.

Seminar je namenjen profesorjem fizike. Koristen pa bo tudi za profesorje predmeta osnove tehnike in proizvodnje. Saj je namen seminarja, da posreduje novo teoretično in praktično znanje in spodbuja navdušenje za razmišljanje in eksperimentiranje.

Prijave sprejema pisarna oddelka za fiziko FNT tel. (061) 261-432, ki daje tudi vsa pojasnila. Skripta z izveščic predavanj in vaj bodo dobili udeleženci do konca meseca.

Naslov: VTOZD Oddelek za fiziko FNT, Jadranska 19, Ljubljana.

Radijska šola

Radijska šola za nižjo stopnjo

vsak petek ob 8.05 I. pr. in 15.45 III. pr.

21. jan. Čarodejev klub

28. jan. Tri botre lisičice (pravljice iz Rezijske)

Radijska šola za srednjo stopnjo

vsak torek ob 8.05 I. pr. in 15.45 III. pr.

18. jan. Sol

25. jan. Ljudski plesi jugoslovanskih narodov

Radijska šola za višjo stopnjo

vsak četrtek ob 8.05 I. pr. in 15.45 III. pr.

20. jan. Slovenski fizik Jožef Stefan

27. jan. Vse naše vrednote — vsi naši kongresi

(X. in XI. kongres)

Za srednje šole

18. jan. Odrasli tako — kako pa mi (ob 14.05 I. pr.)

19. jan. Pravice občanov v samoupravni socialistični

demokraciji (Dogovori — odločitve ob 15.45 III. pr.)

19. jan. Govorimo makedonsko in srbohrvaško (ob 8.30 I. pr.)

22. jan. Narkomanija (Nenavadni pogovori ob 18.05 III. pr.)

22. jan. Marina Felicija Munteanu (Književnost jugoslovanskih narodov ob 15.45 III. pr.)

24. jan. Tokovi sodobne filozofije (Aktualni problemi marksizma ob 8.05 I. pr.)

26. jan. Družbenoekonomske razmere in pravo

(Dogovori — odločitve ob 15.45 III. pr.)

26. jan. Govorimo makedonsko in srbohrvaško (ob 8.30 I. pr.)

29. jan. Vjekoslav Kaleb »Gost« (Književnost jugoslovanskih narodov ob 15.45 III. pr.)

31. jan. Tokovi sodobne filozofije (Aktualni problemi marksizma ob 8.05 I. pr.)

Prerazporeditev učitelja razrednega pouka na predmetni pouk

Zaradi bolezn mi je zdravnik odobril štiriurno bolniško delo. Ker že 14 let poučujem v drugem razredu, v moji delovni organi-

zaciji menijo, da bi morala prevzeti delo v višjih razredih, kjer je predmetni pouk in bi bilo lažje uskladiti obseg pouka z mojo de-

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Tea Dominko, Milanka

Dragar, Leopold Kejžar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Marija Skalar, Janez Sušnik, Zdravko Terpin, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc, Viktor Žorž.

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Ljuba Berce

Oktober je odšla od nas učiteljica, ljutomerska domačinka Ljuba Berce. Vest o njeni smrti je zelo prizadela njene nekdanje kolege in kolegice, prijatelje in Ljutomerčane.

S svojim možem Rafkom Bercetom, zavednim in naprednim učiteljem, je prišla v Križevce pri Ljutomeru že leta 1936. Tu je vzgajala mladi rod v ljubezni do domovine, napredno, požrtvalno in zavzeto. Tega ni prezrlo okupator, ki je Bercetovo družino med prvimi pregnal in izselil na Hrvaško. Tam se je začela trnova pot zanjo, za njenega sina in moža, ki se je priključil partizanskemu gibanju in v Našicah na pragu svobode izgubil življenje.

Življenjska pot je peljala Ljubo Berce s Hrvaškega na Kočevsko, kjer je s sinom in kolegico Julka Stopar romala iz kraja v kraj, iz šole v šolo in prestajala vse strahote okupacije. Kolikokrat mi je pripovedovala o strahotah, ki so jih prestajali, saj so večkrat za las ušli smrti. Na Kočevskem je pomagala partizanom, bila je članica rajonskega odbora OF Kočevska Reka; za

svoje sodelovanje s partizanskim gibanjem je bila odlikovana redom zasluga za narod s srebrnim vencem. Po osvoboditvi se je vrnila v Ljutomer sama z otroki in spet začela s prosvetno-kulturnim delom. Delala je tudi raznih organizacijah in društvi, posebno prizadevno in uspešno pa je bilo njeno delo v društvi prijateljev mladine in Rdečecem križu.

Ko je bila upokojena, se zato, ker je primanjkovalo učiteljev, vključila v delo Osnovne šole s prilagojenim učnim programom in uspešno in zavzeto vzgajala prizadete otroke in usposabljala za življenje.

Ceprav je naša Ljuba dočakala, kot rečeno, lepa leta, ne moremo njeni prijatelji in znanci doumeti, da je res ni več. Poti pežljivo je prenašala težko bolezen in tegobe, s katerimi ji življenje ni prizanašalo.

Med nami bo ostal lep spomin na dobro kolegico, prijateljico učiteljico, spomin na dobre človeka.

MILENA PIRHER

Ana Savič

Zelo nas je pretresla žalostna vest, da je umrla Ana Savič, ravnateljica Osnovne šole zbora odposlancev Kočevje.

Radi smo jo imeli. Težko se bomo sprijaznili z bridko resnico, da je ni več med nami, da je zmogala bolezen in jo vzela družini, sodelavcem in prijateljem.

Zelo smo jo spoštovali. Kot človeka in kot delavko. Na njeno odkrito in pošteno besedo smo se zmeraj lahko zanesli. Nestrpnosti ni poznala. Prisluhnila je vsakemu problemu in ga skušala čim bolj rešiti. Vse svoje dolžnosti je opravljala vestno in požrtvalno, vsako sprejeto nalogo izpeljala do konca.

Bila je ravnateljica ene od večjih šol v Sloveniji, ne samo po številu učencev, ki jih je nad 1700, temveč tudi po številu podružnic in po krajevni razsežnosti, ki se razteza nad 50 kilometrov daleč od matične šole v Kočevju.

Povsod, kjer je bila, je razvijala odkrite, tovariške odnose med ljudmi. Že kot mlada učiteljica matematike in fizike je izstopala po svoji zavzetosti za resnično samoupravljanje in za razvoj šolstva. Ko je postala pomočnica ravnateljice in potem ravnateljica, je razvila vse svoje dragocene sposobnosti. Bila je zgled in prvi pedagoški vodja

učiteljem v svojem velikem kolektivu. Spodbujala ga je k strokovni rasti in potrpežljivo uveljavljala njihovo pedagoško razumevanje in skrb za vsakega učenca. Ob vsem tem pa ni prenehala skrbeti za svoje strokovno in pedagoško izpolnjevanje. Čeprav je bila kot ravnateljica izredno zaposlena, se udeleževala med drugim tudi vseh seminarjev matematike fizike, ki sta jih pripravila na zavod in Društvo matematikov fizikov in astronomov, zadnja leta pa je z gledno vodila medobčinski aktiv ravnateljic osnovnih šol in mu odprtih predajala svoje bogate izkušnje in spoznanja.

Pogrešali jo bodo tudi v družbeno-političnih organizacijah občini, saj je bila ves čas zavzeta družbeno-politična delavka.

Pedagoški svetovalec smo imeli v njej konstruktivno sodelavko, ki je z globokim osebnim prepričanjem uvajala sodobno pedagoška spoznanja in didaktične novosti.

Pedagoški svetovalec Zavoda SR Slovenije za šolstvo smo iskreno hvaležni za tovariško pomoč in sodelovanje. Ogromno delo, ki ga je opravila v svojih tako kratkem življenju, ki je samo postavilo trajen spomen na njo.

MARIJA JEMEC

Svet
TOZD OSNOVNA ŠOLA BRATOV SIMONČIČ ROGAŠKA SLATINA

razpisuje na podlagi določil samoupravnih splošnih aktov dela naloge

individualnega poslovnega organa TOZD ravnateljica osnovne šole

Razpisni pogoji:

- visoka ali višja izobrazba pedagoške smeri
- strokovni izpit in najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu
- organizacijske in strokovne sposobnosti, ki zagotavljajo, da s svojim delom prispeval k uresničevanju smotrov in nalog osnovne šole
- pravilen odnos do samoupravljanja in širša družbena aktivnost

Dela in naloge ravnateljice šole razpisujemo za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili na naslov: Osnovna šola Bratov Simončič Rogiška Slatina, Izletniška 15, v dneh po objavi razpisa.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v zakonitem roku po preteku razpisa.

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 280 din za posameznike, 500 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 15 din, pri povečanem obsegu pa 20 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. Y ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od pravega meta proizvodov (glej 7. točko odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev (prometu)).

prosvetni
delavec